

A background image showing a group of diverse hands stacked on top of each other, symbolizing unity and teamwork. The hands are of various skin tones and are wearing different accessories like a watch and a bracelet. A large, thick blue graphic element, resembling a stylized '8' or a speech bubble outline, is overlaid on the image.

Rapport

Verenigingsmonitor Edam-Volendam

Verenigingsmonitor Edam-Volendam

In opdracht van gemeente Edam-Volendam

Mulier Instituut

Amilia Aarnink
Angelina Gómez Berns
Niels Meulenbroeks
Janine van Kalmthout

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 6 juni 2024
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Verenigingsmonitor Edam-Volendam

1	Inleiding	6
1.1	De monitor	6
1.2	Dataverzameling	6
2	Sportverenigingen	8
2.1	Organisatiekracht	9
2.2	Maatschappelijke oriëntatie	22
2.3	Conclusies en aanbevelingen	30
3	Cultuurorganisaties	32
3.1	Organisatie	33
3.2	Maatschappelijke oriëntatie	44
3.3	Conclusie en aanbevelingen	48
4	Welzijnsorganisaties	50
4.1	Organisatie	50
4.2	Maatschappelijke oriëntatie	64
4.3	Conclusie en aanbevelingen	68
5	Commerciële sport- en cultuurorganisaties	70
5.1	Organisatie	71
5.2	Maatschappelijke oriëntatie	82
5.3	Conclusie en aanbevelingen	87
	Bijlage 1 - Methodiek vitaliteitsindex sportverenigingen	89
	Bijlage 2 - Responsoverzicht	91

Inleiding

Met deze monitor brengen we het functioneren van vrijwilligersorganisaties in de gemeente Edam-Volendam in kaart. Met de resultaten kan de gemeente werken aan een duurzaam ondersteuningsbeleid voor deze organisaties. In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de monitor en de dataverzameling.

1.1 De monitor

In dit rapport beschrijven we het functioneren van vier typen organisaties:

- sportverenigingen;
- culturele organisaties (verenigingen en stichtingen);
- welzijnsorganisaties; en
- commerciële sport- en cultuurorganisaties.

Door deze organisaties bij het onderzoek te betrekken kunnen we een volledig beeld geven van de organisaties in Edam-Volendam die met vrijwilligers werken.

Om het functioneren van de organisaties in Edam-Volendam in kaart te brengen, hebben we voor ieder type organisatie een vragenlijst opgesteld. Het uitgangspunt hierbij was de landelijke monitor voor sportverenigingen van het Mulier Instituut, de zogenoemde verenigingsmonitor.

De verenigingsmonitor geeft inzicht in de manier waarop sportverenigingen functioneren, de maatschappelijke rol die zij (willen) vervullen en eventuele bedreigingen in de toekomst. Thema's in de monitor zijn bijvoorbeeld:

- het aantal leden, bezoekers en/of deelnemers van organisaties;
- de problemen die organisaties ervaren;
- het (vrijwilligers)kader;
- het beleid;
- de financiën;
- de accommodatie; en
- de (potentiële) samenwerkingspartners.

1.2 Dataverzameling

De vragenlijsten voor sportverenigingen, culturele verenigingen en stichtingen, welzijnsorganisaties en commerciële sport- en cultuurorganisaties hebben we afgenomen in de vorm van een webenquête. De gemeente Edam-Volendam heeft in samenwerking met het Mulier Instituut alle betreffende organisaties in de gemeente uitgenodigd voor het onderzoek. De dataverzameling vond plaats van 7 december 2023 t/m 12 februari 2024.

In [tabel 1.1](#) staat hoeveel organisaties de vragenlijst volledig hebben ingevuld. De respons per type organisatie lichten we in de afzonderlijke hoofdstukken toe. Daarin presenteren we ook per type organisatie de belangrijkste resultaten.

Tabel 1.1
Respons per type organisatie
(in aantallen)

Type organisatie	Aantal (n)
Sportvereniging	20
Culturele organisatie (vereniging of stichting)	46
Welzijnsorganisatie	45
Commerciële cultuur- of sportorganisatie	12

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen, cultuurorganisaties, welzijnsorganisaties en commerciële cultuur- en sportorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

De resultaten presenteren we in grafieken en tabellen met een korte toelichting.

Resultaten in procenten

Als het aantal organisaties dat een vraag heeft beantwoord groot genoeg is, presenteren we de cijfers in procenten.

Resultaten in aantallen

Als het aantal organisaties in de responsgroep klein is, presenteren we de cijfers in aantallen. Dat is het geval bij sportverenigingen (20 verenigingen hebben de vragenlijst ingevuld) en commerciële organisaties (12 organisaties hebben de vragenlijst ingevuld) ([tabel 1.1](#)).

Leeswijzer

Op de volgende pagina's presenteren we de bevindingen van de monitor voor sportverenigingen (hoofdstuk 2), culturele organisaties (verenigingen en stichtingen) (hoofdstuk 3), welzijnsorganisaties (verenigingen en stichtingen) (hoofdstuk 4) en commerciële sport- en cultuurorganisaties (hoofdstuk 5). In ieder hoofdstuk bespreken we eerst de organisatieaspecten en daarna de maatschappelijke oriëntatie. We sluiten elk hoofdstuk af met conclusies en aanbevelingen.

Sportverenigingen

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe twintig sportverenigingen in de gemeente Edam-Volendam zijn georganiseerd. We gaan daarbij in op het aantal leden en bezoekers, het kader, het beleid, de financiën en de accommodatie. Daarnaast beschrijven we in welke mate de sportverenigingen samenwerken met andere organisaties en of ze betrokken zijn bij projecten of initiatieven in de gemeente. Dit geeft een indicatie van de maatschappelijke oriëntatie van de sportverenigingen.

In totaal hebben we 61 sportverenigingen uit de gemeente Edam-Volendam uitgenodigd voor de verenigingsmonitor. Twintig verenigingen hebben de vragenlijst volledig ingevuld. Dit levert een nettorespons van 33 procent.

Op basis van zowel de omvang van de verenigingen (aantal leden) als het type sport (binnen-/buitensport) is de steekproef niet representatief voor alle sportverenigingen in gemeente Edam-Volendam. De middelgrote verenigingen (101 tot en met 250 leden) ([tabel B2.1](#) in bijlage 2) en de binnensportverenigingen ([tabel B2.2](#)) zijn in de responsgroep oververtegenwoordigd. De grote sportverenigingen (meer dan 250 leden) en de buitensportverenigingen zijn ondervertegenwoordigd.

In [tabel 2.1](#) is een overzicht te vinden met kenmerken van de verenigingen in de steekproef. De indeling hebben we gemaakt op basis van de antwoorden van de sportverenigingen zelf. Deze kunnen afwijken van de gegevens van de gemeente die als basis dienen voor het responsoverzicht in de bijlage.

Tabel 2.1
Kenmerken sportverenigingen in de steekproef
 (in aantallen, n=20)

Omvang sportverenigingen	Aantal
150 leden of minder	11
Meer dan 150 leden	9

Sportaanbod	Aantal
Binnensport	13
Buitensport	5
Beide	2

Type sport	Aantal
Zaalsport (denk aan judo, badminton, gymnastiek)	9
Overig binnensport (denk aan zwemmen, bridge, darts)	6
Veldsport (denk aan voetbal, hockey, tennis)	0
Overig buitensport (denk aan fietsen/wielrennen, atletiek, jeu de boules)	5

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

In dit hoofdstuk presenteren we de scores van de verenigingen op organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie in percentages. De resultaten op de onderliggende criteria presenteren we, vanwege de geringe omvang van de steekproef, in absolute aantallen.

2.1 Organisatiekracht

De organisatiekracht van de sportvereniging definiëren we als de mate waarin de vereniging in staat is haar sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. Deze index bestaat uit vijf criteria: leden, kader, accommodatie, financiën en beleid. De score per criterium delen we in onvoldoende, matig, voldoende of goed in. De scores op alle criteria bepalen samen de uiteindelijke organisatiekracht van de vereniging. Zie bijlage 2 voor meer uitleg over de methode.

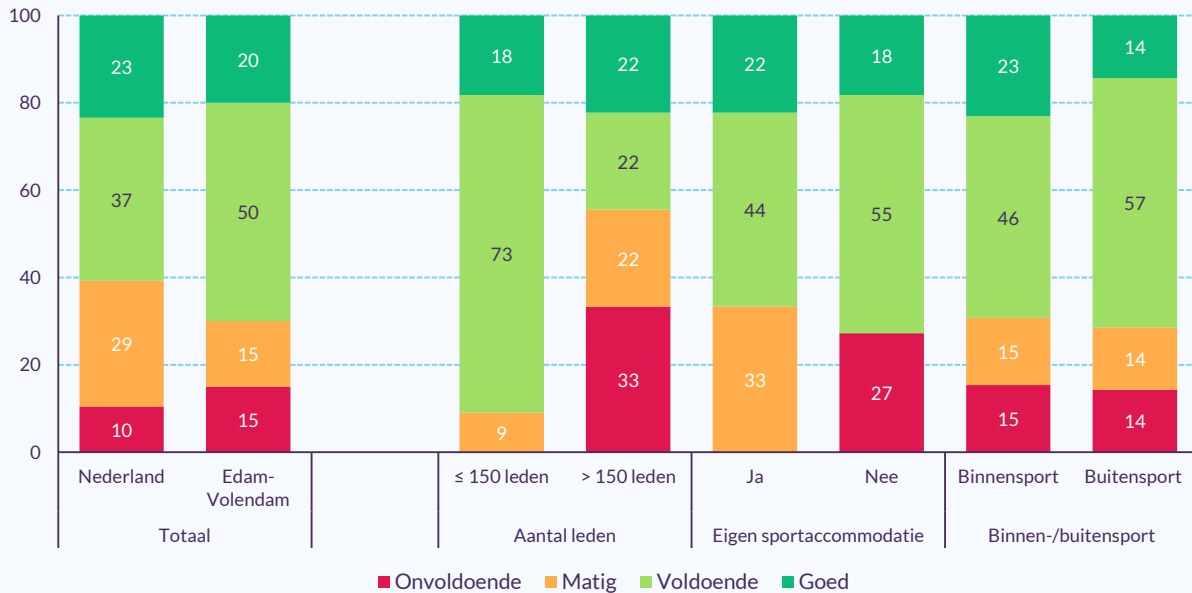
De meerderheid van de sportverenigingen in dit onderzoek (70%) scoort voldoende of goed op organisatiekracht ([figuur 2.1](#)). Deze verenigingen zijn (goed) in staat om het sportaanbod te organiseren voor (potentiële) leden. De sportverenigingen scoren iets beter dan het landelijke gemiddelde (60% voldoende of goed).

De kleinere sportverenigingen (150 leden of minder) scoren beter op organisatiekracht dan de grotere sportverenigingen (meer dan 150 leden). Bijna alle kleinere sportverenigingen scoren voldoende of goed (91%). Onder grotere verenigingen geldt dit voor 44 procent ([figuur 2.1](#)).

De verenigingen die geen eigen accommodatie hebben, scoren vaker onvoldoende ([figuur 2.1](#)). Er zijn geen aanzienlijke verschillen tussen verenigingen die zich richten op binnen- en buitensport wat betreft de organisatiekracht.

Figuur 2.1
Organisatiekracht sportverenigingen

(in procenten, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Scores op criteria

In [figuur 2.2](#) is te zien hoe de verenigingen scoren op de vijf criteria van organisatiekracht: leden, beleid, accommodatie, kader en financiën. De sportverenigingen in deze peiling scoren het best op het criterium leden ([figuur 2.2](#)). 85 procent scoort hierop voldoende of goed. Slechts één vereniging scoort onvoldoende (5%).

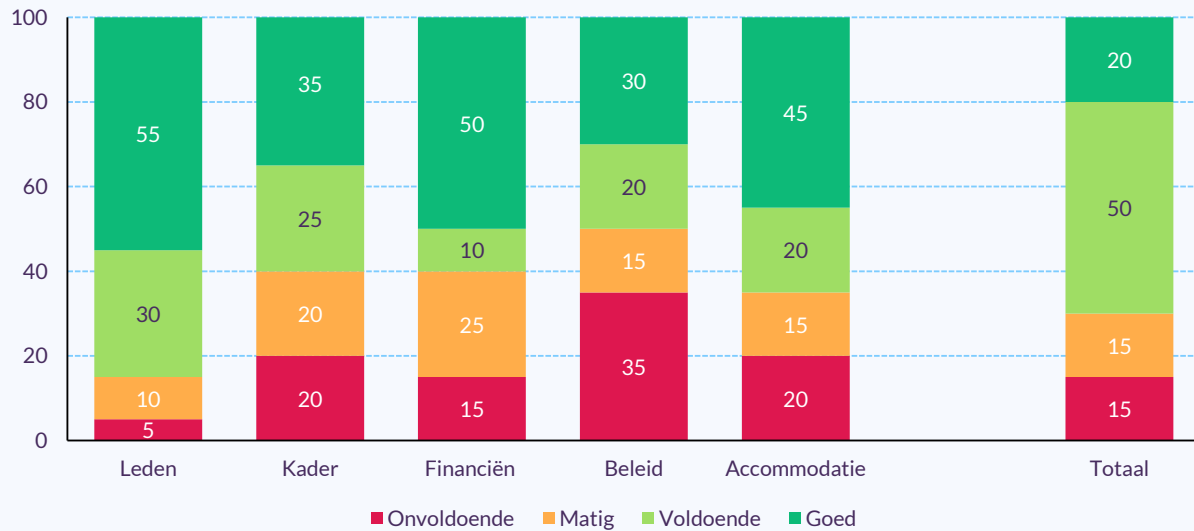
Op het criterium financiën scoort de helft van de sportverenigingen goed ([figuur 2.2](#)), wat vergelijkbaar is met het criterium leden. Een behoorlijk aantal verenigingen scoort minder op financiën. 15 procent van de sportverenigingen in dit onderzoek scoort onvoldoende en een kwart scoort matig. Dit zijn vooral verenigingen met meer dan 150 leden (zes van de acht).

Bijna drie kwart van de verenigingen in de peiling (65%) heeft de zaken goed of voldoende op orde wat betreft de sportaccommodatie waarvan de vereniging gebruik maakt. Bij 20 procent van de verenigingen is dit niet het geval. Zij scoren onvoldoende op dit criterium. Dit zijn vooral verenigingen zonder eigen sportaccommodatie of -complex.

Figuur 2.2

Verdeling scores sportverenigingen op criteria van organisatiekracht

(in procenten, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

● **Beleid en kader belangrijkste aandachtspunten voor sportverenigingen**

Op het criterium kader scoren verenigingen gemiddeld iets lager dan op de vorige drie criteria (gemiddeld 59% van de punten t.o.v. gemiddeld 70%). Toch scoort nog altijd ruim de helft van de verenigingen voldoende of goed (60%) (figuur 2.2). De overige verenigingen scoren in gelijke mate onvoldoende of matig. In deze steekproef scoren de grotere verenigingen (met meer dan 150 leden) gemiddeld lager dan de kleine verenigingen.

De sportverenigingen scoren gemiddeld het minst op het criterium beleid. De helft van de verenigingen scoort matig of onvoldoende (figuur 2.2). 35 procent heeft een goede score behaald. Gemiddeld behalen de verenigingen 55 procent van de te behalen punten op dit criterium. De buitensportverenigingen scoren gemiddeld iets beter dan de binnensportverenigingen (niet in figuur).

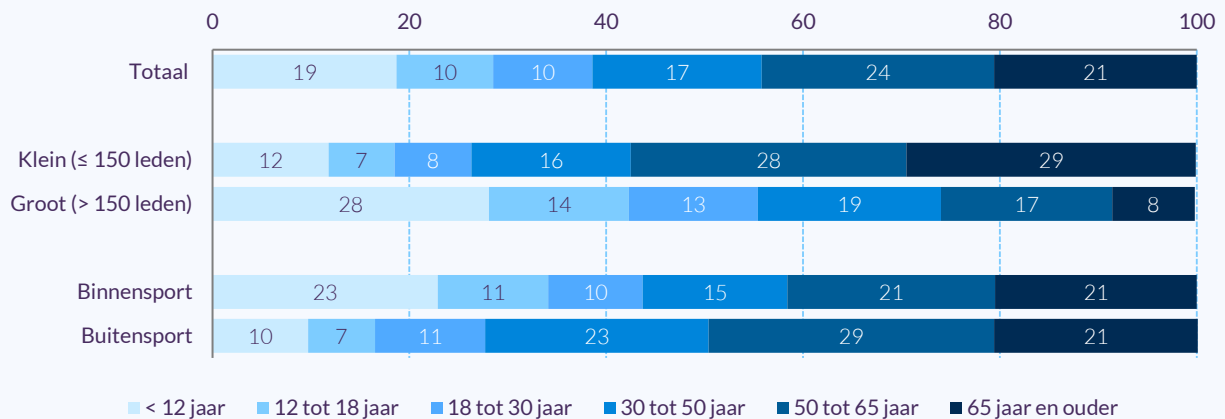
Leden

De sportverenigingen in het onderzoek hebben gemiddeld 364 leden. Dit varieert van tien leden tot bijna drieduizend. Kleinere verenigingen hebben een groter aandeel leden van 65 jaar of ouder (29%) dan grotere verenigingen (8%) (figuur 2.3). Grotere verenigingen hebben daarentegen een groter aandeel jeugdleden (42%) dan kleinere verenigingen (19%). Dat zien we ook in de landelijke cijfers terug.

Figuur 2.3

Opbouw ledenbestand van sportverenigingen naar leeftijd en verenigingsgrootte

(in procenten, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

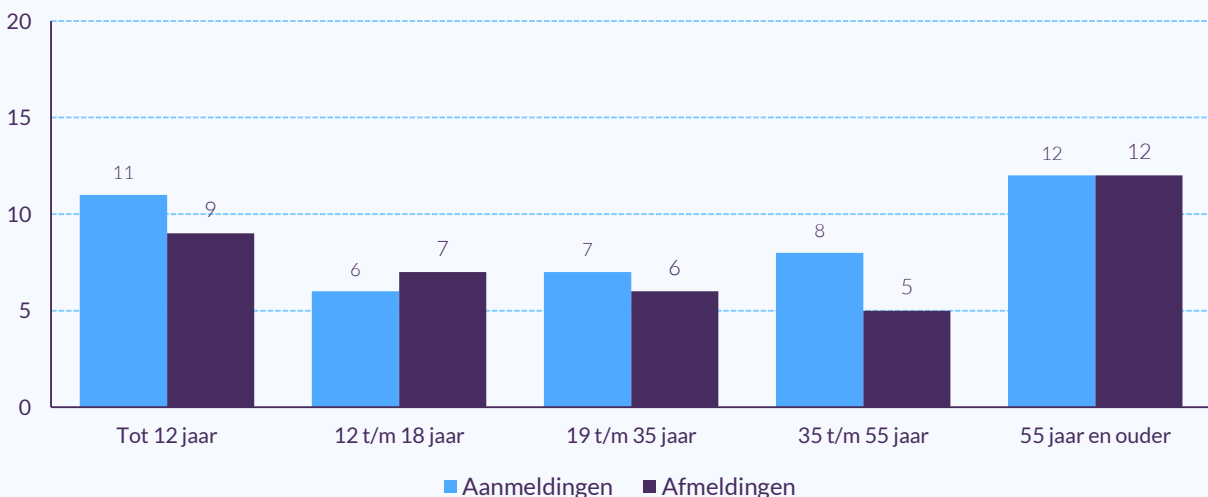
● **Meeste aan- en afmeldingen bij 55-plussers**

De sportverenigingen in dit onderzoek hadden vorig jaar (seizoen) gemiddeld 30 afmeldingen en 57 aanmeldingen. Meer dan de helft van de verenigingen (12 van de 20) geeft aan dat deze aan- en afmeldingen in de leeftijdscategorie 55 jaar en ouder waren ([figuur 2.4](#)). Daarnaast gaven elf verenigingen aanmeldingen en negen verenigingen afmeldingen aan in de leeftijdscategorie tot 12 jaar.

Figuur 2.4

Aan- en afmeldingen van sportverenigingen in leeftijdscategorieën

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

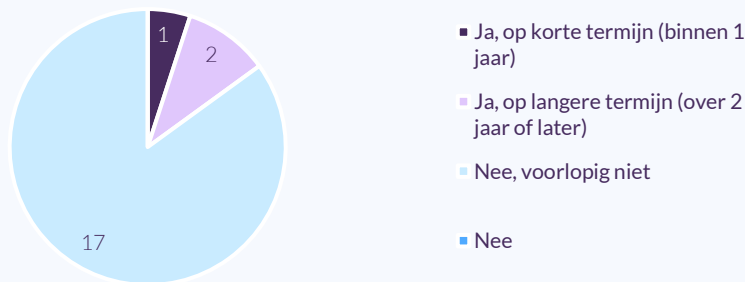
● Ledental voor meeste sportverenigingen geen bedreiging

De meeste verenigingen in dit onderzoek zien de ontwikkeling van het ledental voorlopig niet als een bedreiging voor de toekomst van de vereniging (17 van de 20, [figuur 2.5](#)). Twee verenigingen zien de ontwikkeling van het ledental als bedreiging op langere termijn (twee jaar of later) en één vereniging op korte termijn (binnen één jaar).

Figuur 2.5

Ontwikkeling ledenaantal als bedreiging voor de toekomst van de sportvereniging

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Kader

● Drie kwart van de verenigingen is op zoek naar vrijwilligers

Gemiddeld geven de verenigingen aan over 54 vrijwilligers te beschikken (variërend van drie tot driehonderd vrijwilligers). Vijf van de verenigingen in deze peiling hebben naast vrijwilligers ook betaalde medewerkers. Het aantal betaalde medewerkers in een vereniging varieert van één tot meer dan dertig.

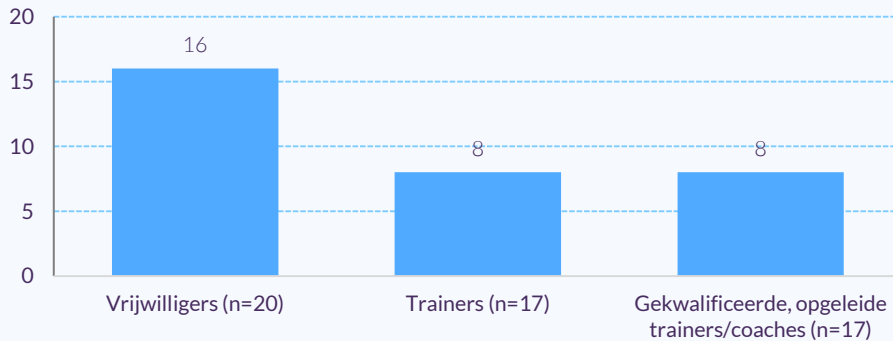
Drie kwart van de verenigingen in Edam-Volendam (16 van de 20) geeft aan voldoende vrijwilligers te hebben ([figuur 2.6](#)). Veertien verenigingen geven ook nog op zoek te zijn naar meer vrijwilligers (niet in figuur). Dit is vergelijkbaar met landelijk.

Zeventien van de twintig verenigingen bieden training, lessen of cursussen aan. Hiervan hebben er acht voldoende trainers. Acht verenigingen geven (ook) aan te beschikken over voldoende gekwalificeerde, opgeleide trainers of coaches. Vier verenigingen hebben maar net genoeg gekwalificeerde trainers/coaches (niet in figuur). Vijf verenigingen geven aan over te weinig gekwalificeerde trainers/coaches te beschikken.

Figuur 2.6

Sportverenigingen met voldoende vrijwilligers, trainers en/of gekwalificeerde trainers

(in aantallen)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

● **Een op de vijf verenigingen heeft vacatures op cruciale posities**

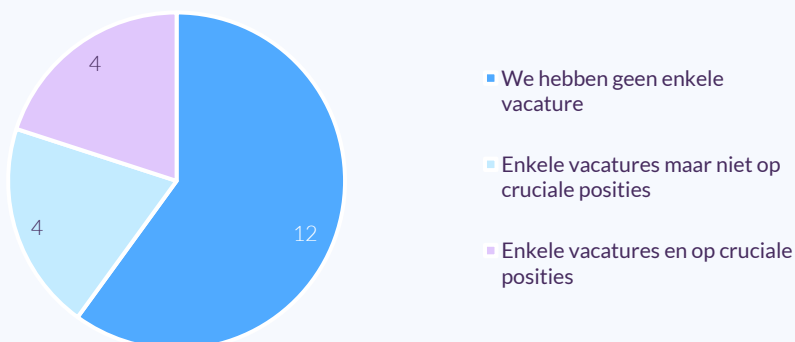
Acht van de twintig verenigingen hebben vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers. Vier van deze verenigingen hebben vacatures op cruciale posities (**figuur 2.7**). Deze vier verenigingen zijn alle vier grote verenigingen (meer dan 150 leden). Van de elf kleine verenigingen hebben drie verenigingen een of meer vacatures openstaan, maar niet op cruciale posities.

De vacatures die uitstaan zijn meestal gericht op vrijwilligers. Sportverenigingen zoeken vooral vrijwilligers/medewerkers voor de organisatie van evenementen en nevenactiviteiten, beheer/onderhoud van de website en samenstelling van het clubblad, en organisatie van wedstrijden en toernooien.

Figuur 2.7

Vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers bij de sportverenigingen

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Beleid

● Werving en behoud van leden belangrijkste speerpunt van beleid

Een derde van de sportverenigingen (7 van de 20) heeft in de afgelopen vier jaar nieuwe voornemens of plannen op papier gezet voor het functioneren van de vereniging (niet in figuur). Dit is lager dan landelijk.

Voor de verenigingen die met beleidsplannen werken, waren werving en behoud van leden (6 van de 7) en vrijwilligers (5 van de 7) en het thema jeugd (5 van de 7) de belangrijkste thema's van de afgelopen vier jaar (figuur 2.8).

Sportmedische zaken, de realisatie van een nieuwe of eigen accommodatie, het opzetten van aanvullende diensten en specifieke doelgroepen zijn helemaal niet in de beleidsplannen opgenomen in de afgelopen vier jaar.

Figuur 2.8

Onderwerpen beleidsplannen van sportverenigingen afgelopen vier jaar*

(in aantallen, n=7, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

* Basis is verenigingen die de afgelopen vier jaar plannen op papier hebben gezet.

Opvallend is dat komend jaar werving en behoud van leden het belangrijkste thema is (14 van de 20 verenigingen), terwijl de sportverenigingen het best scoren op het

criterium leden ([figuur 2.9](#)). Het werven en behouden van vrijwilligers heeft bij acht van de twintig verenigingen het komende jaar de aandacht.

Verder lopen de speerpunten van de verenigingen uiteen (zie [figuur 2.9](#)). Opvallend daarbij is dat publiciteit, PR en communicatie voor vijf verenigingen een speerpunt is. Vier daarvan zijn kleine verenigingen. Dat heeft mogelijk te maken met de wens om te groeien in het aantal leden.

Figuur 2.9
Speerpunten van sportverenigingen voor komend jaar
(in aantallen, n=20, max. drie antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

● Meeste zorgen over kader

We hebben verenigingen gevraagd of zij problemen ervaren op verschillende onderwerpen ([figuur 2.10](#)). Alle verenigingen in het onderzoek geven aan één of meer problemen te ervaren. Vier verenigingen ervaren een of meerdere zeer grote problemen.

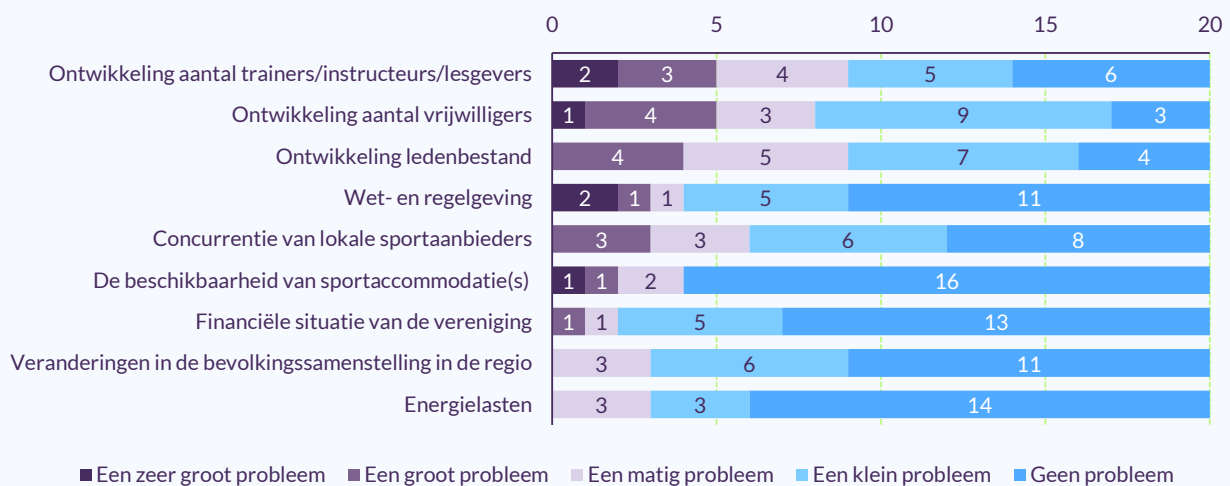
De meeste problemen ervaren verenigingen met de ontwikkeling van het aantal trainers/instructeurs/lesgevers. Vijf verenigingen ervaren dit als een (zeer) groot probleem. Eén van de twee verenigingen voor wie dit een zeer groot probleem is, geeft aan dat dit het bestaan van de vereniging bedreigt (niet in figuur).

Vijf verenigingen geven aan dat de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers een (zeer) groot probleem vormt voor de vereniging (figuur 2.10). Eén vereniging die de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers als een zeer groot probleem ervaart, geeft aan dat dit het bestaan van de vereniging bedreigt (niet in figuur). Voor meer dan de helft van de verenigingen is de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers een klein of matig probleem (12 van de 20).

Enkele verenigingen ervaren de ontwikkelingen van het ledenbestand (4 van de 20), concurrentie van lokale sportaanbieders (3 van de 20), wet- en regelgeving (3 van de 20), de beschikbaarheid van sportaccommodaties (2 van de 20) (ook) als (zeer) groot probleem.

Opvallend is dat verenigingen werving en behoud van leden het belangrijkste speerpunt voor komend jaar vinden (zie figuur 2.10), terwijl slechts vier verenigingen dit als een groot knelpunt ervaren. Het knelpunt werving en behoud van vrijwilligers komt overeen met het speerpunt dat vaak is genoemd.

Figuur 2.10
Ervaren problemen door de sportverenigingen
 (in aantallen, n=20)

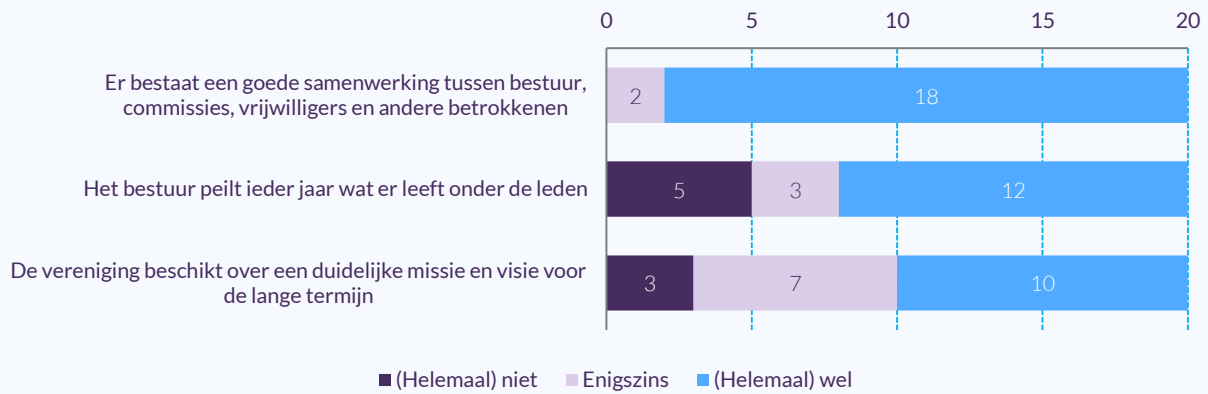
Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

● **Goede interne samenwerking, maar betrokkenheid bij leden kan beter**

De meeste verenigingen (18 van de 20) waarderen de samenwerking tussen het bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen (figuur 2.11). Twaalf van de twintig verenigingen peilen ieder jaar wat er leeft onder de leden.

De helft van de verenigingen geeft aan over een duidelijke missie en visie voor de lange termijn te beschikken waar zowel het bestuur als de leden achter staan. Twee kleine (≤ 150 leden) binnensportverenigingen geven aan hier niet over te beschikken.

Figuur 2.11
Stellingen over visie en interne samenwerking
 (in aantallen, n=20)

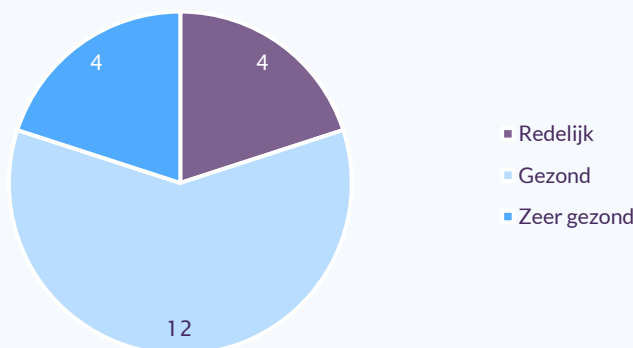
Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Financiën

● Drie kwart sportverenigingen financieel gezond

Drie kwart van de sportverenigingen in dit onderzoek ziet zichzelf als (zeer) gezond als het gaat om de financiële positie van de vereniging (16 van de 20, [figuur 2.12](#)). Vier verenigingen geven aan dat hun financiële positie redelijk is.

Figuur 2.12
Eigen beoordeling financiële positie sportverenigingen
 (in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Drie kwart van de verenigingen (16 van de 20) geeft aan jaarlijks aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Vier verenigingen geven aan dit enigszins te kunnen. Dit zijn grote verenigingen (meer dan 150 leden). Dit is vergelijkbaar met landelijke cijfers.

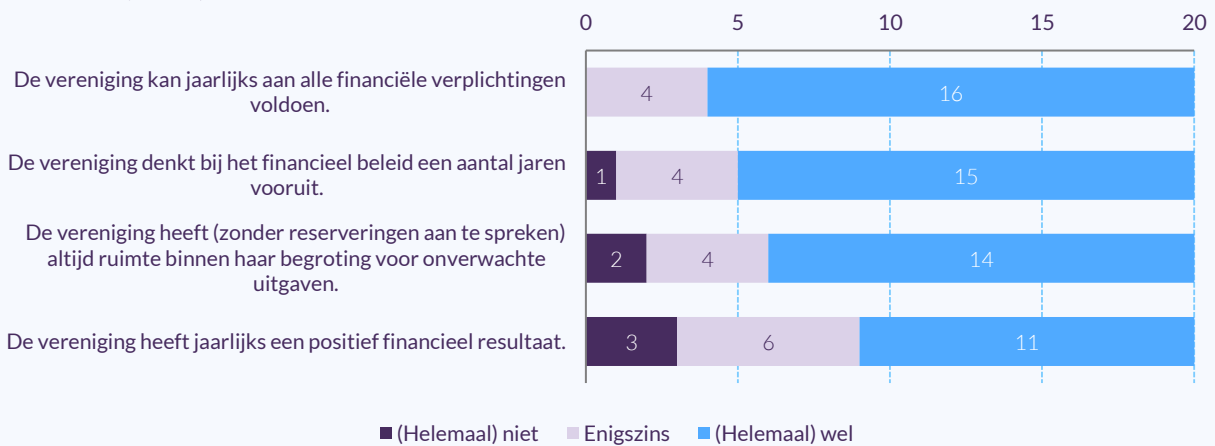
Drie kwart van de verenigingen (15 van de 20) geeft (ook) aan bij het financieel beleid een aantal jaar vooruit te denken (figuur 2.13). Vier verenigingen doen dit enigszins en een kleine vereniging doet dit niet.

Drie kwart van de verenigingen heeft (zonder reserveringen aan te spreken) ruimte binnen de begroting voor onverwachte uitgaven (14 van de 20, figuur 2.13). Vier verenigingen hebben enigszins ruimte in de begroting voor onverwachte uitgaven en twee verenigingen hebben hier geen ruimte voor. Dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers.

Bijna de helft van de verenigingen geeft aan jaarlijks geen (3 van de 20) of enigszins (6) een positief financieel resultaat te hebben (figuur 2.13). Dit zijn met name binnensportverenigingen. Landelijk geeft een derde van de verenigingen aan jaarlijks geen of enigszins een positief financieel resultaat te hebben.

Figuur 2.13
Stellingen over financiën, volgens verenigingen

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Accommodatie

Een kwart van de sportverenigingen (5 van de 20) in dit onderzoek beschikt over een eigen sportaccommodatie of -complex en kantine. Vier verenigingen hebben alleen een eigen sportaccommodatie en drie hebben alleen een kantine. Acht verenigingen beschikken niet over een eigen sportaccommodatie of -complex of een eigen kantine.

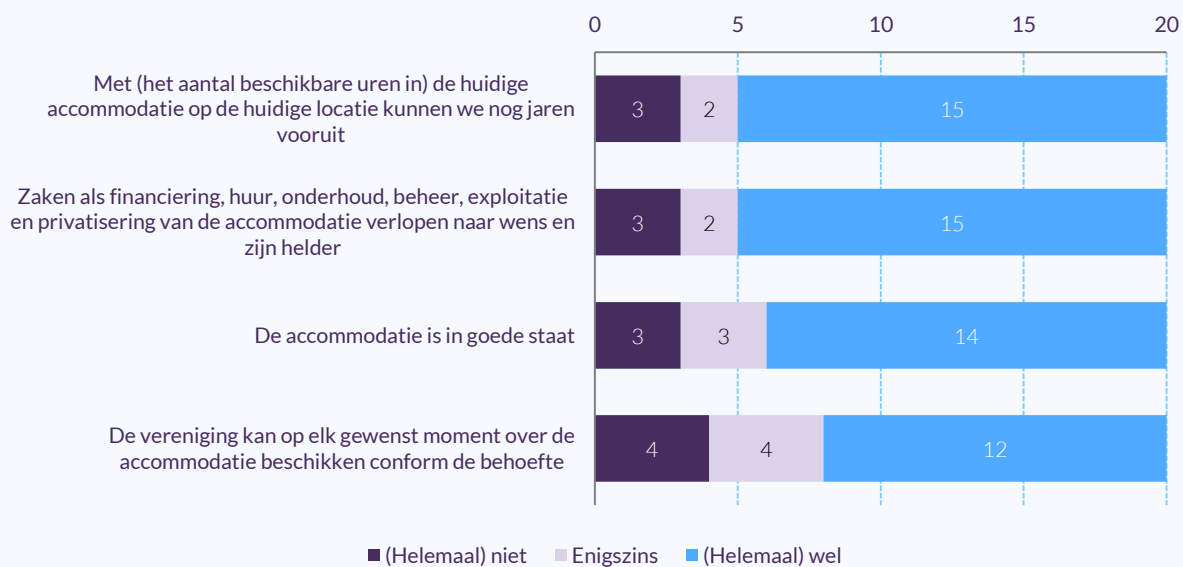
● Meerderheid verenigingen is tevreden over de accommodatie

Meer dan de helft van de verenigingen in dit onderzoek is tevreden over de accommodatie waar zij gebruik van maken ([figuur 2.14](#)).

De verenigingen zijn het meest tevreden met (het aantal beschikbare uren in) de huidige accommodatie op de huidige locatie voor de komende jaren. Daarnaast zijn de verenigingen tevreden met de manier waarop zaken als financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering verlopen. Vijftien van de twintig verenigingen geven aan dat dit (helemaal) naar wens en helder is. Dit is vergelijkbaar met landelijk (respectievelijk 79% en 72%).

Veertien verenigingen vinden dat de accommodatie in goede staat is. Twaalf verenigingen geven aan op elk gewenst moment over de accommodatie te kunnen beschikken. Landelijk zijn verenigingen iets vaker tevreden over de staat en beschikbaarheid van de accommodatie (respectievelijk 76% en 65%).

Figuur 2.14
Stellingen over onderhoud en staat accommodatie, volgens sportverenigingen
(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

● Weinig plannen om de kantine 'gezonder' te maken

Acht verenigingen in dit onderzoek beschikken over een eigen kantine. Zes van deze acht verenigingen geven aan dat er enigszins sprake is van een 'gezonde' kantine. Twee verenigingen geven aan dat dit grotendeels niet zo is.

De meerderheid van de verenigingen (5 van de 8) met een kantine geeft aan dat er afgelopen jaar niets is veranderd is in het aanbod om de kantine 'gezonder' te

maken. Een vereniging geeft zelfs aan dat de kantine 'on gezonder' is geworden. Twee verenigingen geven aan dat de kantine een beetje gezonder is geworden.

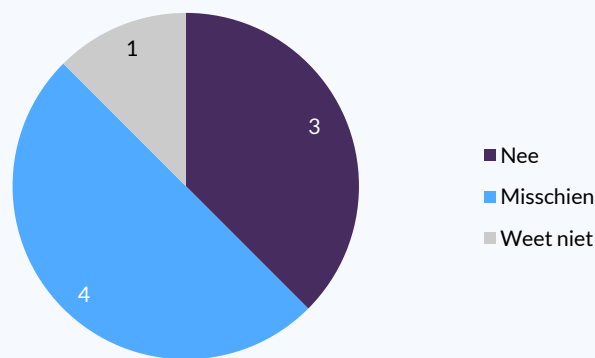
De vraag naar gezonde(re) producten is de afgelopen twee jaar bij één vereniging met een kantine toegenomen. Twee verenigingen geven aan dat de vraag naar gezonde(re) producten is afgenomen. Vier verenigingen geven aan dat de vraag gelijk is gebleven.

Drie van de acht verenigingen met een kantine hebben geen plannen om het aanbod in de kantine 'gezonder' te maken (figuur 2.15). De helft van de verenigingen wil misschien plannen maken om het aanbod 'gezonder' te maken. Eén vereniging weet het niet.

Figuur 2.15

Plannen om het aanbod in de kantine 'gezonder' te maken door verenigingen in Edam-Volendam

(in aantallen, n=8)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

● **Meeste verenigingen met een eigen kantine hebben een alcoholbeleid**

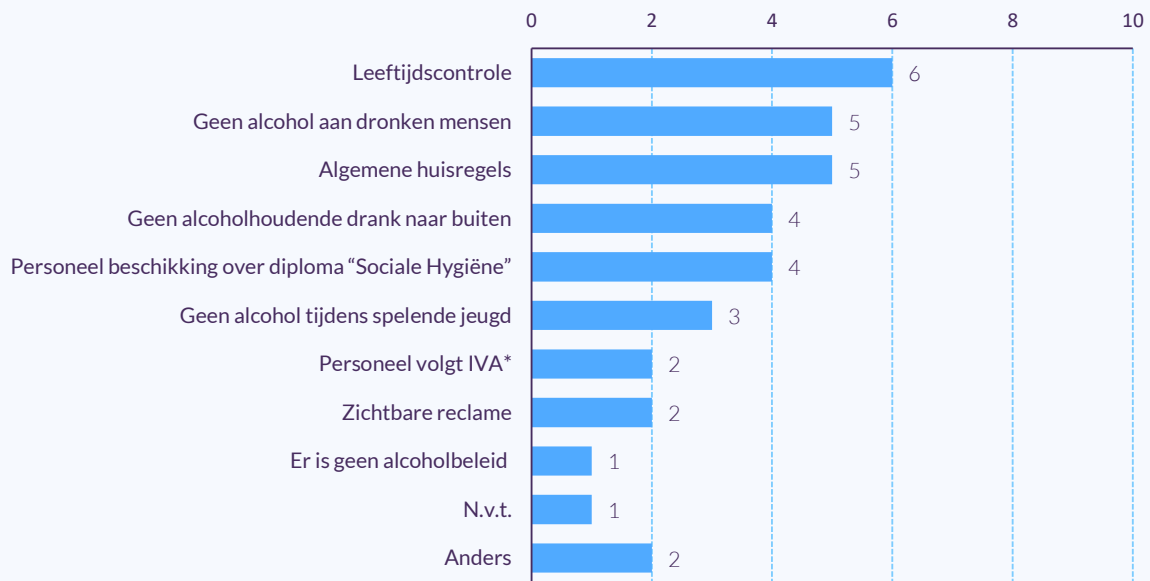
Zes verenigingen met een eigen kantine geven aan dat er naar leeftijd wordt gevraagd bij alcoholverkoop. Vijf verenigingen geven aan geen alcohol te schenken aan kantinebezoekers die dronken zijn. Vijf verenigingen geven aan dat er algemene huisregels zijn voor het gebruik van alcohol. Eén vereniging heeft geen alcoholbeleid (figuur 2.16).

Zes van de zeven verenigingen geeft aan de aankomende twee jaar meer te willen doen om verantwoord alcoholbeleid te voeren. Eén vereniging geeft aan dit misschien meer te willen doen.

Figuur 2.16

Alcoholbeleid in de sportkantine/horeca bij de sportverenigingen in Edam-Volendam

(in aantallen, n=7, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

IVA staat voor Instructie Verantwoord Alcohol schenken.

● **Drie kwart van de verenigingen is rookvrij**

Drie kwart van de verenigingen met een eigen accommodatie (8 van de 12) is geheel rookvrij. De andere vier verenigingen zijn dat niet. Twee van deze verenigingen willen misschien overgaan tot een volledig rookvrije sportvereniging. De andere twee verenigingen willen dit niet.

2.2 Maatschappelijke oriëntatie

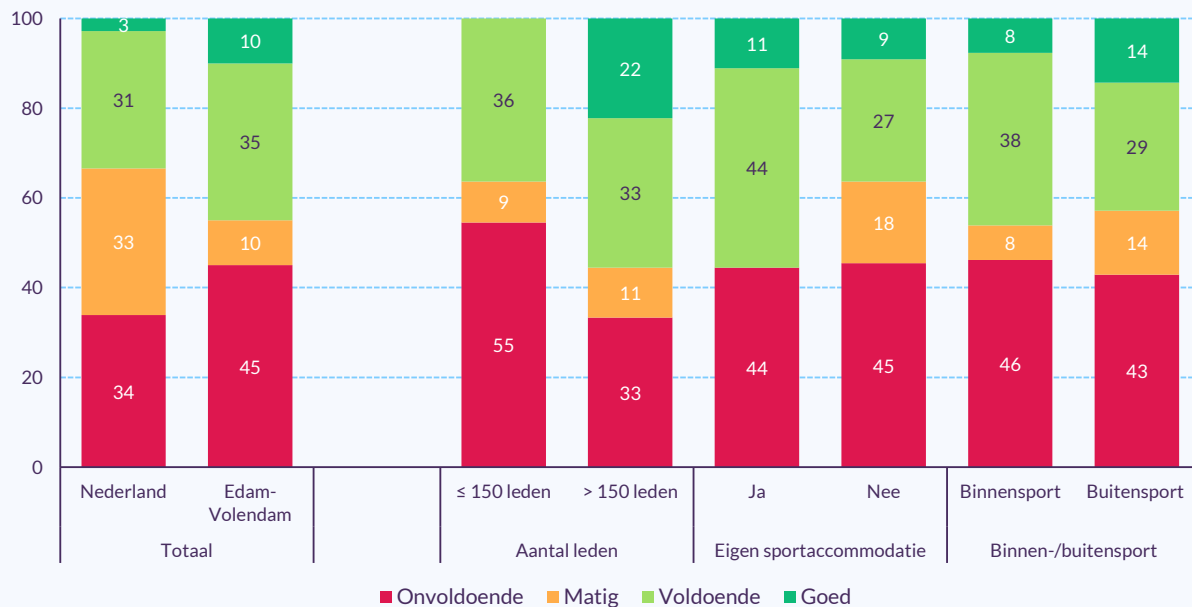
Om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen buiten het aanbieden van regulier sportaanbod hebben we de index maatschappelijke oriëntatie ontwikkeld. Deze index bestaat uit twee criteria: maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen en maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol.

De score per criterium delen we in onvoldoende, matig, voldoende of goed in. De scores van de twee criteria bepalen de mate van brede maatschappelijke oriëntatie van een vereniging. Zie bijlage 1 voor meer uitleg over de methode.

Bijna de helft van de sportverenigingen (45%, **figuur 2.17**), die de vragenlijst volledig hebben ingevuld, scoort voldoende of goed op het onderdeel maatschappelijke oriëntatie. Deze verenigingen hebben oog voor de brede maatschappelijke rol van een sportvereniging. Net als op organisatiekracht scoren de sportverenigingen

beter dan het gemiddelde van Nederlandse sportverenigingen. Landelijk scoort 34 procent van de verenigingen een voldoende of goed op maatschappelijke oriëntatie. De groep verenigingen die onvoldoende scoort is met 45 procent (figuur 2.17), iets hoger dan landelijk.

Figuur 2.17
Maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen
 (in procenten, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Grotere verenigingen, met meer dan 150 leden, scoren beter dan de verenigingen met 150 leden of minder. Ruim de helft van de kleinere sportverenigingen (55%) scoort onvoldoende en geen enkele vereniging scoort goed (figuur 2.17).

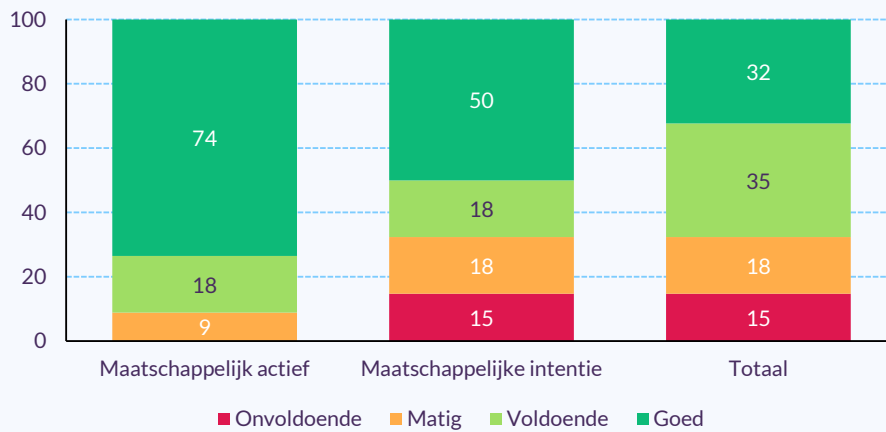
De sportverenigingen in deze peiling met een eigen sportaccommodatie of complex scoren gemiddeld iets beter op maatschappelijke oriëntatie dan de verenigingen zonder eigen accommodatie of complex (figuur 2.17). Het verschil tussen binnen- en buitensportverenigingen is, met deze steekproefgrootte, verwaarloosbaar.

De score voor maatschappelijke oriëntatie is opgebouwd uit de criteria maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit heeft betrekking op de mate waarin verenigingen samenwerken met andere organisaties of partijen en verbonden zijn met projecten. Twee op de vijf verenigingen scoren voldoende of goed op dit criterium (figuur 2.18). Er zijn geen grote verschillen in behaalde scores wat betreft omvang, type sport of eigendomssituatie van de sportaccommodatie.

Figuur 2.18

Verdeling scores criteria maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen

(in procenten, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Maatschappelijke intentie ligt in het verlengde van maatschappelijke activiteit en heeft betrekking op de mate waarin verenigingen in de toekomst samen willen werken met organisaties, verbonden willen zijn met projecten of sportaanbod willen ontwikkelen voor specifieke doelgroepen.

Op dit criterium scoren de sportverenigingen die de vragenlijst volledig ingevuld hebben, gemiddeld hoger dan op maatschappelijke activiteit. De helft scoort voldoende of goed. Op maatschappelijke intentie scoren de grotere verenigingen gemiddeld hoger dan de kleinere (niet in figuur).

Samenwerking

● **Bijna alle verenigingen werken samen met andere organisaties**

In figuur 2.19 is te zien met welke organisaties verenigingen in dit onderzoek het afgelopen jaar hebben samengewerkt, en met welke organisaties ze samen willen werken.

Zeventien van de twintig verenigingen hebben het afgelopen jaar met één of meer organisaties samengewerkt ([figuur 2.19](#)). De helft van de verenigingen (10 van de 20) heeft samengewerkt met de Sportkoepel. Verenigingen werken ook vaak samen met scholen (9 van de 20), een sportbond (9) of de gemeente (8).

Geen enkele vereniging heeft samengewerkt met Waterlands Archief, Muziekschool Waterland, Bibliotheek Waterland en Wherelant in Purmerend. Vanuit de verenigingen is hier ook geen belangstelling voor (niet in figuur).

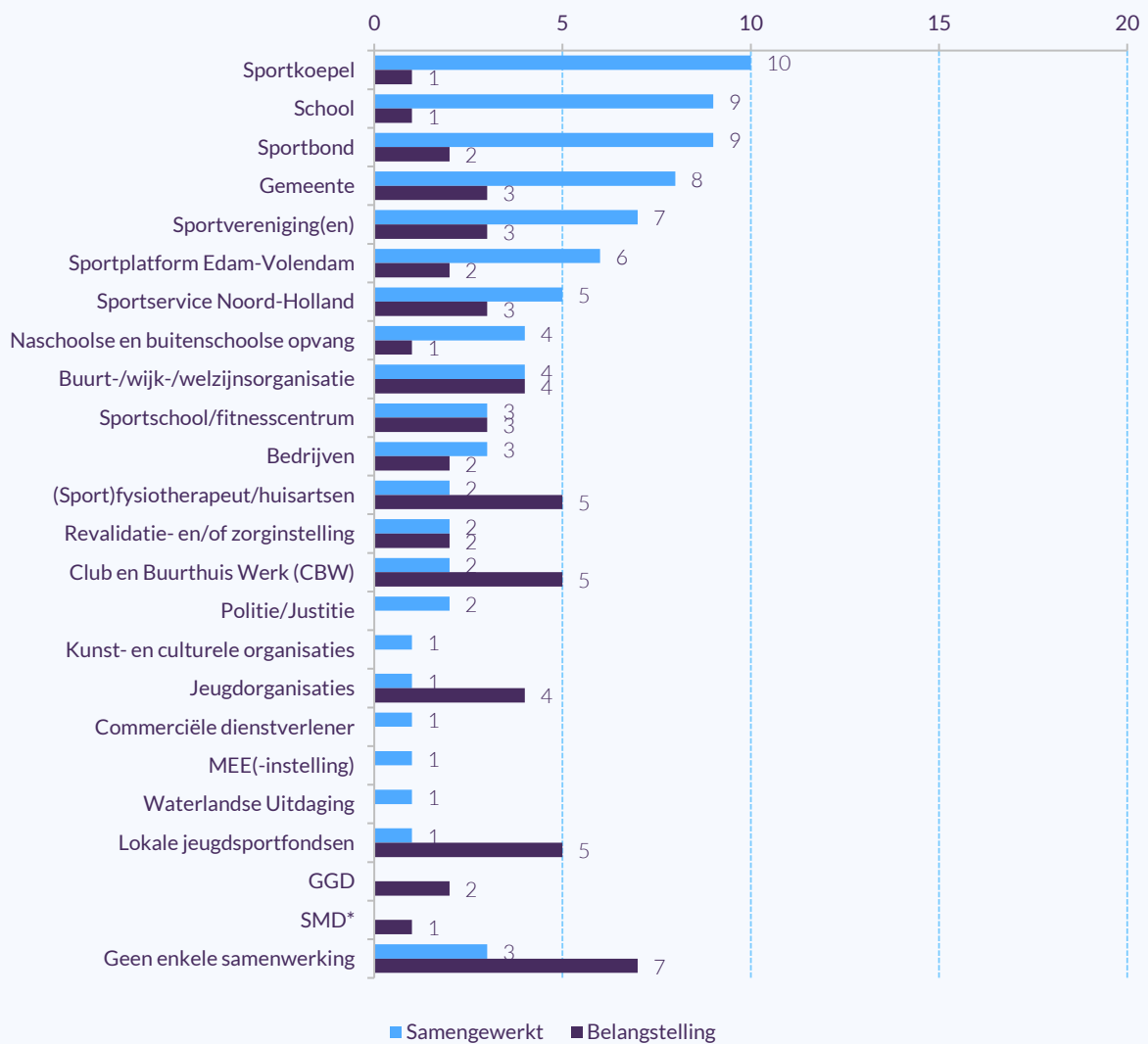
De sportverenigingen zijn positief over hun samenwerkingspartners. De verenigingen die samenwerken met een of meer organisaties, willen deze samenwerking(en) behouden en soms intensiveren (niet in figuur).

Dertien verenigingen hebben (ook) belangstelling voor een nieuwe samenwerking. Dit gaat vooral om een samenwerking met Club en Buurthuis Werk (CBW), (sport)fysiotherapeut/huisartsen en lokale jeugdsportfondsen (figuur 2.19). Een kwart van de verenigingen (5 van de 20) heeft hier belangstelling voor. Ook voor samenwerking met jeugdorganisaties en buurt-/wijk-/welzijnsorganisaties (4 van de 20) hebben verenigingen belangstelling.

Figuur 2.19

Organisaties waar sportverenigingen het afgelopen jaar mee hebben samengewerkt en waar ze interesse in hebben om mee samen te werken

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024

* Stichting Maatschappelijke Dienstverlening.

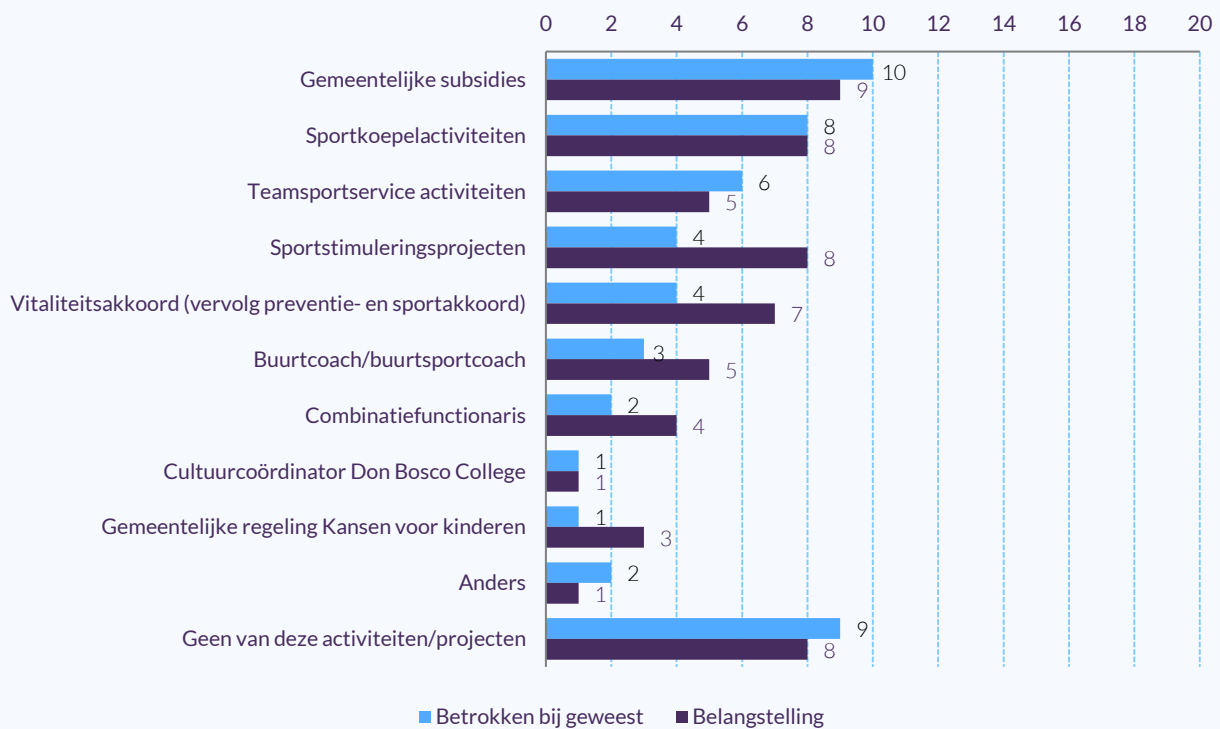
● **Helpt van de verenigingen betrokken bij projecten**

Elf sportverenigingen waren het afgelopen jaar betrokken bij een of meer sportprojecten/-functionarissen (figuur 2.20). Meestal waren ze betrokken bij gemeentelijke subsidies (10 van de 20) en sportkoepelactiviteiten (8 van de 20). Zes verenigingen waren betrokken bij activiteiten van teamsportservice.

Twaalf verenigingen willen het komende jaar/seizoen betrokken worden of blijven bij een project of samenwerking met een sportproject/-functionaris. Meestal hebben ze interesse in gemeentelijke subsidies (9 van de 20), sportkoepelactiviteiten (8 van de 20) en sportstimuleringsprojecten (8 van de 20). Geen enkele vereniging is betrokken geweest bij of heeft belangstelling voor de Regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (niet in figuur).

Figuur 2.20
Projecten/functionarissen/activiteiten/regelingen waar de sportverenigingen het afgelopen jaar bij betrokken waren en/of belangstelling voor hebben

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Aanbod

● **Helpt van de verenigingen heeft aandacht voor aanbod niet-leden**

De helft van de verenigingen in dit onderzoek organiseerde het afgelopen jaar aanbod waarbij niet-leden ook welkom waren (figuur 2.21). Bij vier verenigingen bleef het aanbod beperkt tot één of twee keer per jaar/seizoen. Zes verenigingen

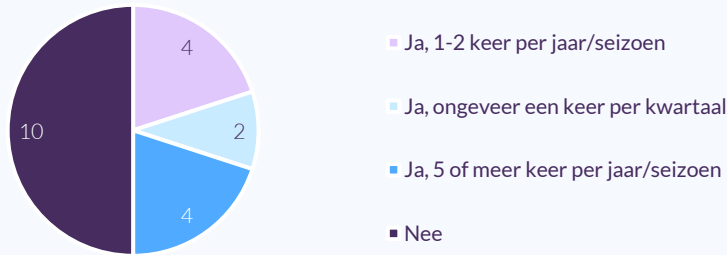
organiseerden deze activiteiten ongeveer een keer per kwartaal of vijf of meer keer per jaar/seizoen.

Tien verenigingen organiseerden het afgelopen jaar/seizoen geen (sport)activiteiten waarbij deelname openstond voor niet-leden.

Figuur 2.21

Organiseren van (sport)activiteiten waarbij deelname openstond voor niet-leden door de sportverenigingen

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

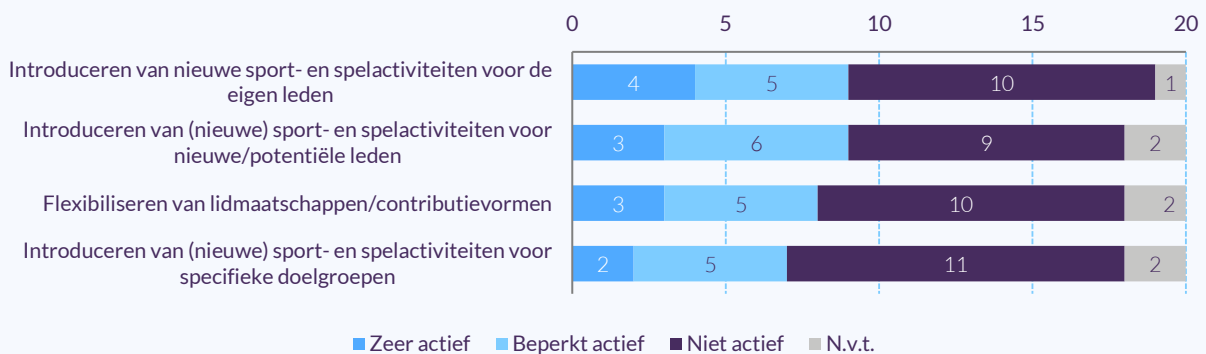
● **De helft van de verenigingen vernieuwt het aanbod aan activiteiten**

Negen verenigingen vernieuwen het aanbod voor eigen leden en/of nieuwe leden ([figuur 2.22](#)). Acht verenigingen flexibiliseren de lidmaatschappen. Zeven verenigingen zetten zich in voor het ontwikkelen van activiteiten voor specifieke doelgroepen.

Figuur 2.22

Aanbieden van activiteiten voor leden, vrijwilligers of bezoekers

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Maatschappelijke betrokkenheid

● Meeste activiteiten rondom (sociale) veiligheid en normen en waarden

De meeste sportverenigingen (16 van de 20) onderschrijven dat sportverenigingen een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben (niet in figuur). Dat is vergelijkbaar met landelijk (73%).

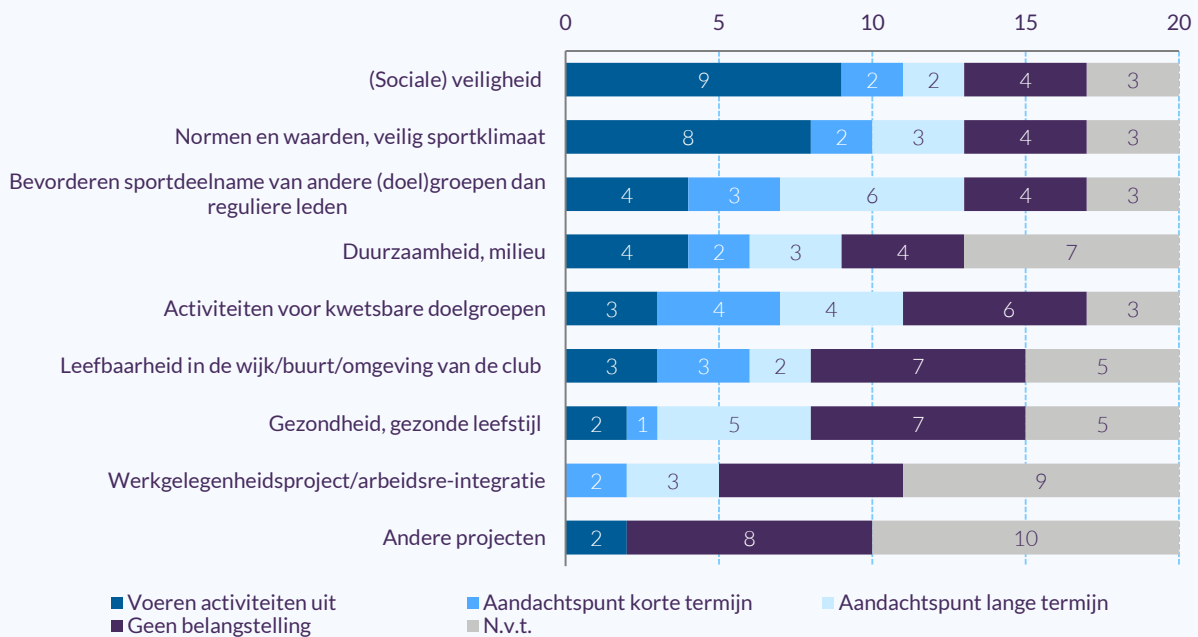
De meeste verenigingen voeren acties uit op de thema's en/of projecten rondom (sociale) veiligheid (9 van de 20) en normen, waarden en een veilig sportklimaat (8).

Het bevorderen van de sportdeelname van andere (doel)groepen dan reguliere leden is voor negen verenigingen een aandachtspunt voor de korte of lange termijn. Een ander aandachtspunt op korte of lange termijn dat veel verenigingen noemen, is activiteiten voor kwetsbare doelgroepen (8 van de 20).

Figuur 2.23

Betrokkenheid sportverenigingen in Edam-Volendam bij maatschappelijke thema's en/of projecten

(in aantallen, n=20)

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Vitaliteit

Door organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie te combineren brengen we in beeld hoe vitaal verenigingen zijn. Een vitale vereniging is een vereniging die zowel op organisatiekracht als op maatschappelijke oriëntatie voldoende of goed scoort. Verenigingen waarvan de organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie onvoldoende is, behoren tot de kwetsbare verenigingen. Maatschappelijke en krachtige verenigingen scoren voldoende of goed op het een van de indicatoren

(respectievelijk maatschappelijke oriëntatie en organisatiekracht), maar matig of onvoldoende op de andere.

De matrix die zo ontstaat kan een hulpmiddel zijn voor segmentatie van verenigingen en kan maatwerk bieden bij ondersteuning. Met de vitaliteitsindex zijn vier soorten verenigingen te onderscheiden: de zogeheten kwetsbare verenigingen, maatschappelijke verenigingen, krachtige verenigingen en vitale verenigingen.

Zes van de twintig sportverenigingen in dit onderzoek behoren tot het segment vitale vereniging ([figuur 2.24](#)). Deze verenigingen hebben voldoende of goede organisatiekracht en zijn maatschappelijk georiënteerd. Vier van deze zes verenigingen zijn een kleinere vereniging (150 leden of minder). Het aandeel vitale verenigingen is iets hoger dan het landelijke gemiddelde (24%).

Acht verenigingen scoren voldoende of goed op het onderdeel organisatiekracht, maar onvoldoende of matig op maatschappelijke oriëntatie ([figuur 2.24](#)). Dit zijn de krachtige verenigingen. Dit zijn vooral de kleinere verenigingen (minder dan 150 leden, 6 van de 8) en ze hebben vaak geen eigen sportaccommodatie (6 van de 8).

Figuur 2.24
Matrix vitaliteit sportverenigingen Edam-Volendam

(in aantallen, n=20)

		Organisatiekracht totaal			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijk totaal	Onvoldoende	1	2	3	3
	Matig	0	0	2	0
	Voldoende	1	1	5	0
	Goed	1	0	0	1

Bron: Mulier Instituut, bevraging sportverenigingen gemeente Edam-Volendam, 2024.

Krachtige verenigingen kunnen vitale verenigingen worden. Wanneer de organisatie goed en sterk is, hebben ze mogelijkheden om buiten de vereniging te kijken en invulling te geven aan de maatschappelijke rol van de vereniging.

Er zijn in dit onderzoek drie maatschappelijke en drie kwetsbare sportverenigingen. Dit zijn verenigingen die onvoldoende of matig scoren op organisatiekracht ([figuur 2.24](#)). In tegenstelling tot de kwetsbare verenigingen zijn de maatschappelijke verenigingen wel voldoende of goed maatschappelijk georiënteerd.

De maatschappelijke en kwetsbare verenigingen zijn vaker grote verenigingen (meer dan 150 leden) en organiseren vooral binnensport. In vergelijking met

landelijke gemiddelden is het aantal kwetsbare verenigingen (3 van de 20 verenigingen) laag. In Nederland behoort drie op de tien verenigingen tot de groep kwetsbare sportverenigingen.

2.3 Conclusies en aanbevelingen

In deze paragraaf belichten we de belangrijkste resultaten en stellen we een aantal aanbevelingen op voor de gemeente Edam-Volendam. Gezien de geringe omvang van de responsgroep van sportverenigingen zijn we wat voorzichtig bij het formuleren van conclusies en aanbevelingen.

Meer aandacht voor beleid en kader

Twee derde van de sportverenigingen in dit onderzoek is organisatiekrachtig (70%). Zij zijn voldoende in staat hun sportaanbod te organiseren. De overige sportverenigingen slagen daar matig of onvoldoende in.

Beleed is een belangrijk aandachtspunt voor de sportverenigingen. Vier op de tien verenigingen scoren op dit criterium matig tot onvoldoende (40%). Twee derde heeft geen beleidsplannen op papier staan. De meeste verenigingen hebben komend jaar de werving en het behoud van leden en vrijwilligers als speerpunt. De verenigingen die beschikken over een eigen kantine, willen de komende twee jaar meer doen om een verantwoord alcoholbeleid te voeren.

Een tweede aandachtspunt is het organisatiekrachtcriterium kader. Dit is vooral het geval bij grotere verenigingen (>150 leden). Drie kwart van de sportverenigingen is op zoek naar vrijwilligers. De meeste verenigingen hebben niet voldoende trainers/instructeurs/lesgevers.

Bijna de helft van de verenigingen heeft vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers. De helft van deze verenigingen heeft vacatures op cruciale posities. Een verenigingsondersteuner of buurtsportcoach kan hierbij mogelijk helpen. Het versterken van het kader biedt verenigingen de kans om het beleid en het aanbod verder op orde te brengen.

Stimuleer samenwerking en deelname aan projecten

Bijna de helft van de verenigingen is maatschappelijk georiënteerd. Verenigingen hebben voornamelijk de intentie om maatschappelijk actief te zijn (50%). Vier op de tien zijn nu maatschappelijk actief (40%).

Door verenigingen met maatschappelijke intenties te ondersteunen om de intenties om te zetten in activiteit, kan de maatschappelijke activiteit van verenigingen in de gemeente Edam-Volendam toenemen. In het sportbeleid kan de gemeente meer inspringen op de grote interesse in samenwerkingsverbanden en deelname aan projecten, met name sportstimuleringsprojecten.

Ondersteun kwetsbare verenigingen

Zes van de twintig sportverenigingen in dit onderzoek zijn te beschouwen als een vitale vereniging. Deze verenigingen zijn krachtig in hun organisatie en maatschappelijk georiënteerd.

Drie verenigingen scoren op zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie onvoldoende of matig. Dit zijn kwetsbare verenigingen. Om de vitaliteit van deze verenigingen te vergroten is het belangrijk om met deze clubs het gesprek aan te gaan over de specifieke problemen (organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie) en over de mogelijkheden om hun vitaliteit te vergroten. (Extra) inzet van een buurtsportcoach en/of verenigingsondersteuner kan bij deze verenigingen wenselijk zijn.

Cultuurorganisaties

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe organisaties in de cultuursector in de gemeente Edam-Volendam zijn georganiseerd. We gaan daarbij in op de thema's leden en bezoekers, kader, beleid, financiën en accommodatie. Daarnaast beschrijven we in welke mate de cultuurorganisaties samenwerken met andere organisaties en of ze betrokken zijn bij projecten of initiatieven in de gemeente.

In totaal zijn 108 cultuurorganisaties uit Edam-Volendam uitgenodigd om deel te nemen aan de verenigingsmonitor. 46 van deze organisaties hebben de vragenlijst volledig ingevuld. Dat is een nettorespons van 43 procent.

De organisaties in dit hoofdstuk zijn allemaal verenigingen of stichtingen. De commerciële organisaties in de cultuursector komen in hoofdstuk 5 aan bod.

De cultuurorganisaties behoren tot verschillende sectoren. In [tabel 3.1](#) staat hoeveel organisaties per culturele sector de vragenlijst hebben ingevuld. Muziek is de meest vertegenwoordigde sector in de responsgroep, met negen organisaties (20% van de responsgroep) ([tabel 3.1](#)). Ook de zangverenigingen en erfgoed/oudheidkunde zijn goed vertegenwoordigd (beide 15%). De groep overig bevat onder andere ouderenverenigingen en een Oranjecomité.

Tabel 3.1
Sectoren waarin de cultuurorganisaties actief zijn
(n=46)

Sector	Aantal
Muziek (bv. harmonie/fanfare/orkest/muziekschool)	9
Erfgoed/oudheidkunde	7
Zangvereniging	7
Expositie/concerten/religie	5
Museum	5
Festivals	2
Toneelvereniging	2
Creatieve vereniging (bv. teken- en schilderverenigingen)	1
Overig	8

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties, 2024

Representativiteit

Het aantal organisaties per sector in dit onderzoek is niet representatief voor het totale aantal organisaties per sector in de gemeente Edam-Volendam.

Muziekverenigingen en musea zijn oververtegenwoordigd in dit onderzoek. Het tegenovergestelde geldt voor seniorenverenigingen. Zij zijn ondervertegenwoordigd (zie [tabel B2.3](#) in bijlage 2). Houd hier rekening mee bij de interpretatie van de resultaten.

Omdat de respons onder musea, muziekverenigingen en zangverenigingen hoog is, is het mogelijk om uitspraken te doen over deze sectoren. Voor de andere sectoren is dit niet mogelijk. Wanneer de resultaten van de musea, muziekverenigingen of zangverenigingen sterk afwijken van het gemiddelde, zal dit worden benoemd.

3.1 Organisatie

Groot aandeel oudere leden

Niet alle cultuurorganisaties hebben dezelfde structuur. Sommigen hebben leden, zoals een orkest, een toneelvereniging of een vereniging voor oudheidkunde. Anderen hebben weinig of geen leden en richten zich op het trekken van (zo veel mogelijk) bezoekers. Dit is het geval voor festivals, exposities en musea. De helft van de organisaties in het onderzoek (56%) heeft leden.

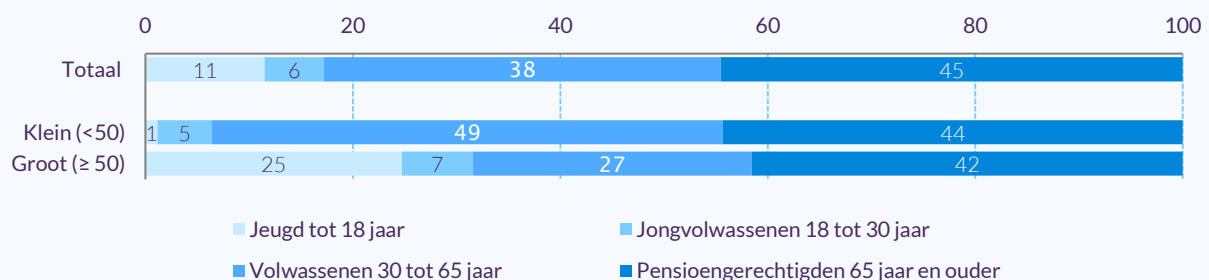
Cultuurorganisaties (met leden) bestaan voor een aanzienlijk deel uit oudere leden ([figuur 3.1](#)). Gemiddeld bestaat het ledenbestand van cultuurorganisatie voor bijna de helft uit leden van 65 jaar en ouder (45%). Jongvolwassenen en jeugd hebben een veel kleiner aandeel in cultuurorganisaties met leden (17%).

Er is een groot verschil in het ledenbestand van kleine en grote cultuurorganisaties in Edam-Volendam ([figuur 3.1](#)). Kleine organisaties (<50 leden) hebben nauwelijks jeugdleden (1%) en bestaan voor de helft uit volwassenen. Daarentegen bestaan grote cultuurorganisaties (≥ 50 leden) gemiddeld voor een kwart uit jeugdleden en een kwart uit volwassenen.

Figuur 3.1

Opbouw ledenbestand van culturele organisaties met leden in Edam-Volendam naar leeftijd

(in procenten, n=25)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

We hebben de cultuurorganisaties gevraagd naar de aanwezigheid van leden met een migratieachtergrond en leden met een beperking en/of chronische aandoening

(niet in figuur). De helft heeft leden met een beperking en/of chronische aandoening. Twee derde (65%) heeft geen leden met een migratieachtergrond. Vooral bij kleine organisaties is deze groep vaak afwezig.

Gelijkblijvend ledental en groeiambitie

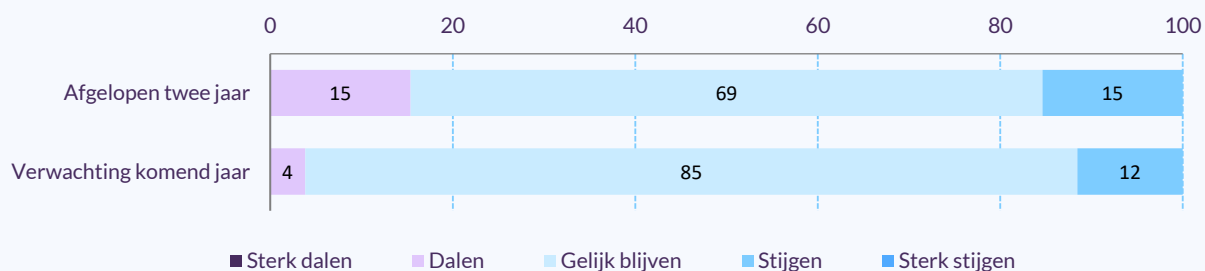
Bij het gros van de cultuurorganisaties met leden (70%) is het ledental de laatste jaren gelijk gebleven (figuur 3.2). Bij een aantal organisaties is sprake geweest van een daling of stijging (beide 15%). Vooral muziekverenigingen kende de afgelopen twee jaar een ledendaling. De cultuurorganisaties verwachten het komende jaar geen sterke veranderingen. 85 procent verwacht dat het ledental gelijk blijft.

Dit betekent niet dat er geen groeiambities zijn. Driekwart van de cultuurorganisaties geeft aan een groeiambitie te hebben voor 2025 (niet in figuur). Men zet hier vooral op in door nieuwe leden of deelnemers te werven en, in mindere mate, door huidige leden of deelnemers te behouden. Muziek- en zangverenigingen hebben vaker een ledengroeiambitie dan andere verenigingen met leden.

Figuur 3.2

Ledenontwikkeling van de culturele organisaties in de afgelopen twee jaar en de verwachting voor het komende jaar

(in procenten, n=26)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

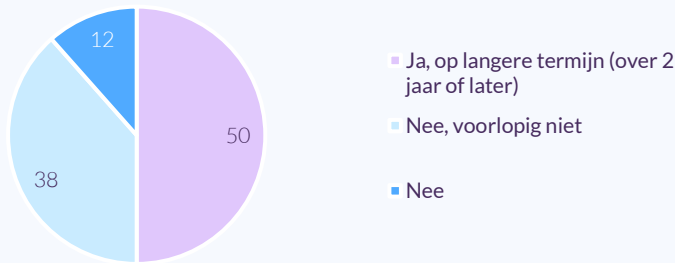
Ondanks de groeiambities zijn ze niet heel positief gestemd over de toekomst. De helft van de cultuurorganisaties geeft aan dat de ontwikkelingen van het huidige ledental op de langere termijn een bedreiging kan vormen voor de toekomst van de vereniging (figuur 3.3).

Een op de tien organisaties verwacht niet dat het bestaan van de organisatie in de toekomst bedreigd zal worden door ontwikkeling in het ledental. Op korte termijn zien de verenigingen geen bedreiging door het ledenaantal.

Figuur 3.3

Ontwikkeling ledenaantal als bedreiging voor de toekomst van de vereniging in Edam-Volendam

(in procenten, n=25)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Bezoekers

Musea, festivals, exposities en concerten richten zich op het aantal bezoekers dat ze weten te trekken met hun evenementen of activiteiten. 26 procent van de cultuurorganisaties in deze peiling behoort tot deze groep.

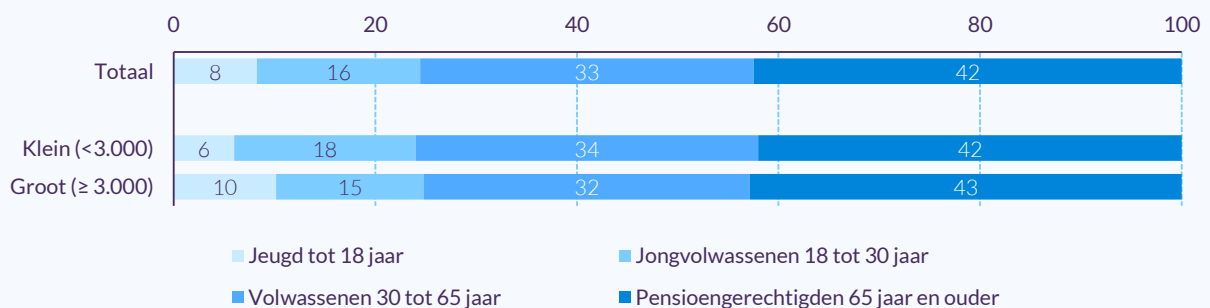
De leeftijdsopbouw van de bezoekers van musea, festivals, exposities en concerten kent net als de verenigingen een groot aandeel ouderen ([figuur 3.4](#)). De bezoekers van een museum, festival of expositie bestaan voor twee vijfde uit bezoekers ouder dan 65 jaar. Het aandeel jongvolwassenen of jeugd in is ongeveer een kwart van de bezoekers.

Er zijn geen grote verschillen te zien in de leeftijdsopbouw van de bezoekers van kleine (minder dan 3.000 bezoekers) en grote evenementen (3.000 bezoekers of meer) ([figuur 3.4](#)).

Figuur 3.4

Leeftijdsopbouw bezoekers van culturele activiteiten en evenementen in Edam-Volendam naar leeftijd

(in procenten, n=11)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

De afgelopen twee jaar heeft iets meer dan de helft van de organisaties (7 van de 12) een stijging gezien van het aantal bezoekers. Slechts één organisaties had te maken met een sterke afname van het bezoekersaantal ([figuur 3.5](#)).

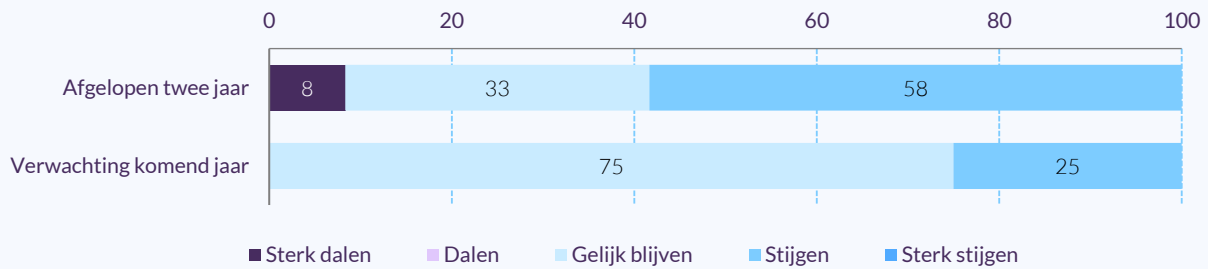
Toename aantal bezoekers

De cultuurorganisaties met bezoekers zien de toekomst rooskleuriger in dan de organisaties met leden. Geen enkele organisatie verwacht het komende jaar een daling van het aantal bezoekers ([figuur 3.5](#)). Op de korte én lange termijn verwachten de meeste organisaties (92%) (voorlopig) geen bedreiging voor de toekomst van hun organisatie door ontwikkelingen in het bezoekersaantal (niet in [figuur](#)). Voor één cultuurorganisatie is dit wel zo, maar pas op langere termijn.

Figuur 3.5

Bezoekersontwikkeling van de cultuurorganisaties in de afgelopen twee jaar en de verwachting voor het komende jaar

(in procenten, n=12)

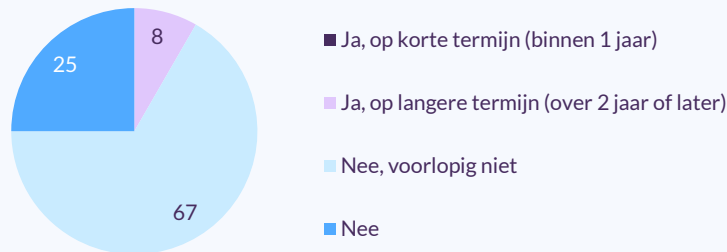
Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

De positieve blik op de ontwikkeling van het aantal bezoekers het komende jaar is voor de meeste organisaties ook van toepassing op de langere termijn. Slechts 8 procent van de cultuurorganisaties in dit onderzoek verwacht dat de ontwikkeling van het bezoekersaantal op de langere termijn een bedreiging kan vormen voor de organisatie ([figuur 3.6](#)). Voor 92 procent van de organisaties geldt dit (voorlopig) niet.

Figuur 3.6

Ontwikkeling bezoekersaantal als bedreiging voor de toekomst van de culturele organisaties

(in procenten, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Kader

Het aantal vrijwilligers in de cultuurorganisaties in dit onderzoek varieert van 2 tot 150, met een gemiddelde van 28. Organisaties met bezoekers hebben gemiddeld meer vrijwilligers dan organisaties met leden. Een kwart van de organisaties heeft vrijwilligers die een belastingvrije vrijwilligersvergoeding ontvangen. Alle musea hebben vrijwilligers die een belastingvrije vrijwilligersvergoeding ontvangen.

Een aantal cultuurorganisaties werkt met betaalde medewerkers. 30 procent van de organisaties heeft ten minste één betaalde medewerker in dienst. In de meeste gevallen gaat het om één of enkele medewerkers. Eén organisatie heeft vijftig medewerkers die worden betaald voor hun diensten. Muziekorganisaties hebben vaker betaalde medewerkers in dienst.

Voldoende vrijwilligers bij cultuurorganisaties

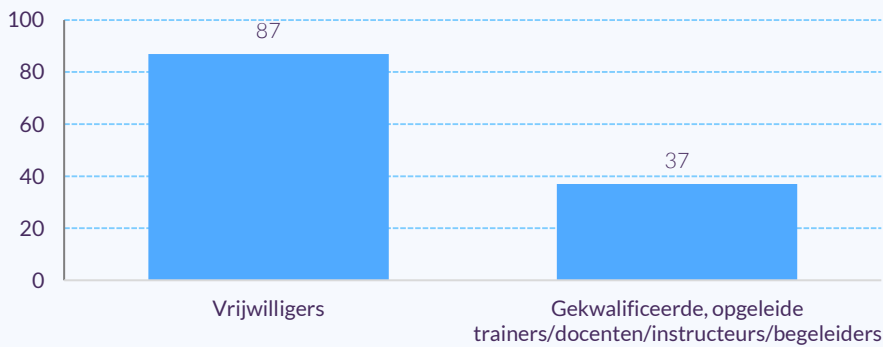
De meeste organisaties hebben voldoende vrijwilligers (87%) (figuur 3.7). De helft is toch nog op zoek naar vrijwilligers (niet in figuur). Er is geen groot verschil tussen organisaties met leden en organisaties met bezoekers.

37 procent van de cultuurorganisaties heeft (ruim) voldoende gekwalificeerde medewerkers die training, les of begeleiding kunnen bieden aan de leden (figuur 3.7). Bij zangverenigingen en muziekorganisaties is dit vaker het geval. De overige organisaties komen net rond, hebben een tekort of geven geen trainingen, lessen of cursussen (respectievelijk 24%, 11% en 28%).

Figuur 3.7

Culturele organisaties met voldoende vrijwilligers en/of gekwalificeerde trainers/docenten/instructeurs/begeleiders

(in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Hoewel een aanzienlijk deel van de cultuurorganisaties aangeeft onvoldoende gekwalificeerde trainers, docenten, instructeurs of begeleiders te hebben of op zoek te zijn naar extra vrijwilligers, heeft 63 procent geen enkele vacature op het moment (figuur 3.8). Dit is vaker het geval bij organisaties met leden dan bij organisaties met bezoekers. Toch is de urgentie hoog bij een aantal organisaties (32%). De vacatures die openstaan, zijn vaak op een cruciale positie binnen de organisatie. Alle musea hebben momenteel vacatures open staan op cruciale posities.

Figuur 3.8

Vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers bij culturele organisaties in Edam-Volendam

(in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Beleid

37 procent van de cultuurorganisaties heeft voor de langere termijn doelstellingen, plannen of voornemens op papier staan (niet in figuur). Organisaties met meer dan 3.000 bezoekers in het afgelopen jaar hebben dit in vergelijking met de andere organisaties het vaakst.

We hebben alle cultuurorganisaties in dit onderzoek gevraagd drie speerpunten te benoemen voor het komende jaar (figuur 3.9). Het meest genoemde speerpunt is de werving en het behoud van leden (46%). Vooral kleine organisaties met leden noemen dit vaak.

Andere populaire speerpunten zijn de werving en het behoud van vrijwilligers, en publiciteit, PR en communicatie (beide 33%). Het opzetten van samenwerkingen met een zorg- of welzijnsinstelling noemt geen enkele organisatie als speerpunt voor het komende jaar.

Figuur 3.9
Speerpunten van cultuurorganisaties in Edam-Volendam voor komend jaar
(in procenten, n=46, max. drie antwoorden per vereniging mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

De taakomschrijving voor vrijwilligers en andere leden van het kader staan bij de meeste organisaties op papier (72%) (niet in figuur). Bij een kwart is dit voor geen enkele functie het geval. Dit zijn allemaal kleine organisaties (minder dan vijftig leden of drieduizend bezoekers)

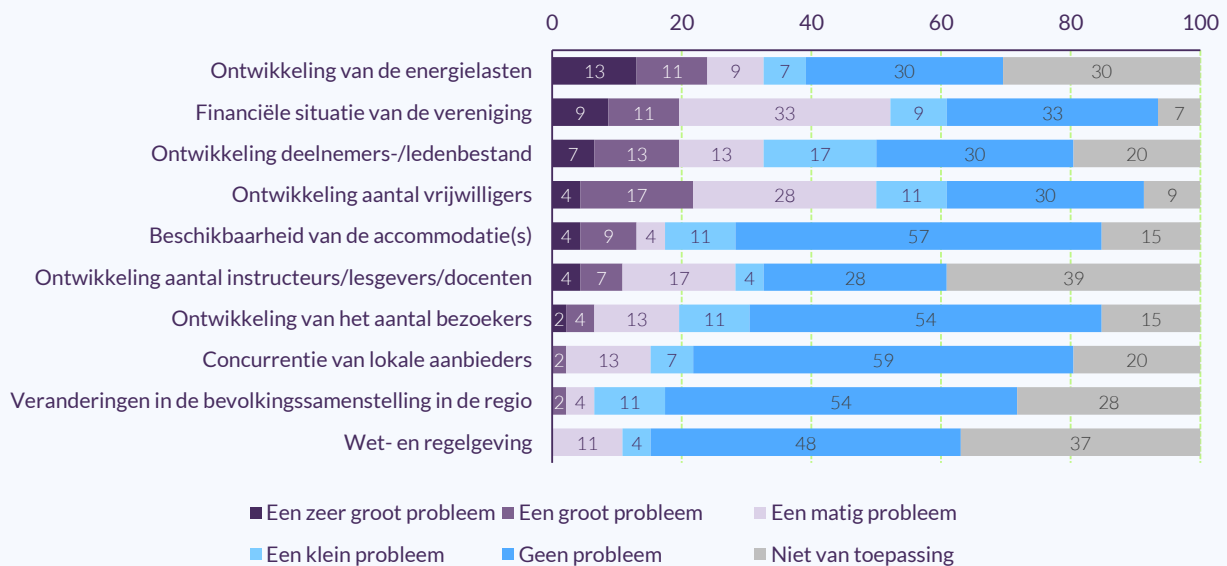
Meeste problemen met ontwikkeling aantal vrijwilligers, energielasten en financiële situatie, en ledenaantal

Bij 63 procent van de cultuurorganisaties in deze peiling speelde één of meerdere (zeer) grote problemen (niet in figuur). Er is geen enkele organisatie die geen enkel probleem heeft.

De meeste (zeer) grote problemen ervaren de cultuurorganisaties bij de ontwikkeling van de energielasten (figuur 3.10). 13 procent van de organisaties geeft aan hier een zeer groot probleem te hebben; voor 11 procent is het probleem groot. Dit probleem speelt voornamelijk bij organisaties met bezoekers. Energielasten zijn gestegen en zeer onzeker. De kosten voor de organisaties zijn hierdoor sterk gestegen.

Andere onderwerpen van zorg voor een aanzienlijk deel van de cultuurorganisaties zijn de financiële situatie en de ontwikkeling van het aantal leden/deelnemers en vrijwilligers. De helft van organisaties geeft aan een (zeer) groot of matig probleem te hebben op deze thema's. Door vergrijzing vallen steeds meer leden, bezoekers en vrijwilligers af, terwijl het lastig is voor de organisaties om nieuwe leden, bezoekers en vrijwilligers aan zich te binden. De financiële problemen worden veroorzaakt door stijgende kosten voor betaalde medewerkers en dalende subsidies en giften.

Figuur 3.10
Ervaren problemen door cultuurorganisaties in Edam-Volendam
 (in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Voor een aantal organisaties zijn de problemen zo groot dat ze het voortbestaan van de organisatie bedreigen (niet in figuur). De druk is het hoogst bij cultuurorganisaties die zeer grote problemen ervaren met de financiële situatie van

de vereniging. Al deze organisaties geven aan dat het voortbestaan bedreigd wordt. Bij vier van de zes organisaties waar de ontwikkeling van de energielasten een zeer groot probleem is, staat de toekomst van de organisatie op het spel.

Cultuurorganisaties ervaren de minste problemen door concurrentie van andere lokale aanbieders, veranderingen in de bevolkingssamenstelling en ontwikkelingen in het aantal bezoekers (figuur 3.10). Op ieder van deze onderwerpen geeft twee derde (65%) aan geen of maar een klein probleem te ervaren. Daarnaast ervaart geen enkele organisatie (zeer) grote problemen op het vlak van wet- en regelgeving.

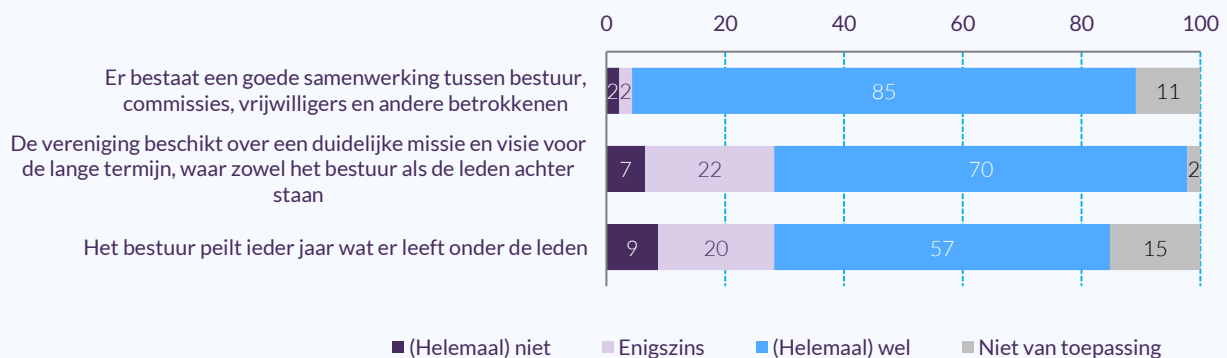
Een paar organisaties zijn pessimistisch over het voortbestaan van hun organisatie. 6 procent geeft aan dat de organisatie grotendeels of helemaal op omvallen staat (niet in figuur). Het merendeel (85%) ziet de toekomst rooskleuriger in. Zij geven aan dat het omvallen van de organisatie (helemaal) niet speelt bij hen. Dit laatste geldt ook voor alle musea, muziek- en zangorganisaties.

Goede samenwerking bij de meeste organisaties

De relatie tussen het bestuur en de achterban van de cultuurorganisaties is goed (figuur 3.11). 85 procent geeft aan dat er sprake is van een goede samenwerking tussen bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen. Slechts in één geval is hier geen sprake van.

Daarnaast beschikken de meeste organisaties (70%) over een duidelijke missie en visie (figuur 3.11). Vooral bij de organisaties die evenementen organiseren voor bezoekers is dit het geval. Slechts bij één derde van de organisaties is het bestuur minder goed op de hoogte van de meningen van de leden. Zij peilen niet ieder jaar wat er leeft onder de leden. Ruim de helft doet dit wel (57%).

Figuur 3.11
Stellingen over visie en interne samenwerking
 (in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

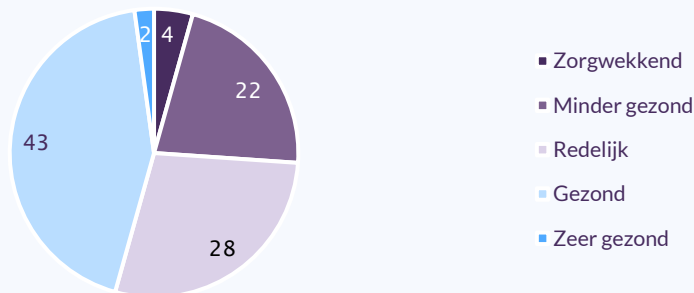
De helft van de organisaties ziet zichzelf als financieel gezond

Bijna de helft van de cultuurorganisaties uit Edam-Volendam die de vragenlijst volledig ingevuld hebben, ziet zichzelf als financieel (zeer) gezond (figuur 3.12). Voor een kwart is dit niet het geval. Dit is een diverse groep met organisaties uit verschillende culturele sectoren. Twee organisaties beschrijven de financiële positie van de vereniging als zorgwekkend. Beide zijn kleine organisaties met minder dan vijftig leden.

Figuur 3.12

Eigen inschatting financiële positie cultuurorganisaties in Edam-Volendam

(in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

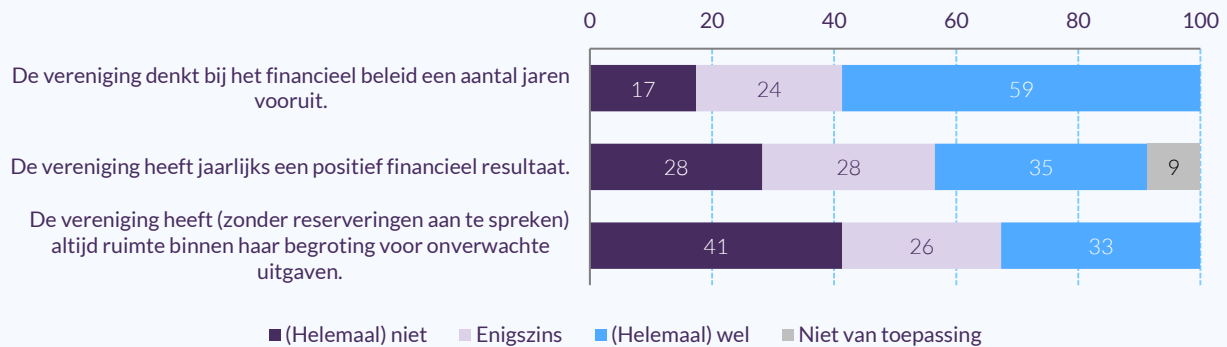
De meerderheid van de organisaties geeft aan enkele jaren vooruit te denken bij het maken van het financieel beleid (figuur 3.13). 17 procent doet dit (helemaal) niet. Opvallend is het relatief grote aandeel organisaties met minder dan drieduizend bezoekers in deze groep (niet in figuur).

Het financieel resultaat van de cultuurorganisaties laat een wisselend beeld zien. Enerzijds geeft een derde van de culturele sector in Edam-Volendam aan ieder jaar een positief resultaat te hebben. Anderzijds is er een aanzienlijke groep (28%) waarbij hier (helemaal) geen sprake van is. Geen enkel museum heeft ieder jaar (helemaal) een positief resultaat.

Figuur 3.13

Stellingen over financiën, volgens cultuurorganisaties in Edam-Volendam

(in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Twee derde van de organisaties heeft niet of nauwelijks ruimte binnen de begroting voor onverwachte uitgaven zonder reserves aan te spreken ([figuur 3.13](#)). Kleine organisaties met minder dan vijftig leden hebben vaker ruimte voor onverwachte uitgaven dan grote organisaties. De helft van de kleine organisaties geeft aan het grotendeels of helemaal eens te zijn met de stelling (niet in figuur).

Tevredenheid onder cultuurorganisaties over de accommodatie

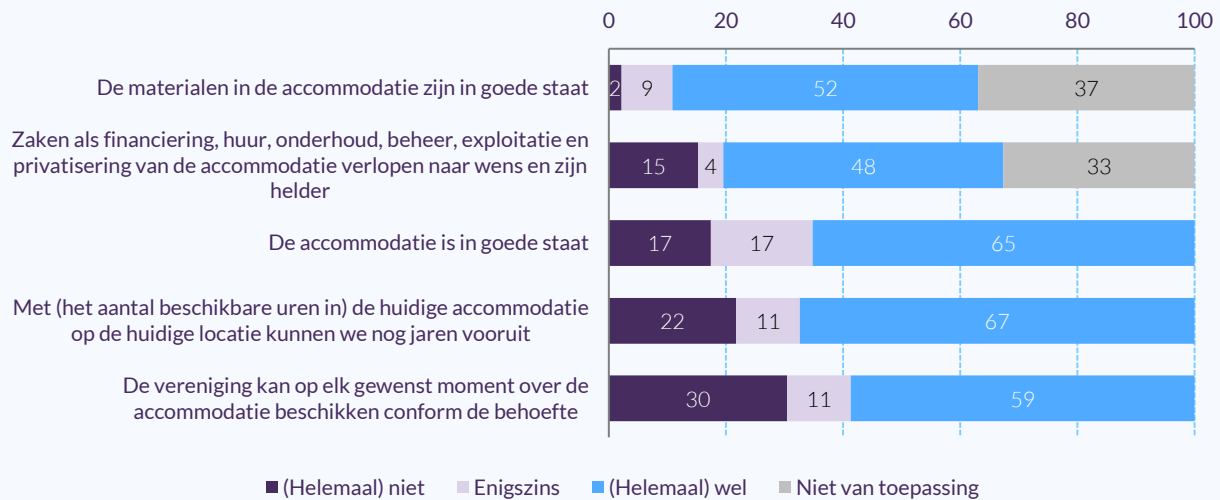
41 procent van de cultuurorganisaties in dit onderzoek heeft een eigen voorziening (accommodatie/gebouw), of deelt deze met andere organisaties (niet in figuur). Dit zijn vooral grotere organisaties met meer dan vijftig leden of drieduizend bezoekers. 20 procent heeft een eigen kantine of horecavoorziening. Alle organisaties met een eigen kantine of horecavoorziening hebben ook een eigen, al dan niet gedeelde, voorziening.

De cultuurorganisaties zijn het meest tevreden over de staat van de materialen in de accommodatie waar ze gebruik van maken ([figuur 3.14](#)). 11 procent is hier (helemaal) niet of enigszins tevreden over. Ook de manier waarop financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering verlopen, waardeert een aanzienlijk deel. 19 procent van de organisaties geeft aan dat dit (helemaal) niet of maar enigszins helder is en naar wens verloopt. Dit is vooral het geval bij cultuurorganisaties die zich richten op bezoekers.

Figuur 3.14

Stellingen over onderhoud en staat accommodatie, volgens cultuurorganisaties in Edam-Volendam

(in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Twee derde van de cultuurorganisaties is tevreden over de staat van de accommodatie (figuur 3.14). 17 procent is dit niet. Organisaties zonder eigen voorziening zijn hier ontevredener over dan organisaties die hun eigen voorziening beheren. 22 procent van de organisaties geeft aan (helemaal) niet vooruit te kunnen met de huidige locatie en uren in de toekomst. Voor twee derde van de organisaties is dit geen probleem.

De meeste ontevredenheid onder cultuurorganisaties in deze peiling heeft betrekking op de mate waarin men kan beschikken over de accommodatie conform behoefte en op het gewenste moment (figuur 3.14). 41 procent van de organisaties geeft aan het (helemaal) niet of enigszins eens te zijn met de betreffende stelling. Het gaat dan vooral om organisaties zonder eigen accommodatie of gebouw.

3.2 Maatschappelijke oriëntatie

In deze paragraaf lichten we toe in hoeverre de cultuurorganisaties maatschappelijk georiënteerd zijn buiten wat zij als hun kernactiviteit aanbieden. Daarmee bedoelen we de samenwerking en verbinding met andere organisaties en projecten. En hun bereidheid om aanbod te ontwikkelen voor nieuwe, specifieke doelgroepen.

Vooral samenwerking met gemeente en andere culturele organisaties

De meeste cultuurorganisaties in dit onderzoek hebben het afgelopen jaar samengewerkt met een andere organisatie of instantie (87%, figuur 3.15). 13 procent heeft met geen enkele organisatie of instantie samengewerkt in deze periode. Organisaties met leden en organisaties met bezoekers werkte even vaak samen met andere organisaties of instanties. De gemeente was de organisatie waarmee de meeste verenigingen samenwerkten (57%).

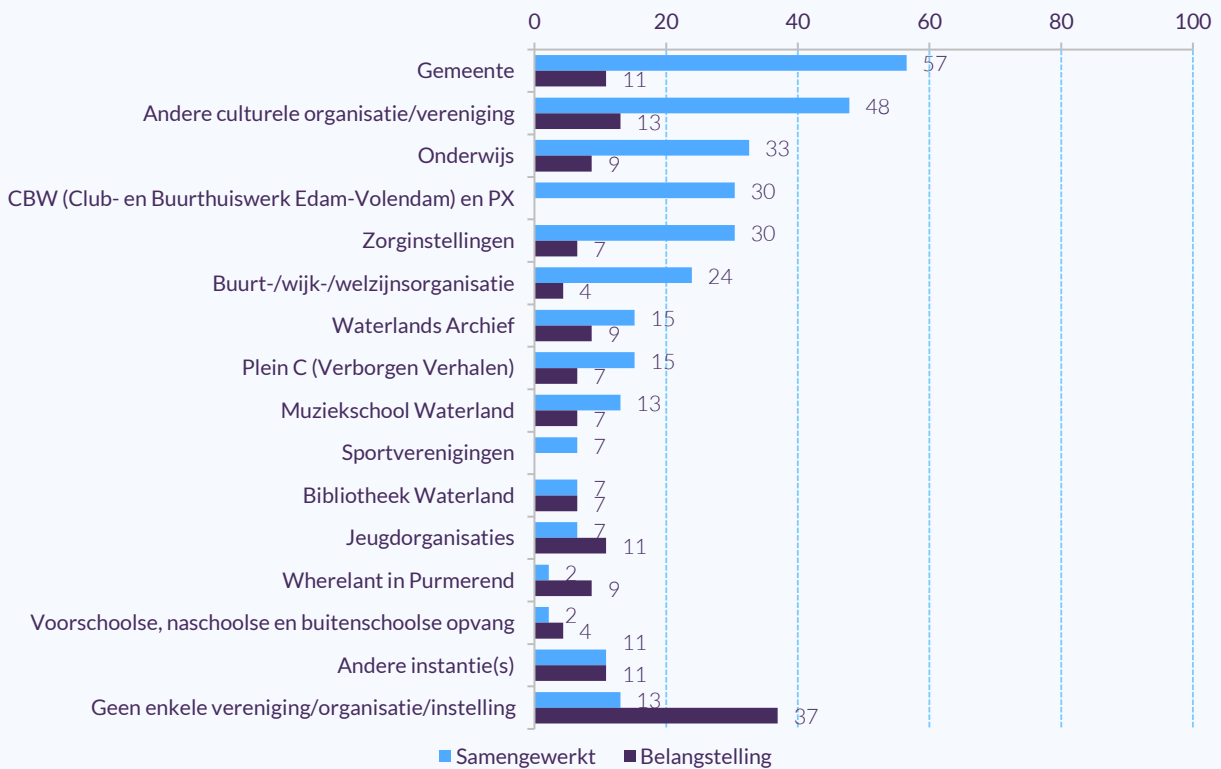
De tevredenheid over deze samenwerking was hoog (niet in figuur). Twee derde geeft aan (zeer) tevreden te zijn, twee organisaties waren ontevreden over de samenwerking.

De organisaties waarmee organisaties het minst hebben samengewerkt het afgelopen jaar, zijn de voorschoolse, naschoolse en buitenschoolse opvang in de gemeente en cultuurhuis Wherelant (figuur 3.15). Met beide heeft slechts één cultuurorganisatie (2%) samengewerkt.

Twee derde (63%) geeft aan belangstelling te hebben om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan (figuur 3.15). Dit geldt vooral voor jeugdorganisaties (11%), het Waterlands Archief en cultuurhuis Wherelant (beide 9%). Er is geen belangstelling voor een nieuwe samenwerking met sportverenigingen, CBW of pop- en cultuurhuis PX ambiëren.

Figuur 3.15
Organisaties/verenigingen waar cultuurorganisaties in Edam-Volendam het afgelopen jaar mee hebben samengewerkt en waar ze interesse in hebben om mee samen te werken

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Helft van de organisaties is betrokken geweest bij projecten/functionarissen/activiteiten/regelingen

De helft van cultuurorganisaties is het afgelopen jaar betrokken geweest bij ten minste één project, functionaris, activiteit of regeling in de gemeente Edam-Volendam (figuur 3.16). Grote cultuurorganisaties, met meer dan vijftig leden of drieduizend bezoekers, waren relatief vaker betrokken bij ten minste één van de projecten, functionarissen of regelingen dan kleine organisaties.

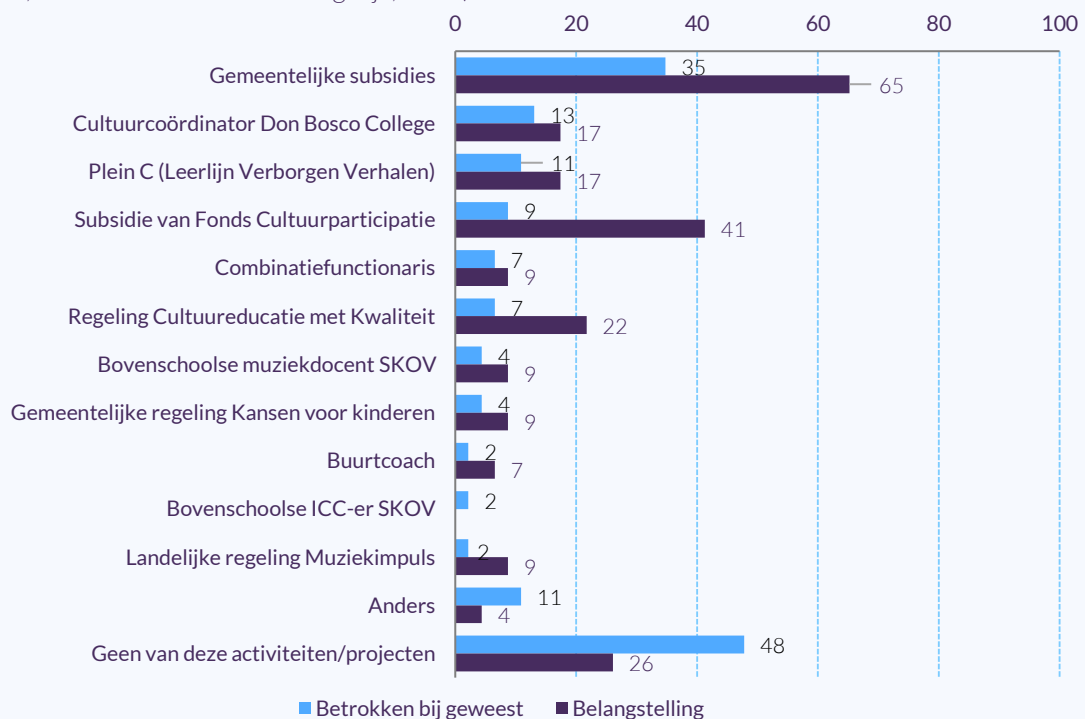
Een derde (35%) heeft het afgelopen jaar een subsidie ontvangen van de gemeente. Hiermee is deze regeling het meest genoemd door de organisaties in deze peiling.

Drie kwart van de organisaties geeft aan betrokken te willen blijven of worden bij ten minste één van de projecten, functionarissen of regelingen in gemeente Edam-Volendam (74%) (figuur 3.16).

Twee derde wil komend jaar gebruik (blijven) maken van de gemeentelijke subsidies voor de culturele sector (65%). Ook de subsidie van het Fonds Cultuurparticipatie geniet veel belangstelling (41%). De bovenschoolse ICC'er van SKOV is de enige functionaris waarvoor geen belangstelling is voor samenwerking het komende jaar.

Figuur 3.16
Projecten/functionarissen/activiteiten/regelingen waar cultuurorganisaties in Edam-Volendam het afgelopen jaar bij betrokken waren en/of belangstelling voor hebben

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=46)

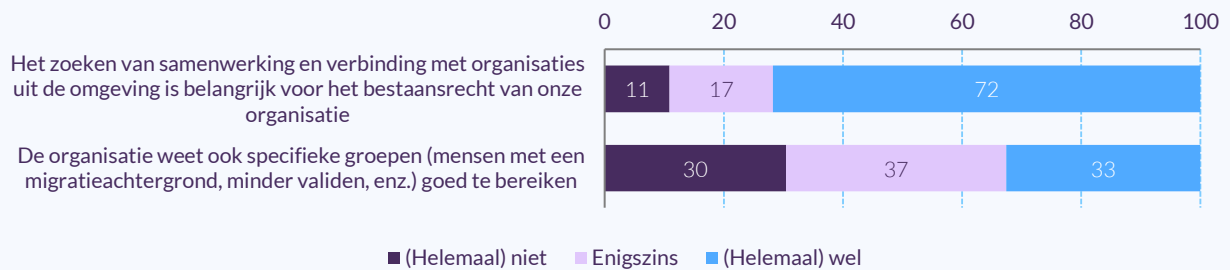

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Zeven op de tien cultuurorganisaties vinden dat zoeken naar verbinding en samenwerkingen aangaan met andere organisaties in de omgeving belangrijk is voor het bestaansrecht van de eigen organisatie (figuur 3.17). 11 procent is het hier (helemaal) niet mee eens. Er is geen verschil tussen organisaties met leden en organisaties met bezoekers.

Twee derde van de organisaties (figuur 3.17) heeft (enigszins) moeite om specifieke groepen in de samenleving te bereiken en te betrekken bij de vereniging. 22 procent geeft aan dit helemaal niet goed te kunnen (niet in figuur). Een derde lukt dit wel goed.

Figuur 3.17
Betrokkenheid cultuurorganisaties in Edam-Volendam bij maatschappelijke thema's en/of projecten
 (in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Drie kwart van de organisaties ontwikkelt nieuw aanbod

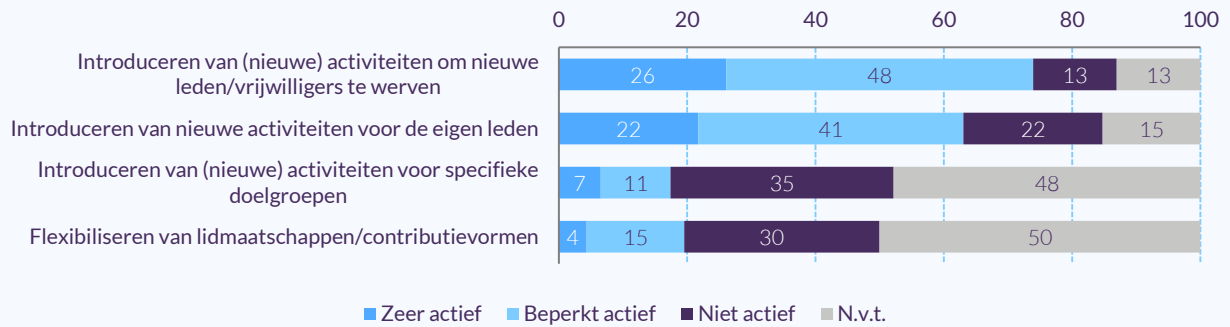
Een meerderheid van de organisaties (74%) is enigszins of zeer actief bezig met het introduceren van (nieuwe) activiteiten om nieuwe leden, deelnemers of vrijwilligers te werven (figuur 3.18). Dit komt overeen met het grote aantal culturele organisaties met een groeiambitie (hoofdstuk 3.1) Slechts 13 procent is hier niet actief mee bezig.

Ook het introduceren van nieuwe activiteiten voor de huidige leden doen veel organisaties actief. 63 procent is hier zeer of beperkt actief mee bezig.

Figuur 3.18

Aanbieden van activiteiten voor leden en niet-leden door cultuurorganisaties in Edam-Volendam

(in procenten, n=46)

Bron: Mulier Instituut, bevraging cultuurorganisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Het introduceren van (nieuwe) activiteiten voor specifieke doelgroepen krijgt weinig aandacht binnen de cultuurorganisaties ([figuur 3.18](#)). Slechts 18 procent zet hier actief op in. De helft van de organisaties geeft aan dat dit voor hen niet van toepassing is. Dit geldt ook voor het flexibiliseren van lidmaatschappen. Vooral kleine verenigingen met minder dan vijftig leden en organisaties die zich richten op bezoekers, achten deze twee thema's niet van toepassing (niet in figuur).

3.3 Conclusie en aanbevelingen

In deze paragraaf belichten we de belangrijkste resultaten en doen we een aantal aanbevelingen voor de gemeente Edam-Volendam.

Druk op het aantal vrijwilligers bij cultuurorganisaties

De meeste cultuurorganisaties in deze peiling geven aan voldoende vrijwilligers te hebben. Toch is de helft op zoek naar (extra) vrijwilligers en heeft 30 procent nog vacatures openstaan voor cruciale posities.

Ook op het vlak van opgeleide vrijwilligers is er nog behoorlijke winst te behalen. Minder dan de helft van de organisaties geeft aan voldoende opgeleide of gediplomeerde trainers/coaches te hebben.

Het aanbieden van (aanvullende) trainingen of opleidingen zorgt voor waardering van vrijwilligerswerk. De (persoonlijke) ontwikkelingsmogelijkheden benadrukken kan bijdragen aan het vergroten van het vrijwilligersbestand.

Energielasten en beperkte financiën zorgen voor grote problemen

De meeste (zeer) grote problemen ervaren de cultuurorganisaties op het gebied van de energielasten, de financiën en het aantal leden en vrijwilligers. De zeer grote problemen door de energielasten en de financiën zijn vaak dusdanig van aard dat ze het voortbestaan van de vereniging bedreigen.

Dat een deel van de organisaties het moeilijk heeft op financieel gebied is ook terug te zien in de eigen inschatting van de financiële situatie. Minder dan de helft schat de eigen situatie in als financieel gezond en 40 procent geeft aan geen reserves in kas te hebben voor onverwachte uitgaven.

Het is goed om met deze organisaties om tafel te gaan en te bespreken waar de financiële moeilijkheden vandaan komen (structureel of incidenteel). En kenbaar te maken welke financiële steun beschikbaar is en welke andere oplossingen denkbaar zijn.

Vergrijzing ligt op de loer bij cultuurorganisaties

Het aandeel jeugd en jongeren in het ledenbestand van cultuurorganisaties is laag. Bij de organisaties die zich richten op bezoekers is dit iets hoger. Dit lage aandeel jeugd en jongeren zorgt bij een deel van de organisaties voor problemen en zorgen over de toekomst van de organisatie. Door vergrijzing vallen de oudere leden weg, terwijl men weinig aanvulling van onderaf verwacht.

Promotie van het culturaanbod op een manier die aansluit bij de doelgroep is voor een aantal organisaties noodzakelijk voor het voortbestaan.

Bevorder betrokkenheid bij projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen

De helft van de organisaties is het afgelopen jaar betrokken geweest bij projecten, functionarissen, activiteiten of regelingen. Drie kwart heeft belangstelling om dit het komende jaar (wel) te zijn. Vooral aansluiting bij subsidiemogelijkheden, zoals van de gemeente of het Fonds Cultuurparticipatie, geniet belangstelling.

Gezien de financiële situatie bij een aantal organisaties is deze belangstelling begrijpelijk. Het vergroten van de bekendheid en het stimuleren van deelname aan en betrokkenheid bij andere projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen kan zowel voor de verenigingen als voor de projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen bevorderlijk zijn.

Welzijnsorganisaties

In dit hoofdstuk beschrijven we welke welzijnsorganisaties in de gemeente Edam-Volendam we hebben bevroegd en hoe deze zijn georganiseerd. We gaan daarbij in op het aantal leden en bezoekers, het kader, het beleid, de financiën en de accommodatie. Daarnaast beschrijven we in welke mate de welzijnsorganisaties samenwerken met andere organisaties en of ze betrokken zijn bij projecten of initiatieven in de gemeente. Dit geeft een indicatie van de maatschappelijke oriëntatie van de welzijnsorganisaties.

4.1 Organisatie

We hebben 110 welzijnsorganisaties in de gemeente Edam-Volendam uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. 45 daarvan hebben de vragenlijst volledig ingevuld. Dat is een nettorespons van 41 procent.

In [tabel 4.1](#) is te zien in welke sectoren de welzijnsorganisaties in dit onderzoek actief zijn. Het vaakst komen participerende raden en organisaties voor samenkomst en activiteiten voor (beide acht organisaties). Elf organisaties vallen onder de categorie 'anders'. Deze zijn actief in bijvoorbeeld vluchtelingenwerk, dierenwelzijn, maatschappelijke horeca en de bibliotheek. Sommige organisaties zijn in meerdere sectoren actief.

De verdeling van de welzijnsorganisaties per sector vormt een redelijk goede afspiegeling van de welzijnsorganisaties in de gemeente Edam-Volendam (zie [tabel B2.4](#) in bijlage 2). De religieuze instellingen zijn licht oververtegenwoordigd in de responsgroep en het onderwijs is licht ondervertegenwoordigd.

Tabel 4.1
Sectoren waarin de welzijnsorganisaties actief zijn
(n=45)

Type organisatie	Aantal
Participerende raden (bijv. dorpsraad, seniorenraad)	8
Samenkomst en activiteiten	8
Religieus	6
Onderwijs	5
Zorg (geestelijk)	3
Zorg (lichamelijk)	2
Preventie	2
Anders	11

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Meeste voorzieningen zijn rookvrij

34 welzijnsorganisaties (76%) hebben een eigen voorziening (accommodatie/gebouw). Hiervan zijn er 29 (85%) geheel rookvrij. Van de vijf organisaties met een eigen voorziening die niet rookvrij zijn, wil er één hiertoe overgaan in de komende twee jaar. Drie willen dit misschien en één weet dit niet.

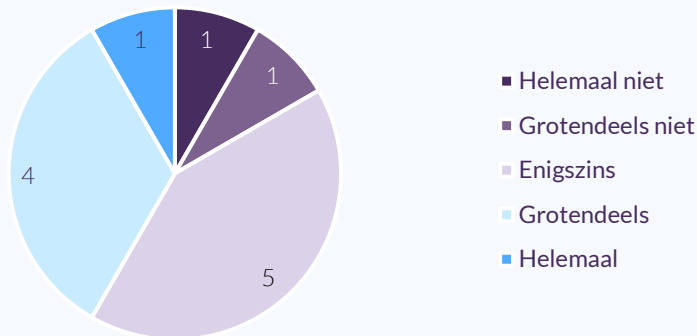
Vijf organisaties hebben een 'gezonde' kantine of horecavoorziening

Twaalf welzijnsorganisaties (27%) hebben een eigen kantine of horecavoorziening (niet in figuur). Hiervan zeggen er vijf dat hun kantine of horecavoorziening grotendeels of helemaal gezond is (zie [figuur 4.1](#)). Nog eens vijf vinden hun kantine of horecavoorziening enigszins gezond.

Figuur 4.1

Mate waarin er sprake is van een 'gezonde' kantine of horecavoorziening bij welzijnsorganisaties met een eigen kantine of horecavoorziening

(in aantallen, n=12)

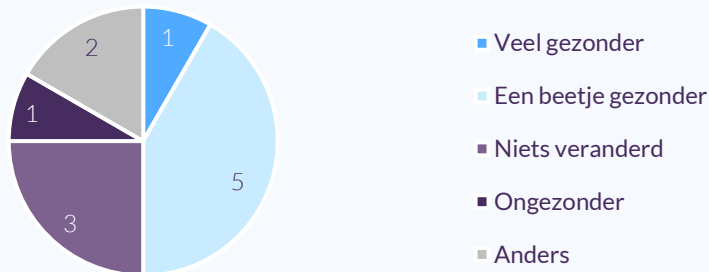
Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Bij één organisatie is het aanbod in de kantine of de horecavoorziening het afgelopen jaar veel gezonder geworden ([figuur 4.2](#)). Bij vijf organisaties is dit een beetje gezonder geworden. Bij één organisatie is het aanbod ongezonder geworden. Bij drie organisaties is er niks veranderd in het assortiment. Twee organisaties richten het eten anders in: één brengt het zelf en de andere kookt elke dag verse maaltijden.

Figuur 4.2

Mate waarin het aanbod bij welzijnsorganisaties met een eigen kantine of horecavoorziening gezonder is geworden

(in aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Bij acht van de twaalf organisaties is in de afgelopen twee jaar de vraag naar gezonde(re) producten in de kantine of horecavoorziening niet veranderd. Bij één organisatie is de vraag toegenomen en bij een andere is deze afgenomen. Twee organisaties geven aan dit niet te weten (niet in figuur).

Ondanks dat de vraag in de meeste gevallen niet is veranderd, willen drie organisaties hun aanbod in de kantine of horecavoorziening gezonder maken. En vier organisaties willen dit misschien doen. Drie organisaties willen hun aanbod niet veranderen en twee weten dit niet (niet in figuur).

Zeven organisaties hebben huisregels voor het gebruik van alcohol

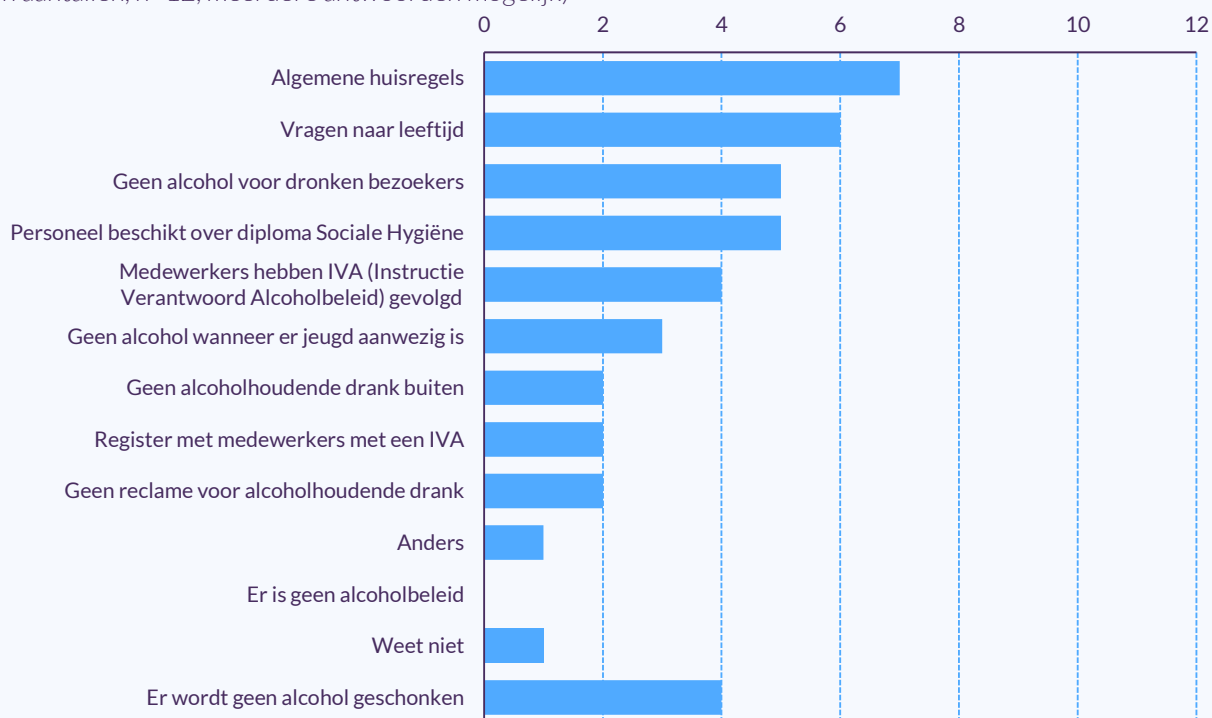
Van de twaalf welzijnsorganisaties die een eigen kantine of horecavoorziening hebben, hebben er zeven huisregels voor het gebruik van alcohol. Ander alcoholbeleid dat de organisaties hanteren is naar de leeftijd vragen bij alcoholverkoop, geen alcohol schenken aan bezoekers die dronken zijn en het kantine- of barpersoneel het diploma Sociale Hygiëne laten halen (zie **figuur 4.3**).

Van de acht organisaties die alcohol schenken, zegt er één de aankomende twee jaar meer te willen doen om verantwoord alcoholbeleid te voeren. Twee organisaties willen dit niet en drie misschien. Twee organisaties weten dit niet.

Figuur 4.3

Alcoholbeleid van welzijnsorganisaties met een eigen kantine of horecavoorziening

(in aantallen, n=12, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Aantal leden, vaste deelnemers en terugkerende bezoekers toegenomen

Van 41 welzijnsorganisaties weten we hoeveel leden, vaste deelnemers of terugkerende bezoekers ze hebben. Ongeveer de helft van de organisaties heeft er minder dan honderd (54%) en de andere helft heeft er meer dan honderd (46%, niet in figuur).

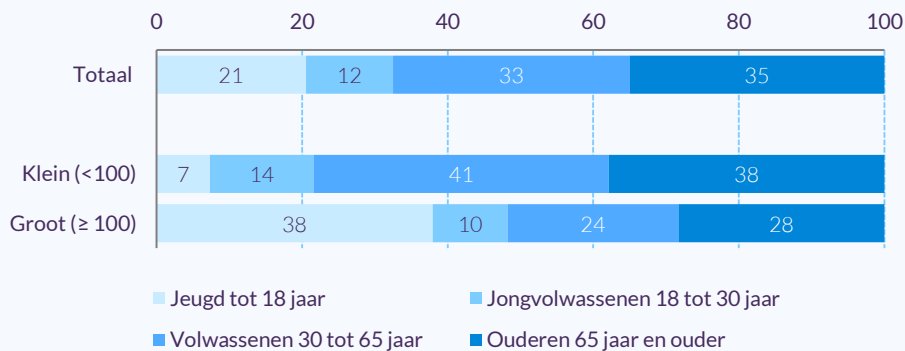
Bij de helft van de organisaties (53%) is de opkomst bij de reguliere activiteiten hoog. Bij één op de vier (24%) is deze enigszins hoog. 6 procent van de organisaties vindt de opkomst niet hoog en 16 procent zegt dat dit niet van toepassing is voor de organisatie (niet in figuur). Onder die laatste groep vallen verschillende welzijnsorganisaties, zoals participerende raden.

Op dit moment maken vooral volwassenen van 30 jaar of ouder gebruik van het aanbod van de welzijnsorganisaties (zie **figuur 4.4**). Gemiddeld hebben volwassenen van 30 jaar en ouder een aandeel van 68 procent in het leden- en bezoekersaantal. Het aandeel volwassenen is bij kleine organisaties (79%; minder dan 100 leden, deelnemers of bezoekers) hoger dan bij grote organisaties (52%; 100 of meer leden, deelnemers of bezoekers). Het aandeel jeugd tot 18 jaar is bij hogere grote organisaties dan bij kleine organisaties.

Figuur 4.4

Verdeling van de leeftijd van de leden, vaste deelnemers en terugkerende bezoekers bij welzijnsorganisaties

(in procenten, n=43)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Drie op de vijf welzijnsorganisaties (60%) kunnen specifieke groepen (bijv. mensen met een migratieachtergrond of mindervaliden) goed bereiken. Eén op de vijf (20%) weet dit enigszins goed te doen en een klein deel niet (4%). Eén op de zes organisaties (16%) zegt dat dit niet van toepassing is voor ze (niet in figuur).

De meeste organisaties hebben leden, deelnemers of bezoekers met een beperking (82%). 18 procent heeft dit niet. Iets meer dan de helft heeft (ook) leden, deelnemers of bezoekers met een migratieachtergrond (56%). Eén op de vier (24%) heeft dit niet en één op de vijf organisaties weet dit niet of wil het niet zeggen (20%, niet in figuur).

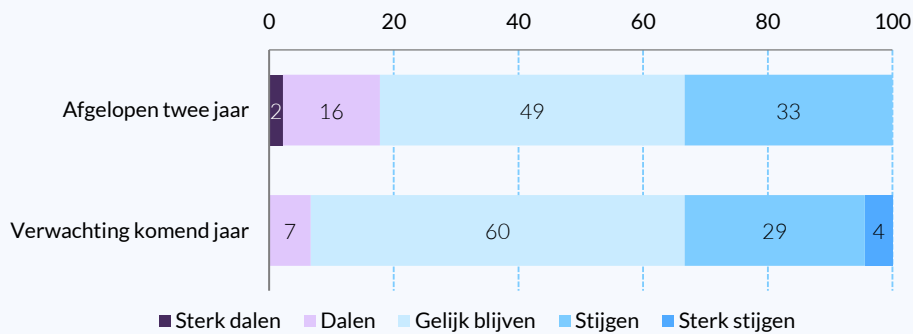
De grote organisaties (79%; 100 of meer leden, deelnemers of bezoekers) hebben aanzienlijk vaker leden, deelnemers of bezoekers met een migratieachtergrond dan kleine organisaties (36%; minder dan 100 leden, deelnemers of bezoekers). Ook leden, deelnemers en bezoekers met een beperking komen vaker voor bij grote organisaties (95%) dan bij kleine organisaties (73%, niet in figuur).

Bij één op de drie organisaties (33%) is het aantal leden, vaste deelnemers en terugkerende bezoekers gestegen ([figuur 4.5](#)). Bij de helft (49%) is dit gelijk gebleven en bij zo'n één op de vijf is dit (sterk) gedaald. Komend jaar verwacht één op de drie organisaties (33%) dat het aantal leden, vaste deelnemers en terugkerende bezoekers (sterk) zal stijgen. Drie op de vijf organisaties (60%) verwachten dat dit gelijk blijft en een klein deel (7%) verwacht een daling.

Figuur 4.5

Ontwikkeling van het aantal leden in de afgelopen twee jaar en de verwachting voor komend jaar

(in procenten, n=45)

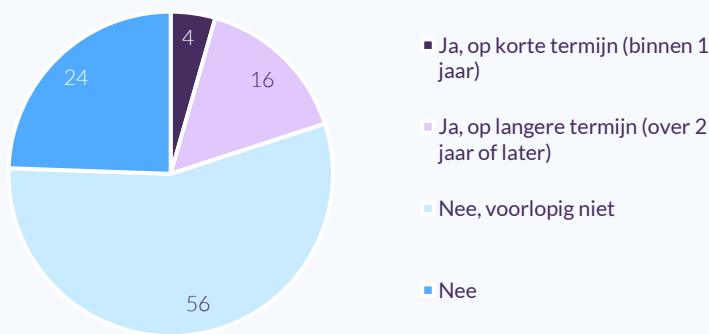
Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Voor vier op de vijf organisaties (80%) vormt de ontwikkeling van het aantal leden, vaste deelnemers en terugkerende bezoekers (voorlopig) geen bedreiging van de toekomst van de organisatie (zie [figuur 4.6](#)). Voor de overige organisaties vormt de ontwikkeling een bedreiging op de lange termijn (16%) of op de korte termijn (4%).

Figuur 4.6

Aandeel welzijnsorganisaties waarbij de ontwikkeling van het aantal leden, vaste deelnemers of terugkerende bezoekers een bedreiging is voor de toekomst van de organisatie

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Ongeveer de helft van de organisaties (47%) wil groeien door leden of deelnemers te werven. Een kleiner deel (16%) wil groeien door leden en deelnemers te behouden. Een vergelijkbaar deel (13%) wil ook groeien, maar heeft hier nog geen speerpunten voor geformuleerd. Een kwart van de organisaties (24%) geeft aan niet te willen groeien (niet in figuur).

Kader

Bijna alle welzijnsorganisaties in dit onderzoek werken met vrijwilligers (95%, niet in figuur). Twee op de vijf hebben (ook) vrijwilligers met een belastingvrije vergoeding (42%) en ongeveer de helft (47%) heeft betaalde medewerkers. De grotere welzijnsorganisaties (100 of meer leden, deelnemers of bezoekers) hebben vaker betaalde medewerkers (68%) dan de kleine welzijnsorganisaties (30%; minder dan 100 leden, deelnemers of bezoekers).

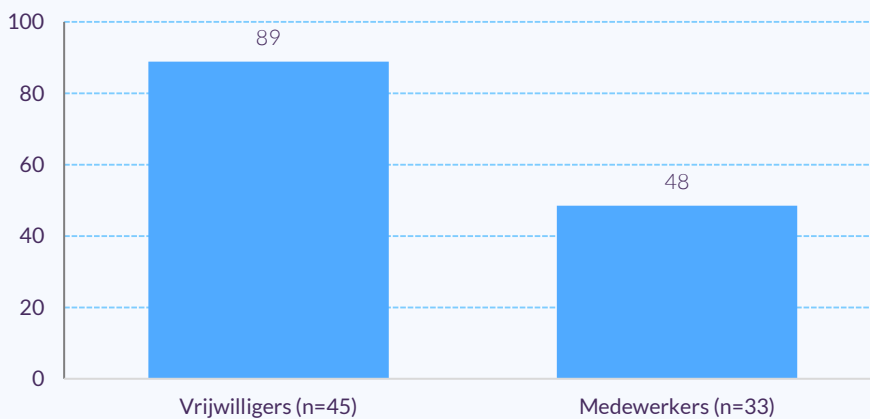
Het totale aantal vrijwilligers en betaalde medewerkers verschilt per organisatie. De helft van de organisaties (47%, niet in figuur) heeft minder dan 25 vrijwilligers en medewerkers. De andere helft (53%) heeft er meer dan 25. Het aantal fte aan betaalde medewerkers per organisatie varieert van 0,8 tot 375. Bij ongeveer de helft van de organisaties met betaalde medewerkers gaat het om minder dan 5 fte (53%). De overige organisaties hebben 5 fte of meer (47%).

Negen op de tien welzijnsorganisaties (89%) beschikken momenteel over voldoende vrijwilligers ([figuur 4.7](#)). Als het gaat om betaalde medewerkers, is dit een stuk lager. Van de organisaties die hiermee werken (n=33, zie [figuur 4.7](#)), heeft de helft (48%) er voldoende. De andere organisaties hebben maar net genoeg (33%) of te weinig gekwalificeerde, opgeleide medewerkers (18%, niet in figuur).

Figuur 4.7

Aandeel welzijnsorganisaties dat momenteel over voldoende vrijwilligers en medewerkers beschikt

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Iets meer dan de helft van de welzijnsorganisaties heeft vacatures voor betaalde medewerkers en/of vrijwilligers (56%; [figuur 4.8](#)). Dit zijn iets vaker de grote organisaties (63%; 100 of meer leden, deelnemers of bezoekers) dan de kleine organisaties (50%; minder dan 100 leden, deelnemers of bezoekers).

Eén op de drie welzijnsorganisaties (36%) heeft vacatures op niet-cruciale posities ([figuur 4.8](#)). Eén op de zes (16%) heeft vacatures op cruciale posities en een klein deel van de organisaties in dit onderzoek (4%) zegt te veel vacatures te hebben.

Figuur 4.8

Aandeel welzijnsorganisaties dat vacatures heeft voor betaalde medewerkers en vrijwilligers

(in procenten, n=45)

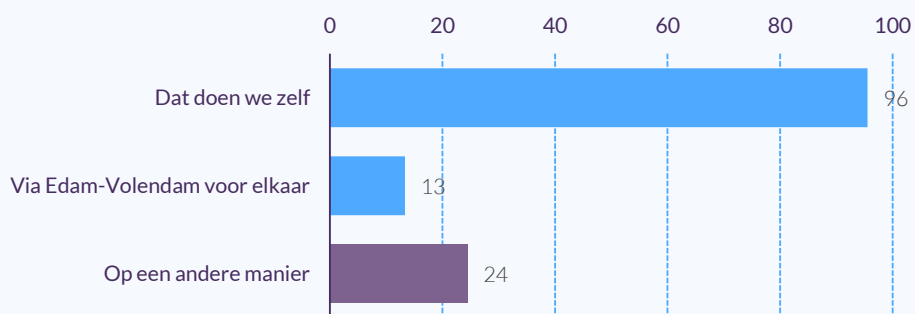
Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Vrijwel alle welzijnsorganisaties (96%) werven zelf vrijwilligers ([figuur 4.9](#)). Een klein deel (13%) doet dit (ook) via 'Edam-Volendam voor elkaar'. En één op de vier (24%) werft vrijwilligers (ook) op een andere manier. Bijvoorbeeld via sociale media, de website, de lokale krant, het eigen netwerk en mond-tot-mondreclame.

Figuur 4.9

Manier waarop de welzijnsorganisaties vrijwilligers werven

(in procenten, n=45, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

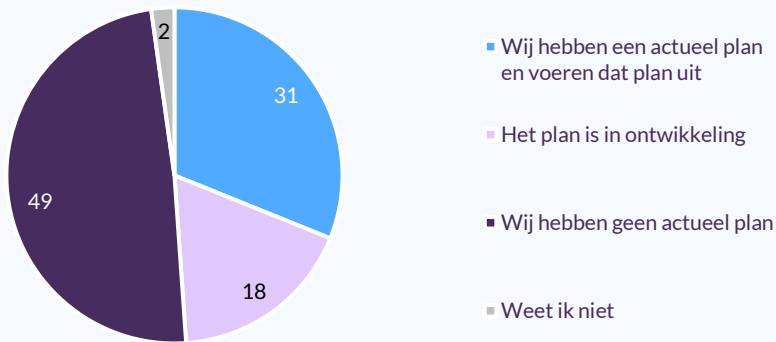
In [figuur 4.10](#) zien we dat slechts één op de drie welzijnsorganisaties (31%) een actueel plan op papier heeft voor omgaan met vrijwilligers. In dit plan hebben ze bijvoorbeeld het behoud en de werving van vrijwilligers omschreven. Ongeveer één

op de vijf organisaties (18%) heeft een plan in ontwikkeling. De helft (49%) heeft geen actueel plan.

Figuur 4.10

Aandeel welzijnsorganisaties dat een actueel plan op papier heeft voor omgaan van vrijwilligers

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

De helft van de welzijnsorganisaties (49%) heeft taakomschrijvingen (op papier) voor vrijwel alle functies van vrijwilligers en/of medewerkers. Eén op de vier (27%) heeft dit voor enkele functies van vrijwilligers en/of medewerkers. En één op de vier (24%) heeft voor geen enkele functie een taakomschrijving (niet in figuur).

Beleid

Dat de helft van de welzijnsorganisaties geen actueel plan op papier heeft voor de werving en het behoud van vrijwilligers, lijkt op dit moment geen bedreiging voor ze.

Het grootste deel (80%) vindt dat er een goede samenwerking tussen het bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen is ([figuur 4.11](#)). Een klein deel van de welzijnsorganisaties vindt dat er enigszins een goede samenwerking is (7%) of dat de samenwerking (helemaal) niet goed is (2%).

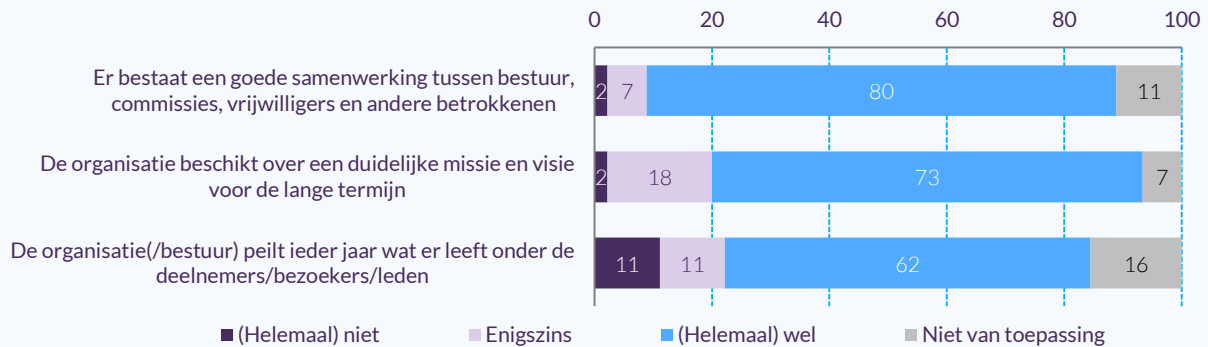
Drie op de vier welzijnsorganisaties (73%, [figuur 4.11](#)) beschikken over een duidelijke missie en visie voor de lange termijn. Bijna één op de vijf organisaties (18%) heeft dit enigszins en één organisatie (2%) heeft dit niet.

Bij drie op de vijf welzijnsorganisaties (62%, [figuur 4.11](#)) peilt het bestuur ieder jaar wat er leeft onder de leden. Eén op de tien doet dit (helemaal) niet (11%).

Figuur 4.11

Mate waarin welzijnsorganisaties het eens zijn met stellingen over het beleid van hun organisatie

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

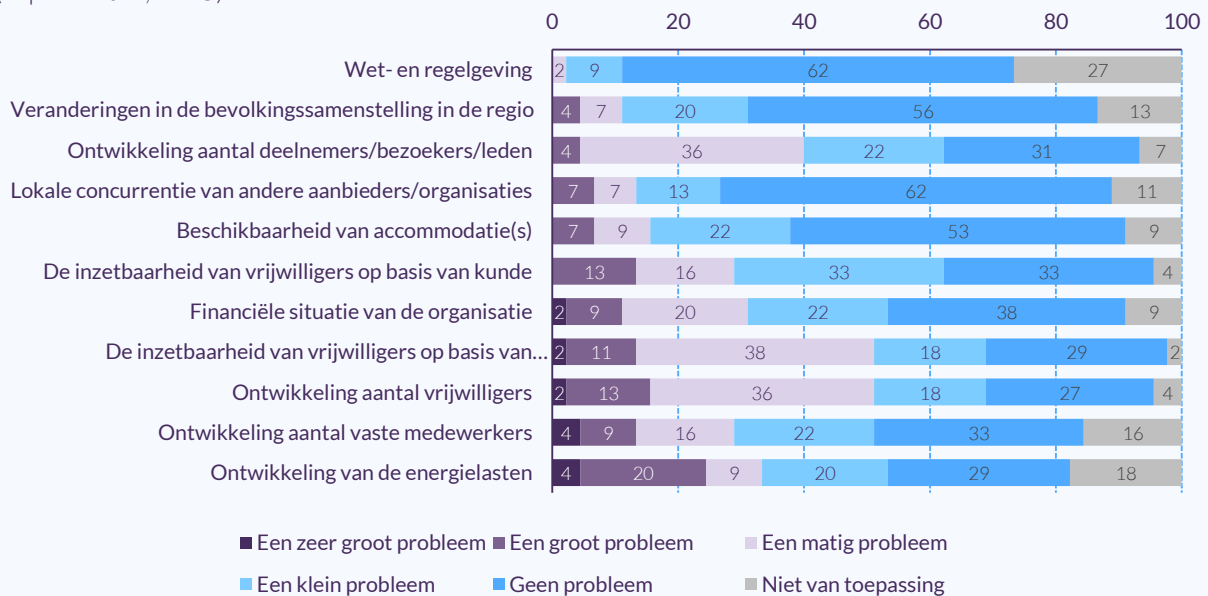
We hebben de welzijnsorganisaties in dit onderzoek gevraagd in hoeverre ze problemen ervaren met verschillende onderwerpen. Deze onderwerpen staan in [figuur 4.12](#). Eén op de tien welzijnsorganisaties (11%) ervaart minstens één onderwerp als zeer groot probleem. En de helft van de welzijnsorganisaties (51%) ervaart minstens één groot probleem.

Vooraf de ontwikkeling van de energielasten is een (zeer) groot probleem voor de welzijnsorganisaties (24%). Dit komt vaak door de combinatie van hoge gasprijzen en slecht geïsoleerde gebouwen. Een organisatie zegt bijvoorbeeld: **'De stookkosten zijn zeer hoog en het gebouw is slecht geïsoleerd.'**

Figuur 4.12

Mate waarin welzijnsorganisaties problemen ervaren

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Op het gebied van de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers (15%) en medewerkers (13%) en de inzetbaarheid van vrijwilligers op basis van beschikbaarheid en kunde (beide 13%) ervaart meer dan één op de tien organisaties een (zeer) groot probleem. Ondanks dat de meeste welzijnsorganisaties voldoende vrijwilligers hebben (zie [figuur 4.7](#)), behoeven de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers en de inzetbaarheid ervan dus wel aandacht.

De ervaren problematiek rondom vrijwilligers is verschillend. Sommige organisaties vinden dat het veel geld kost om vrijwilligers op te leiden. Anderen zeggen dat hun vrijwilligers vooral mensen op hogere leeftijd (bijv. 80) zijn. En anderen vinden het lastig om vrijwilligers te vinden die ze structureel kunnen inzetten: **'Het is steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden voor structurele activiteiten. Voor incidentele zaken lukt dit prima.'**

Onderwerpen waar de welzijnsorganisaties het vaakst géén problemen mee ervaren, zijn wet- en regelgeving en concurrentie van lokale aanbieders (beide 62%).

Als speerpunten voor het komende jaar willen twee op de vijf welzijnsorganisaties (40%) inzetten op de werving en het behoud van vrijwilligers ([figuur 4.13](#)). Dat sluit aan bij de problemen die deze organisaties ervaren (zie [figuur 4.12](#)). Opvallend is dat maar de helft van de organisaties (56%, niet in figuur) voor de komende vier jaar voornemens, doelstellingen of plannen op papier heeft gezet over het functioneren of de activiteiten van de organisatie.

Eén op de drie welzijnsorganisaties (33%) noemt (ook) de werving en het behoud van leden en deelnemers als speerpunt. En voor één op de vier (24%) is (ook) deskundigheid van medewerkers een speerpunt voor komend jaar.

Ongeveer één op de zes welzijnsorganisaties wil (ook) samenwerken met zorg- en welzijnsinstellingen (16%) of met andere organisaties (18%). Met het onderwijs (8%) of sportverenigingen (7%) willen weinig welzijnsorganisaties samenwerken het komende jaar.

Figuur 4.13

Speerpunten van (het bestuur van) welzijnsorganisaties voor het komende jaar

(in procenten, n=45, maximaal drie antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

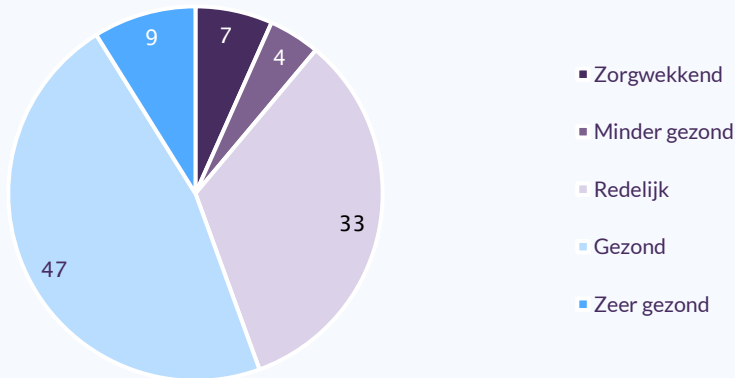
Financiën

Ongeveer de helft van de welzijnsorganisaties (56%) vindt de financiële positie van de organisatie (zeer) gezond (figuur 4.14). Eén op de drie (33%) vindt de financiële positie redelijk. 4 procent beoordeelt de financiële positie als minder gezond en 7 procent vindt deze zorgwekkend.

Figuur 4.14

Financiële positie van de welzijnsorganisatie

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Ondanks dat de financiële positie bij een op de tien welzijnsorganisaties minder gezond of zorgwekkend is, staat geen enkele organisatie op het punt van omvallen. 4 procent geeft aan wel enigszins op het punt van omvallen te staan. Nog eens 4 procent geeft aan grotendeels niet op het punt van omvallen te staan en 91 procent helemaal niet (niet in figuur).

De meeste organisaties (71%) kunnen momenteel alle hulp en/of dienstverlening bieden die ze hadden gepland. Eén op de acht (13%) kan dit niet en voor één op de zes (16%) is dit niet van toepassing (niet in figuur).

De financiële situatie van welzijnsorganisaties kan beter ([figuur 4.15](#)). Twee op de drie organisaties (63%) denken bij het financieel beleid een aantal jaren vooruit en één op de vijf organisaties (20%) doet dit enigszins. Eén organisatie (2%) denkt niet een aantal jaren vooruit bij het financieel beleid.

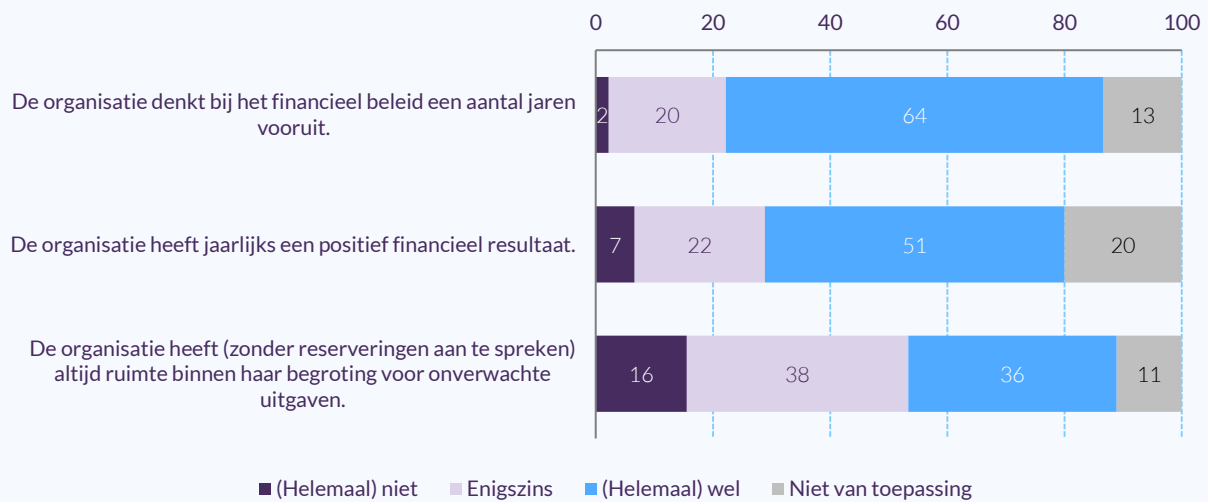
De helft van de welzijnsorganisaties (51%) heeft jaarlijks een positief financieel resultaat ([figuur 4.15](#)). Dat is vergelijkbaar met het aandeel organisaties dat hun financiële positie gezond vindt (zie [figuur 4.14](#)). Eén op de vijf organisaties (22%) heeft enigszins jaarlijks een positief resultaat. 7 procent heeft dit (helemaal) niet.

Een redelijk aandeel welzijnsorganisaties heeft binnen de begroting onvoldoende ruimte voor onverwachte uitgaven. Eén op de zes organisaties (16%) heeft dit (helemaal) niet en bijna twee op de vijf (38%) hebben dit enigszins ([figuur 4.15](#)). Slechts iets meer dan één op de drie welzijnsorganisaties (36%) heeft wel altijd ruimte binnen de begroting voor onverwachte uitgaven (zonder reserveringen aan te spreken).

Figuur 4.15

Mate waarin welzijnsorganisaties het eens zijn met stellingen over financiën

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Accommodatie

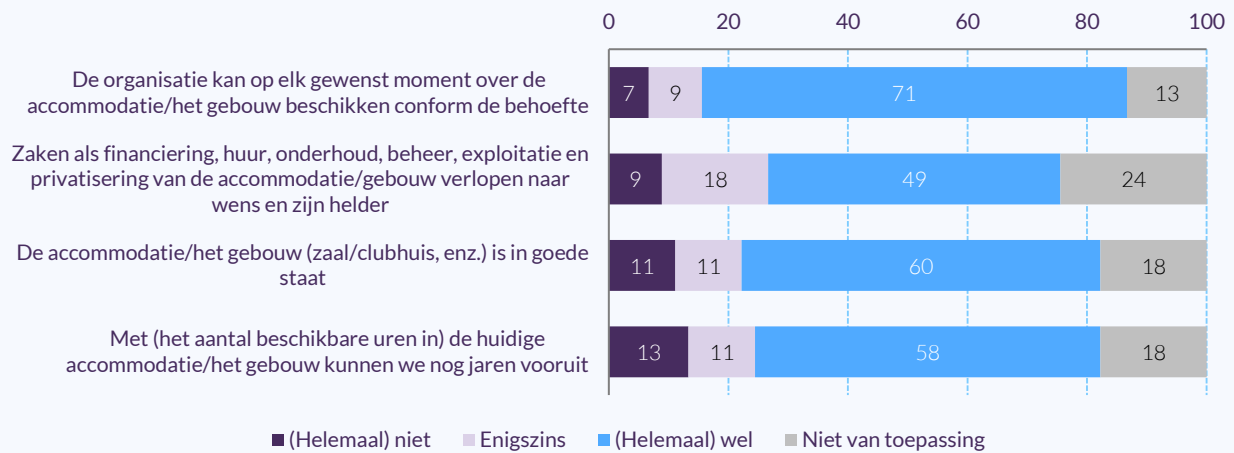
We hebben de 45 welzijnsorganisaties ook stellingen voorgelegd over de accommodatie of het gebouw waar ze gebruik van maken. De meerderheid van de welzijnsorganisaties (71%) kan op elk gewenst moment (conform de behoefte) over de accommodatie of het gebouw beschikken ([figuur 4.16](#)).

Drie op de vijf welzijnsorganisaties (60%) zijn tevreden over de staat van de accommodatie of het gebouw. Eén op de tien (11%) is hier enigszins tevreden over en één op de tien (11%) is hier niet tevreden over. Zo'n één op de vijf organisaties zegt dat dit niet van toepassing is voor ze. Mogelijk komt dit doordat ze geen gebruik maken van een accommodatie of gebouw.

Figuur 4.16

Mate waarin welzijnsorganisaties het eens zijn met stellingen over de accommodatie of het gebouw

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Drie op de vijf (58%) organisaties zeggen nog jaren vooruit te kunnen met (het aantal beschikbare uren in) de huidige accommodatie of het huidige gebouw. Eén op de acht zegt dit niet te kunnen (13%, zie [figuur 4.16](#)).

Welzijnsorganisaties zijn minder tevreden over het verloop van zaken als financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering. De helft (49%, [figuur 4.16](#)) geeft aan dat deze zaken helder zijn en naar wens verlopen. Bijna één op de vijf (18%) is hier enigszins tevreden over en voor één op de tien organisaties (9%) zijn de zaken niet helder en verlopen ze niet naar wens. Eén op de vier organisaties (24%) geeft aan dat dit niet van toepassing is voor ze. Deze organisaties hoeven mogelijk geen accommodatie of gebouw te huren of te beheren.

4.2 Maatschappelijke oriëntatie

In deze paragraaf lichten we toe in hoeverre de welzijnsorganisaties maatschappelijk georiënteerd zijn, naast wat zij als kernactiviteit aanbieden. Met maatschappelijke oriëntatie bedoelen we de samenwerking en verbinding met andere organisaties en projecten. En de bereidheid van organisaties om aanbod te ontwikkelen voor nieuwe, specifieke doelgroepen.

Welzijnsorganisaties vooral gericht op eigen reilen en zeilen

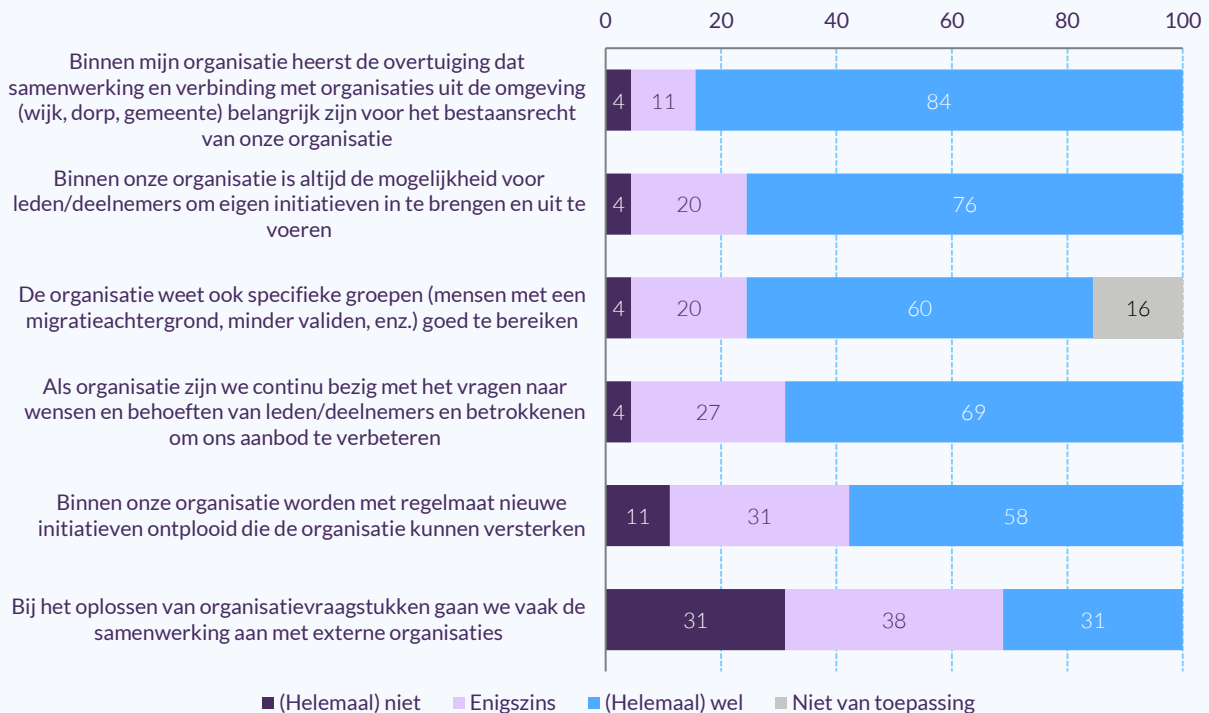
In [figuur 4.17](#) staan verschillende stellingen die te maken hebben met de maatschappelijke oriëntatie van de welzijnsorganisaties. We zien daarin dat de meeste welzijnsorganisaties (84%) het belangrijk vinden voor het bestaansrecht van de organisatie om samenwerking en verbinding te zoeken met organisaties uit de omgeving. En binnen drie op de vier organisaties (76%) is er voor leden of deelnemers altijd de mogelijkheid om eigen initiatieven in te brengen en uit te voeren.

Bij het oplossen van organisatievraagstukken gaan welzijnsorganisaties niet vaak samenwerkingen aan met externe organisaties. Drie op de tien organisaties (31%) doen dit. Bijna vier op de tien (38%) gaan enigszins een samenwerking aan en drie op de tien (31%) doen dit niet. Dit duidt erop dat organisaties vooral gericht zijn op het eigen reilen en zeilen. Een groot deel kijkt daarbij niet naar mogelijkheden buiten de eigen organisatie.

Figuur 4.17

Mate waarin welzijnsorganisaties het eens zijn met stellingen over maatschappelijke oriëntatie

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Helpt welzijnsorganisaties actief bezig met de ontwikkeling van hun aanbod

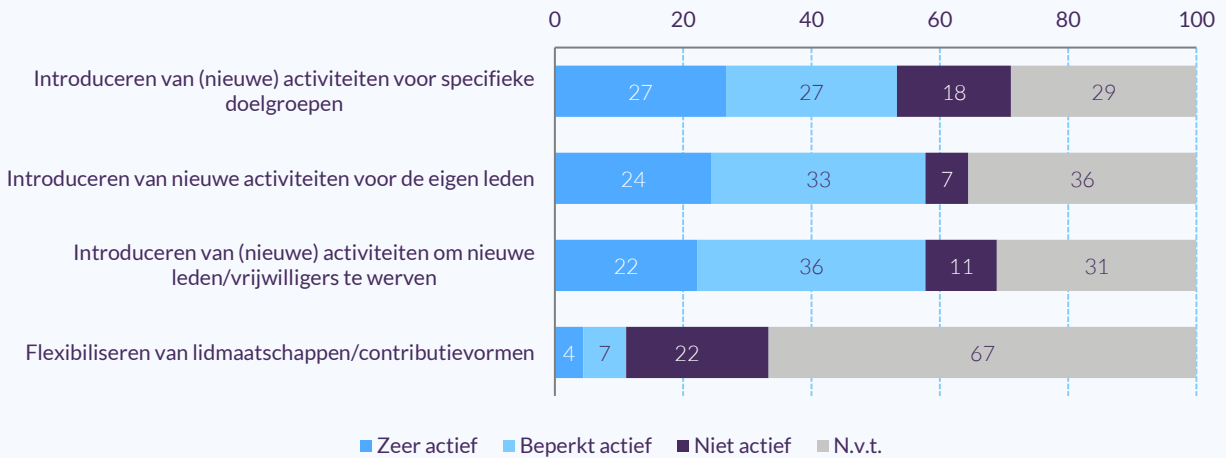
Ongeveer één op de vijf welzijnsorganisaties is zeer actief bezig met het introduceren van (nieuwe) activiteiten voor specifieke doelgroepen (27%), met het introduceren van nieuwe activiteiten voor de eigen leden (24%) en/of met het introduceren van (nieuwe) activiteiten om nieuwe leden of vrijwilligers te werven (22%, [figuur 4.18](#)). Een deel van de organisaties is hier beperkt actief in (respectievelijk 27%, 33% en 36%).

Met het flexibiliseren van lidmaatschappen of contributievormen zijn weinig organisaties actief bezig (11%, [figuur 4.18](#)). Eén op de vijf organisaties (22%) is hier niet actief mee bezig. En voor twee op de drie organisaties (67%) is dit niet van toepassing. Ze werken mogelijk niet met lidmaatschappen of contributies, maar bijvoorbeeld met entreegeld. Of hun aanbod is gratis.

Figuur 4.18

Mate waarin welzijnsorganisaties actief bezig zijn met de ontwikkeling van hun aanbod

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Drie op de vier welzijnsorganisaties werken samen met de gemeente

Welijnsorganisaties hebben het afgelopen jaar vooral met de gemeente samengewerkt (73%, [figuur 4.19](#)). Ongeveer twee op de vijf hebben (ook) samengewerkt met het onderwijs (44%), Club- en Buurthuiswerk Edam-Volendam (CBW) en PX (42%), zorginstellingen (42%) en/of een andere welzijnsorganisatie of -vereniging (40%). Eén op de vier (24%) werkte samen met sportverenigingen en ongeveer één op de vijf (22%) werkte samen met de bibliotheek.

Eén op de tien welzijnsorganisaties (9%) heeft het afgelopen jaar niet samengewerkt met een andere organisatie of instelling.

Twee organisaties willen een samenwerking die ze het afgelopen jaar hadden stoppen. Het gaat om samenwerkingen met Muziekschool Waterland, de Waterlandse uitdaging en zorginstellingen.

34 organisaties willen hun samenwerking behouden. Meestal gaat dit om de samenwerking met de gemeente (68%), met een andere welzijnsorganisatie of -vereniging (44%) of met het onderwijs (38%). Verder willen 22 organisaties hun samenwerking intensiveren. Dat gaat met name om de samenwerkingen met de gemeente (45%), CBW en PX (45%), zorginstellingen (36%) en het onderwijs (32%).

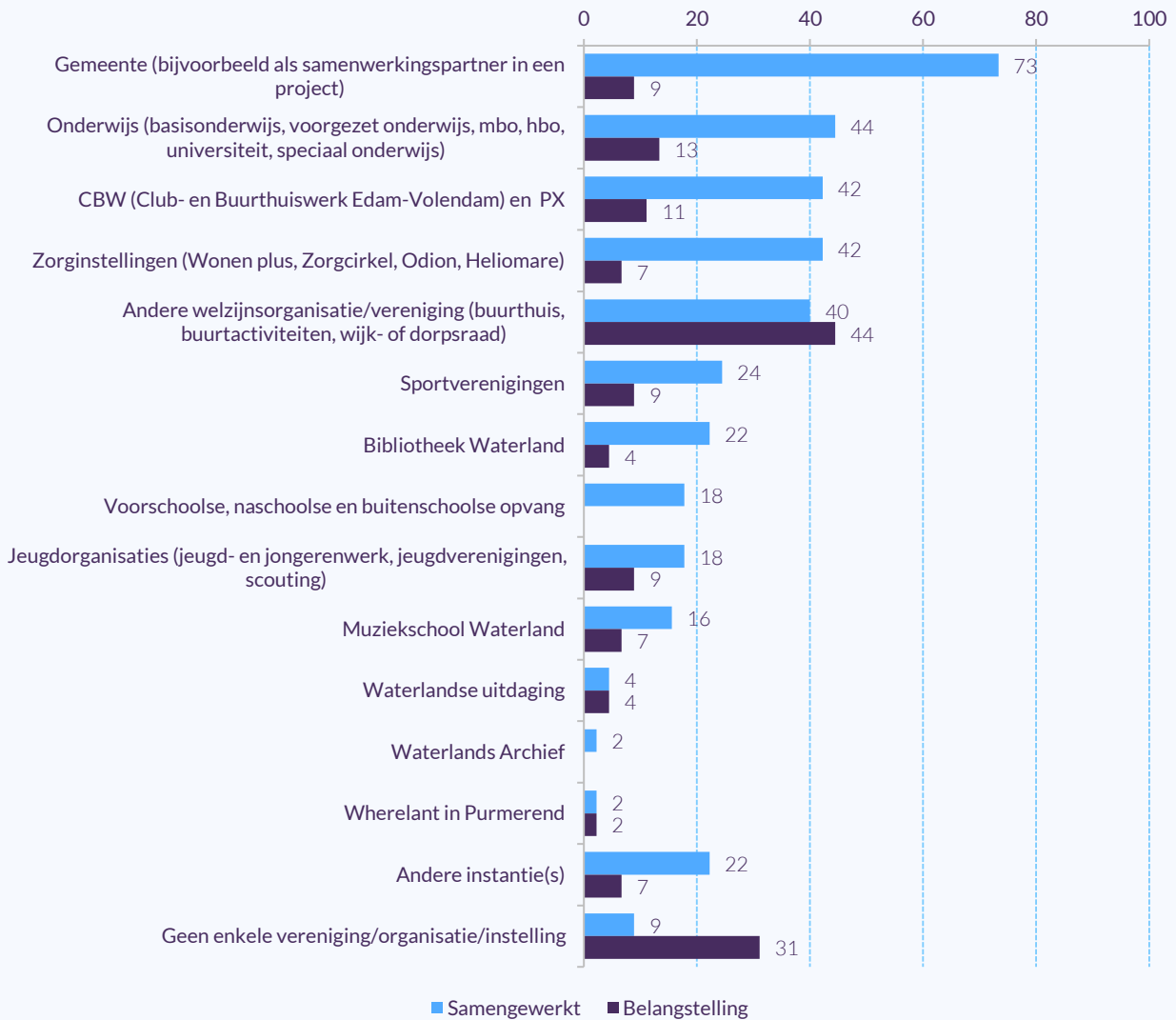
Wanneer welzijnsorganisaties aangaven niet te hebben samengewerkt met een van de genoemde organisaties of instanties, stelden we ze de vraag of ze hier wel belangstelling voor hadden. De organisaties hebben vooral belangstelling om samen te werken met een andere welzijnsorganisatie of -vereniging (44%; [figuur 4.19](#)). Ongeveer één op de tien wil samenwerken met het onderwijs (13%), CBW en PX (11%), de gemeente (9%), jeugdorganisaties (9%) en/of sportverenigingen (9%).

Drie op de tien (31%) hebben geen belangstelling om met (nog) andere organisaties of instellingen samen te werken.

Figuur 4.19

Organisaties en instellingen waar welzijnsorganisaties mee samenwerken en waar ze belangstelling hebben om mee samen te werken

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

Twee op de drie welzijnsorganisaties hebben belangstelling voor subsidies

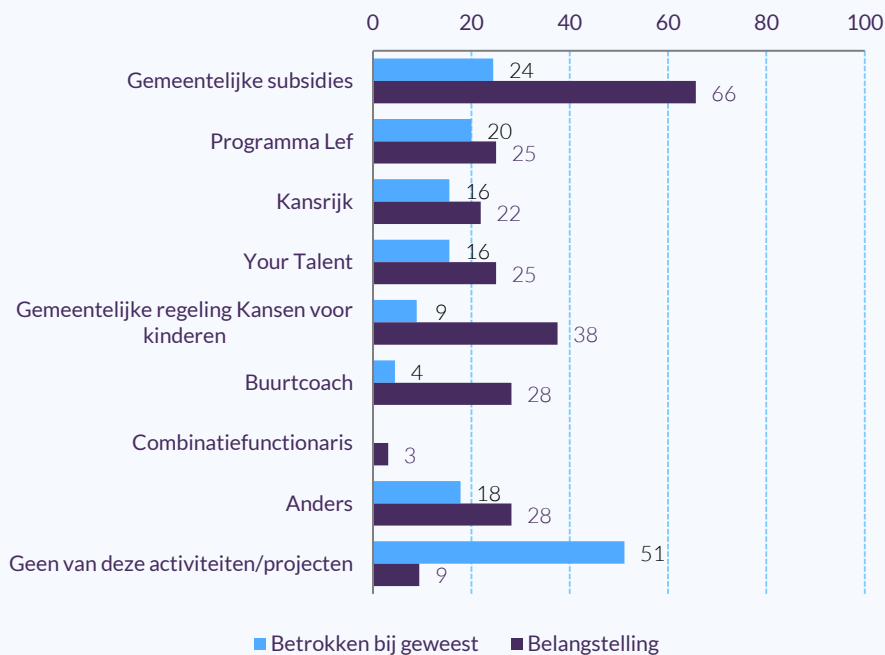
De helft van de welzijnsorganisaties in dit onderzoek (49%) is het afgelopen jaar betrokken geweest bij verschillende projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen (figuur 4.20). Het vaakst waren ze betrokken bij gemeentelijke subsidies (24%), Programma Lef (20%), Kansrijk (16%) en Your Talent (16%).

De meeste welzijnsorganisaties (91%, [figuur 4.20](#)) hebben belangstelling om betrokken te worden bij een of meer projecten, functionarissen, activiteiten en/of regelingen. Twee op de drie organisaties (66%) hebben belangstelling voor gemeentelijke subsidies. Ook voor de gemeentelijke regeling Kansen voor kinderen (38%) en voor de buurtcoach (28%) hebben meerdere welzijnsorganisaties belangstelling. Weinig organisaties zijn het afgelopen jaar bij deze regeling of functionaris betrokken geweest (respectievelijk 9% en 4%).

Andere projecten of functionarissen waar welzijnsorganisatie bij betrokken willen worden, zijn bijvoorbeeld de regiefunctionaris specifiek voor mensen met een beperking, scholen, jongerenwerk, armoede, sociale dienstverlening, projecten van senioren en aanbod van vrijwilligers.

Figuur 4.20
Betrokkenheid van welzijnsorganisaties bij projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen

(in procenten, n=45)

Bron: Mulier Instituut, bevraging welzijnsorganisaties Edam-Volendam 2024.

4.3 Conclusie en aanbevelingen

In deze paragraaf belichten we de belangrijkste resultaten en stellen we een aantal aanbevelingen op voor de gemeente Edam-Volendam.

Meer beleidsaandacht voor behoud en werving vrijwilligers nodig

Bijna alle welzijnsorganisaties in dit onderzoek werken met vrijwilligers. En de meeste organisaties hebben voldoende vrijwilligers. Dat is positief, want landelijk zien we steeds vaker een vrijwilligerstekort bij organisaties.

Om deze vrijwilligers te behouden, is het noodzakelijk dat welzijnsorganisaties hiervoor plannen op papier zetten. Slechts de helft heeft een dergelijk plan. Welzijnsorganisaties willen hier wel aandacht aan besteden, want twee op de vijf hebben dit als speerpunt voor komend jaar benoemd.

Maak taakomschrijvingen voor vrijwilligers en medewerkers

Daarnaast is het belangrijk nieuwe vrijwilligers te werven. Want ondanks dat welzijnsorganisaties er voldoende hebben, ervaren ze hier wel problemen mee. Vrijwilligers zijn bijvoorbeeld op leeftijd of niet structureel inzetbaar. En de helft van de welzijnsorganisaties heeft vacatures voor vrijwilligers en/of medewerkers.

Bij de werving (en behoud) kan het helpen om taakomschrijvingen voor de vrijwilligers en medewerkers op papier te zetten. Zo weten (potentiële) vrijwilligers wat er van ze verwacht wordt. Nog maar de helft van de welzijnsorganisaties heeft dit voor alle functies. De taakomschrijvingen op papier zetten helpt ook bij de overdracht van kennis en kunde aan nieuwe vrijwilligers.

Ondersteun welzijnsorganisaties zodat ze financieel gezond blijven

De meeste welzijnsorganisaties zijn financieel gezond. Eén welzijnsorganisatie staat enigszins op het punt van omvallen. Het is goed hier prioriteit aan te geven wat betreft ondersteuning.

Verder heeft één op de zes welzijnsorganisaties onvoldoende ruimte voor onverwachte uitgaven binnen de begroting (zonder de reserveringen aan te spreken). En twee op de vijf organisaties hebben dit enigszins. Daarnaast ervaart één op de vier welzijnsorganisaties de ontwikkeling van de energielasten als een groot probleem.

Om de welzijnsorganisaties financieel gezond te houden, is het belangrijk ze te ondersteunen. Dat kan door bijvoorbeeld mee te denken over in welke aspecten ze kunnen groeien, want de meeste staan open voor meer leden, deelnemers of bezoekers.

Stimuleer samenwerking met andere organisaties

De meeste welzijnsorganisaties vinden het voor het bestaansrecht van de eigen organisatie belangrijk om met andere organisaties samen te werken. Toch zoekt slechts één op de drie samenwerking met externe organisaties om organisatievraagstukken op te lossen.

Zeven op de tien hebben interesse om met een andere organisatie samen te werken. Vooral in een samenwerking met een andere welzijnsorganisatie (bijv. buurthuis, buurtactiviteiten, wijk- of dorpsraad) is interesse. Dit is iets wat de gemeente kan faciliteren. Bijvoorbeeld door een bijeenkomst te organiseren.

Commerciële sport- en cultuurorganisaties

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe commerciële sport- en cultuurorganisaties in de gemeente Edam-Volendam zijn georganiseerd. We gaan daarbij in op het aantal leden en bezoekers, het kader, het beleid, de financiën en de accommodatie. Daarnaast beschrijven we in welke mate de welzijnsorganisaties samenwerken met andere organisaties en of ze betrokken zijn bij projecten of initiatieven in de gemeente. Dit geeft een indicatie van de maatschappelijke oriëntatie van de commerciële organisaties.

In totaal zijn 39 commerciële organisaties uit gemeente Edam-Volendam uitgenodigd om deel te nemen aan de verenigingsmonitor. In totaal hebben twaalf organisaties de vragenlijst volledig ingevuld. Dit is een nettorespons van 31 procent.

Op basis van de sectoren waarin de organisaties actief zijn is de steekproef niet representatief. Cultuurorganisaties en festivals zijn sterk oververtegenwoordigd ([tabel B2.5](#) in bijlage 2). Dit komt mede doordat een aantal sectoren volledig afwezig is in de steekproef, zoals erfgoed- en oudheidkundeorganisaties en creatieve organisaties.

De organisaties in dit hoofdstuk zijn allemaal commercieel. Verenigingen en stichtingen uit de sport- en cultuursector komen in respectievelijk hoofdstuk 2 en 3 aan bod.

De twaalf commerciële organisaties hebben zichzelf ingedeeld in de sector waarin ze actief zijn ([tabel 5.1](#)). Dit is een afwijkende indeling van het responsoverzicht in de bijlage, dat we gemaakt hebben op basis van gegevens van de gemeente. Zeven organisaties zijn actief in de sportsector, vijf organisaties in kunst en cultuur.

Tabel 5.1
Sectoren waarin de commerciële organisaties actief zijn
(n=12)

Sector	Aantal
Kunst & Cultuur	5
Sport	7

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten, vanwege de geringe omvang van de steekproef, in absolute aantallen. Houd bij de interpretatie van de resultaten rekening met de kleine omvang van de responsgroep en het feit dat die geen goede afspiegeling vormt van de totale groep commerciële sport- en cultuurorganisaties in de gemeente Edam-Volendam.

5.1 Organisatie

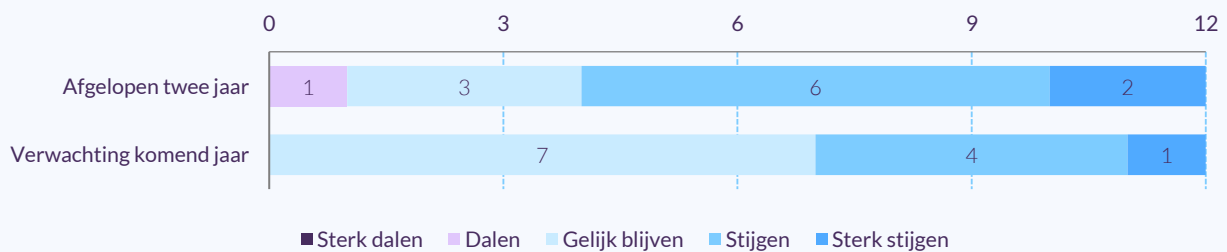
Bijna de helft van de organisaties verwacht een ledenstijging

Gemiddeld hebben de commerciële organisaties in dit onderzoek circa 690 leden, klanten of bezoekers. De organisaties uit de kunst- en cultuursector hebben gemiddeld meer leden, klanten of bezoekers dan de sportorganisaties. De organisaties verschillen sterk in omvang. De organisatie met het laagste aantal leden, klanten of bezoekers heeft er veertig, de organisatie met de meeste ongeveer drieduizend.

Bij de meeste commerciële organisaties (8 van de 12) is het leden-, klanten- of bezoekersaantal de afgelopen twee jaar (sterk) toegenomen ([figuur 5.1](#)). In één geval was er sprake van een daling. Over de ontwikkeling van het aantal leden, klanten en bezoekers zijn de organisaties positief gestemd. Geen enkele organisatie verwacht een afname het komende jaar.

Figuur 5.1

Ontwikkeling van het aantal leden in de afgelopen twee jaar en de verwachting voor komend jaar
(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Groot aandeel volwassenen in ledenbestand

Het grootste aandeel klanten, leden of bezoekers van de commerciële organisaties is volwassen (ouder dan 18 jaar) ([figuur 5.2](#)). Het aandeel leden, klanten of bezoekers van 30 tot 67 jaar in een organisatie is gemiddeld 57 procent.

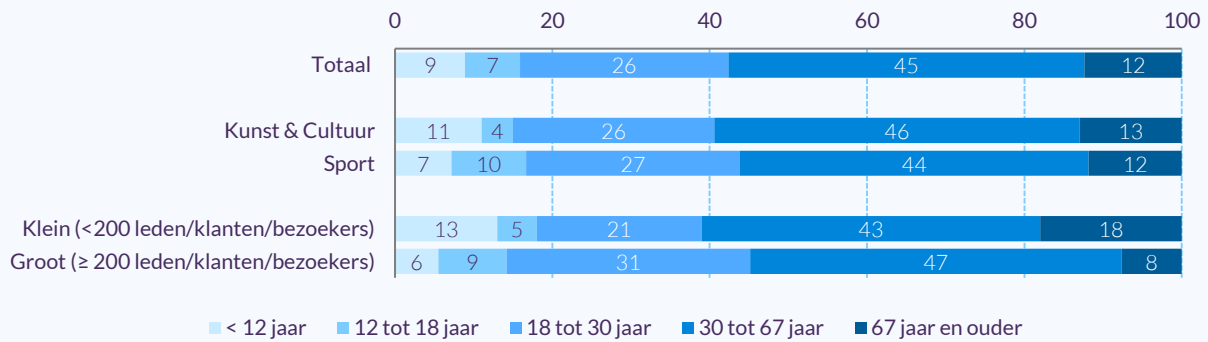
Er zijn slechts kleine verschillen tussen de organisaties uit de sport en kunst- en cultuursector. De kunst- en cultuurorganisaties hebben een groter aandeel kinderen tot 12 jaar, terwijl het aandeel jeugd tussen 12 en 18 jaar groter is bij de sportorganisaties.

Bij kleine organisaties (minder dan 200 leden, klanten of bezoekers) is het aandeel ouderen (67+) en jeugd (18-) in hun leden-, klanten- of bezoekersbestand groter dan bij grote organisaties (200 leden, klanten of bezoekers of meer).

Figuur 5.2

Leeftijdsopbouw leden, klanten en bezoekers van commerciële organisaties in Edam-Volendam, naar sector en omvang organisatie

(In procenten, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Meerderheid van de organisaties heeft leden uit specifieke doelgroepen

Bij de meeste commerciële organisaties zijn er leden, klanten of bezoekers met een migratieachtergrond (8 van de 12). Dit zijn vooral organisaties uit de sportsector. De afgelopen vier jaar is het aantal leden, klanten of bezoekers met een migratieachtergrond bij een van deze acht organisaties afgenomen. Bij de andere organisaties is het aantal gestegen (3 van de 12) of ongeveer gelijk gebleven (4).

Leden, klanten of bezoekers met een beperking en/of chronische aandoening zijn ook bij de meeste commerciële organisaties in dit onderzoek te vinden. Slechts twee organisaties geven aan geen leden, klanten of bezoekers te hebben met een beperking en/of chronische aandoening. Twee andere organisaties weten dit niet of willen het niet zeggen. De overige acht commerciële organisaties hebben wel leden, klanten of bezoekers met een beperking en/of chronische aandoening in hun huidige bestand.

Hoewel leden, klanten of bezoekers uit specifieke doelgroepen, zoals mensen met een migratieachtergrond of minder validen, bij meer dan de helft van de organisaties aanwezig zijn, geeft maar een derde aan dat het (helemaal) lukt om dergelijke groepen goed te bereiken (niet in figuur). Opvallend is dat de helft van de sport- en cultuurorganisaties aangeeft dat het goed bereiken van specifieke doelgroepen niet van toepassing is op de organisatie.

Commerciële sport- en cultuurorganisaties werken met vrijwilligers

Acht van de tien organisaties die deze vragen invulden, werken met vrijwilligers. Bij twee van deze organisaties krijgen (een deel van) de vrijwilligers een belastingvrije vergoeding voor hun werkzaamheden. Organisaties uit de cultuursector werken vaker met vrijwilligers en hebben er gemiddeld veel meer dan organisaties uit de sportsector.

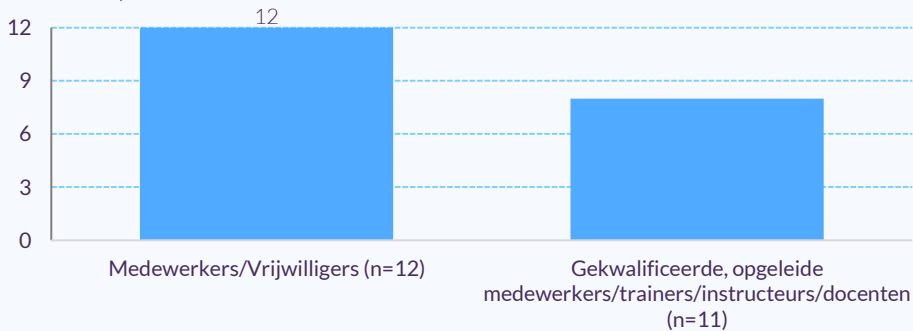
Alle twaalf organisaties geven aan dat het aantal vrijwilligers en/of medewerkers dat ze momenteel hebben voldoende is (figuur 5.3). Toch zijn vier organisaties op zoek naar extra of nieuwe vrijwilligers of medewerkers (niet in figuur).

Met het aantal gekwalificeerde, opgeleide medewerkers, trainers, instructeurs en/of docenten is het iets minder goed gesteld. Drie organisaties beschikken maar net over voldoende gekwalificeerde en opgeleide medewerkers om trainingen, lessen of workshops te geven.

Figuur 5.3

Aandeel commerciële organisaties dat momenteel over voldoende vrijwilligers en medewerkers beschikt

(In aantallen)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Dat het goed gesteld is met het aantal vrijwilligers en medewerkers bij de meeste commerciële sport- en cultuurorganisaties in dit onderzoek, is terug te zien in de vacatures die de organisaties hebben. De meeste organisaties geven aan op het moment geen enkele vacature te hebben (8 van de 12) (figuur 5.4). Voor een tweetal sportorganisaties is de situatie minder rooskleurig. Zij hebben enkele vacatures op cruciale posities in de organisatie.

Figuur 5.4

Aantal commerciële organisaties dat vacatures heeft voor betaalde medewerkers en vrijwilligers

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Twee derde van de commerciële organisaties ervaart (zeer) grote problemen

We hebben de commerciële organisaties in gemeente Edam-Volendam een aantal onderwerpen voorgelegd waar ze mogelijk problemen mee ervaren. De meeste organisaties ervaren ten minste op één onderwerp een (zeer) groot probleem (8 van de 12) (niet in figuur). Eén organisatie geeft aan geen enkel probleem te ervaren, terwijl een andere organisatie aangeeft dat de mogelijke problemen geen van alle van toepassing zijn op de organisatie.

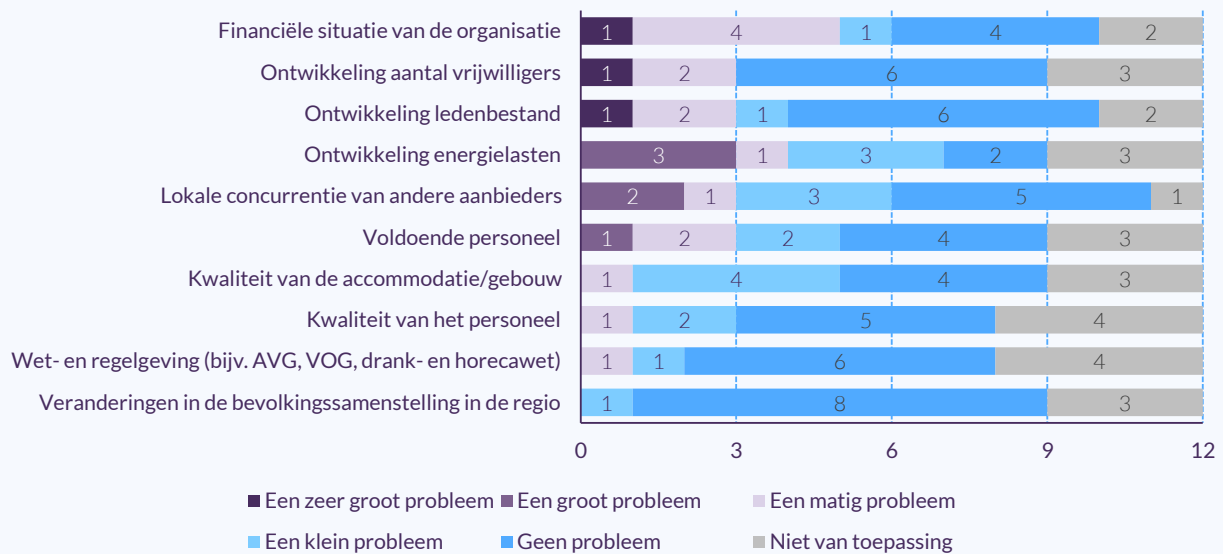
Drie onderwerpen worden elk door één organisatie ervaren als een zeer groot probleem: de financiële situatie van de organisatie, de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers en de ontwikkeling van het aantal leden ([figuur 5.5](#)). Deze problemen worden veroorzaakt door het gebrek aan opvolging van stoppende vrijwilligers of personeelsleden en doordat uitbreidingsplannen van een organisatie niet goedgekeurd worden (ledenontwikkeling) (niet in figuur).

Het zeer grote probleem in de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers is dusdanig van omvang, dat het ook het voortbestaan van de organisatie met het probleem bedreigt.

Niet voor alle organisaties zijn dit kritieke onderwerpen. Voor elk van de onderwerpen geldt dat een (behoorlijk) deel van de organisaties geen enkel probleem ervaart (respectievelijk vier, zes en zes organisaties).

Figuur 5.5
Mate waarin commerciële organisaties problemen ervaren

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Op het vlak van energielasten, lokale concurrentie en voldoende personeel ervaren enkele organisaties grote problemen ([figuur 5.5](#)). Vooral de energielasten vormen voor de organisaties een probleem. Slechts twee organisaties geven aan hiermee geen enkel probleem te ervaren. Voor lokale concurrentie en de hoeveelheid personeel is dit in mindere mate het geval.

Veranderingen in de bevolkingssamenstelling in de omgeving van Edam-Volendam zorgen niet voor problemen ([figuur 5.5](#)). Eén organisatie ervaart een klein probleem, de rest heeft geen probleem of geeft aan dat dit niet van toepassing is. Ook relevante wet- en regelgeving, kwaliteit van het personeel en de kwaliteit van de accommodatie of het gebouw leveren weinig problemen op voor commerciële organisaties.

In lijn met het geringe aantal (zeer) grote problemen zijn de commerciële sport- en cultuurorganisaties positief over het voortbestaan van de organisatie. Tien van de twaalf organisaties geven aan dat hun organisatie helemaal niet op omvallen staat. Voor de andere twee organisaties is dit grotendeels niet of enigszins het geval.

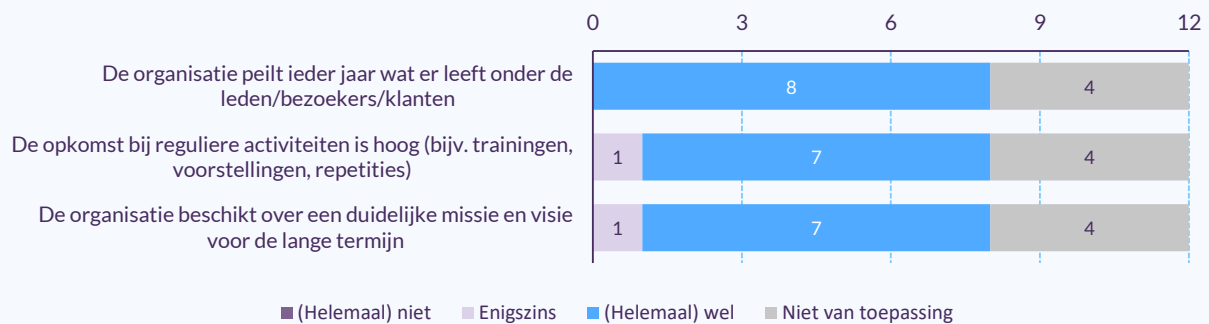
Twee derde van de organisaties peilt wensen bij leden/bezoekers/klanten

Acht van de twaalf sport- en cultuurorganisaties in dit onderzoek geven aan ieder jaar te peilen wat er leeft onder de leden, bezoekers of klanten van de organisatie (figuur 5.6). Vier organisaties vinden het peilen van de meningen van leden, bezoekers of klanten niet van toepassing. Dit zijn allemaal kleine organisaties (minder dan 200 leden/bezoekers/klanten).

Figuur 5.6

Stellingen over de organisatie

(in aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Bij de meerderheid van de organisaties is de opkomst bij de activiteiten die men organiseert hoog (figuur 5.6). Vier organisaties geven aan dat deze stelling niet van toepassing is op de organisatie. Bij één organisatie is dit maar enigszins het geval.

Zeven van de twaalf sport- en cultuurorganisaties hebben een duidelijke missie en visie opgesteld voor de langere termijn (figuur 5.6). Opnieuw zijn er vier organisaties die aangeven dat de stelling niet van toepassing is. Dit zijn kleine organisaties die voornamelijk actief zijn in de sportsector.

Helft organisaties zet in op werving of behoud van leden/bezoekers/klanten

De commerciële sport- en cultuurorganisaties hebben een breed scala aan speerpunten voor het beleid voor het komende jaar. De meeste organisaties noemen het behouden en/of werven van leden, klanten of bezoekers ([figuur 5.7](#)). De helft geeft aan hiermee aan de slag te gaan. Ook publiciteit, PR en communicatie zien veel organisaties als speerpunt gezien (5 van de 12).

Figuur 5.7
Speerpunten van de commerciële organisaties

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Andere speerpunten noemen organisaties minder vaak. Voor sportiviteit en respect, financiën, samenwerking met organisaties en duurzaamheid (ander speerpunt) geldt dat maar één organisatie dit als aandachtspunt heeft voor het komende jaar ([figuur 5.7](#)). Ook het ontwikkelen van nieuw aanbod, het verbeteren van het bestaande aanbod en samenwerking met (sport)verenigingen of onderwijs staan niet hoog op de agenda bij de commerciële organisaties.

Ruim de helft van de organisaties is financieel gezond

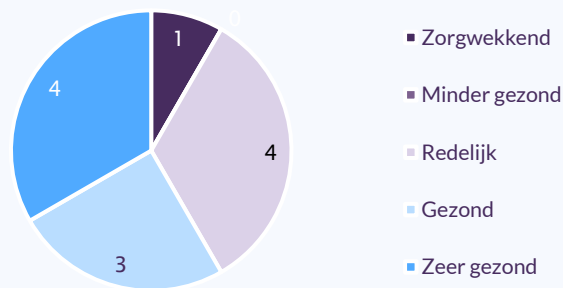
De meeste commerciële sport- en cultuurorganisaties in dit onderzoek zijn positief gestemd over de financiële positie van de organisatie. Meer dan de helft van de organisaties (7 van de 12) geeft aan (zeer) gezond te zijn ([figuur 5.8](#)).

Eén organisatie beschrijft de eigen financiële positie als zorgwekkend. Dit is dezelfde organisatie die aangeeft een zeer groot probleem te hebben met de financiën waardoor het voortbestaan van de organisatie in het geding is.

Organisaties uit de sportsector spreken vaker van een gezonde financiële positie dan organisaties in de cultuursector (niet in figuur).

Figuur 5.8
Financiële positie van de commerciële organisaties

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Helft van de organisaties heeft een eigen voorziening

De helft van de commerciële sport- en cultuurorganisaties in dit onderzoek heeft een eigen accommodatie of gebouw (niet in figuur). Dit zijn vooral organisaties uit de sportsector. Twee organisaties delen een accommodatie of gebouw met andere verenigingen of organisaties. De rest heeft geen eigen accommodatie of gebouw.

Er zijn zes commerciële sport- en cultuurorganisaties die over een eigen kantine of horecavoorziening beschikken (niet in figuur). Dit zijn niet dezelfde organisaties die een eigen gebouw of accommodatie hebben. Het zijn overwegend organisaties met tweehonderd of meer leden, klanten of bezoekers die over een eigen kantine of horecavoorziening beschikken. Er is geen verschil tussen organisaties uit de sport- en cultuursector.

Vijf commerciële organisaties hebben zowel een eigen accommodatie of gebouw als een eigen kantine of horecavoorziening. Drie organisaties hebben geen van beide (niet in figuur).

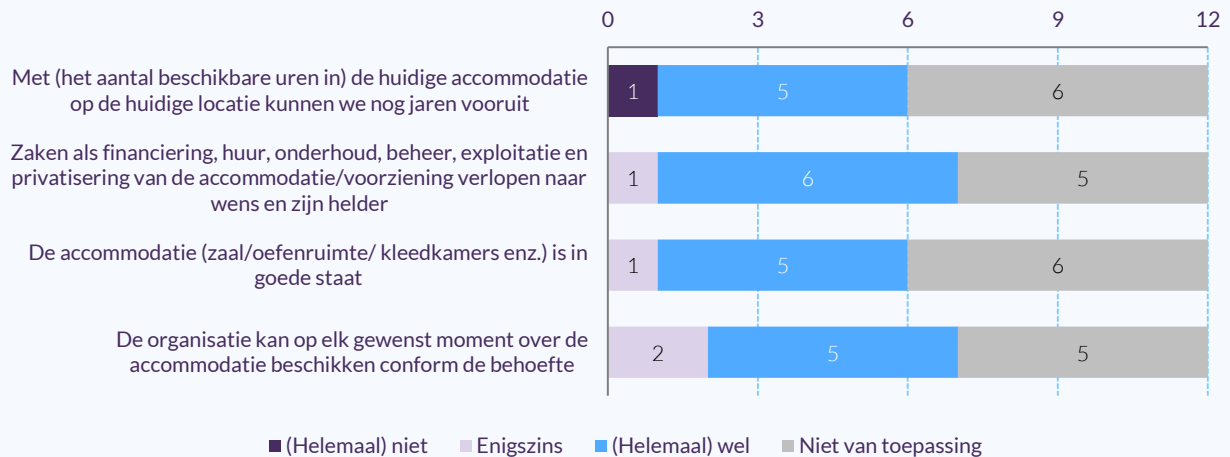
Tevredenheid onder commerciële organisaties over de accommodaties

We hebben de commerciële organisaties een viertal stellingen voorgelegd die te maken hebben met het gebouw of de accommodatie die ze gebruiken. Opvallend is dat een aanzienlijk deel van de organisaties aangeeft dat de stellingen niet van toepassing zijn op hun organisatie (figuur 5.9). Vooral organisaties met minder dan tweehonderd leden, klanten of bezoekers hebben 'niet van toepassing' geantwoord.

Figuur 5.9

Mate waarin commerciële organisaties het eens zijn met stellingen over de accommodatie of het gebouw

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

De commerciële organisaties zijn overwegend positief over de accommodaties. Eén organisatie geeft aan de komende jaren niet vooruit te kunnen met de accommodatie waarvan ze gebruik maken (figuur 5.9). Dit is een cultuurorganisatie. Vijf organisaties geven aan dat zij dit wel kunnen.

Op dit moment is de capaciteit en beschikbaarheid van de accommodaties voor de meeste organisaties passend. Vijf organisaties kunnen altijd beschikken over de accommodatie wanneer zij hier behoefte aan hebben, voor twee organisaties is dit enigszins het geval.

Over de staat van de accommodaties zijn de commerciële organisaties positief gestemd. Slechts één organisatie geeft aan dat de accommodatie 'enigszins' in goede staat is (figuur 5.9). Voor vijf organisaties is dit (helemaal) het geval. Ook praktische zaken die te maken hebben met de accommodatie, zoals huur, exploitatie en onderhoud, zijn voor de meeste organisaties (helemaal) helder en naar wens (6 van de 12).

Kwart van de organisaties heeft een gezonde kantine

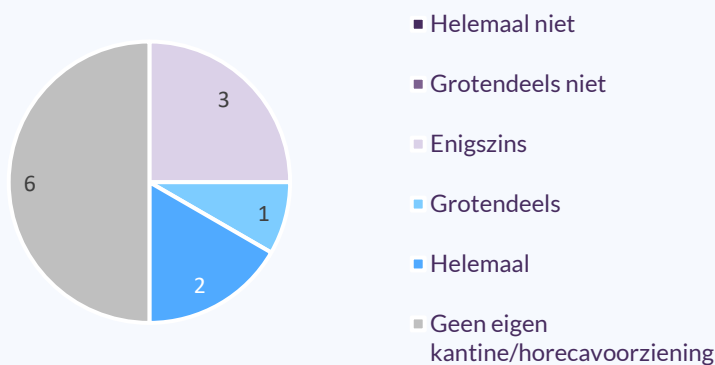
De organisaties met een eigen kantine of horecavoorziening hebben we gevraagd in hoeverre het aanbod gezond is. Twee organisaties geven aan dat dit het geval is. Bij één organisatie is dit grotendeels zo (figuur 5.10). Geen enkele organisatie geeft aan dat het aanbod grotendeels of helemaal niet gezond is.

Bij drie organisaties is de vraag naar gezonde(re) producten de afgelopen twee jaar toegenomen. Bij de andere drie is de vraag gelijk gebleven. Bij drie organisaties is het assortiment het afgelopen jaar 'gezonder' geworden (niet in figuur).

Figuur 5.10

Aanwezigheid van gezond aanbod in kantines of horecavoorzieningen bij commerciële organisaties

(in aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Eén organisatie heeft plannen om de kantine of horecavoorziening de komende tijd gezonder te maken. Drie organisaties weten nog niet of ze hiermee aan de gang gaan en twee organisaties geven aan geen plannen de hebben (niet in figuur).

Meerderheid van de organisaties is rookvrij

Alle organisaties met een eigen gebouw of accommodatie en/of een eigen kantine of horecavoorziening hebben ook een aantal vragen gekregen over hun rookbeleid (niet in figuur). De ruime meerderheid van deze organisaties geeft aan volledig rookvrij te zijn. Voor twee organisaties geldt dit niet. Deze twee organisaties twijfelen of ze in de komende twee jaar rookvrij willen worden.

Alle organisaties die alcohol schenken hebben beleid om dit verantwoord te doen

Aan alle organisaties met een eigen kantine of horecavoorziening hebben we een vragen gesteld over het alcoholbeleid binnen de organisatie. Twee organisaties geven aan dat alcoholbeleid niet van toepassing is op hun organisatie, aangezien er geen alcohol geschonken wordt in de kantine of horecavoorziening (figuur 5.11). Dit zijn beide sportorganisaties.

De vier andere sport- en cultuurorganisaties hebben een breed scala aan maatregelen als onderdeel van hun alcoholbeleid. Leeftijdscontrole, een verbod op alcohol buiten de kantine, geen alcohol voor dronken bezoekers en het diploma 'Sociale Hygiëne' voor personeel noemen ze het vaakst (drie keer).

Figuur 5.11

Alcoholbeleid in de sportkantine/horeca bij commerciële organisaties

(in aantallen, n=6, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

* IVA staat voor Instructie Verantwoord Alcohol schenken.

Eén van de commerciële sport- en cultuurorganisaties die alcohol schenken, geeft aan de komende twee jaar meer te willen doen om een verantwoord alcoholbeleid te voeren (niet in figuur). Twee organisaties willen dit misschien doen. Bij de vierde organisatie is het onbekend wat de plannen voor de komende twee jaar zijn op dit thema.

5.2 Maatschappelijke oriëntatie

In deze paragraaf lichten we toe in hoeverre de commerciële sport- en cultuurorganisaties maatschappelijk georiënteerd zijn buiten wat zij als hun kernactiviteit aanbieden. Daarmee bedoelen we de samenwerking en verbinding met andere organisaties en projecten. En hun bereidheid om aanbod te ontwikkelen voor nieuwe, specifieke doelgroepen.

Meeste commerciële organisaties hebben samenwerkingen

Bijna alle commerciële sport- en cultuurorganisaties geven aan dat ze het afgelopen jaar samengewerkt hebben met een of meerdere organisaties, instanties of verenigingen. Eén sportorganisatie werkte niet samen.

De meest genoemde samenwerkingspartners zijn bedrijven en (sport)fysiotherapeuten/huisartsen (beide zes keer) ([figuur 5.12](#)). Ook een aantal andere partners uit de sportsector worden meermaals genoemd, zoals sportverenigingen (vier keer), sportscholen en fitnesscentra en de lokale sportkoepel (beide drie keer).

Logischerwijs zijn het vooral de commerciële organisaties uit de sportsector die met deze sportpartners hebben samengewerkt (niet in figuur). Populaire samenwerkingspartners van de cultuurorganisaties waren collega-organisaties uit de cultuursector, bedrijven en onderwijsinstanties.

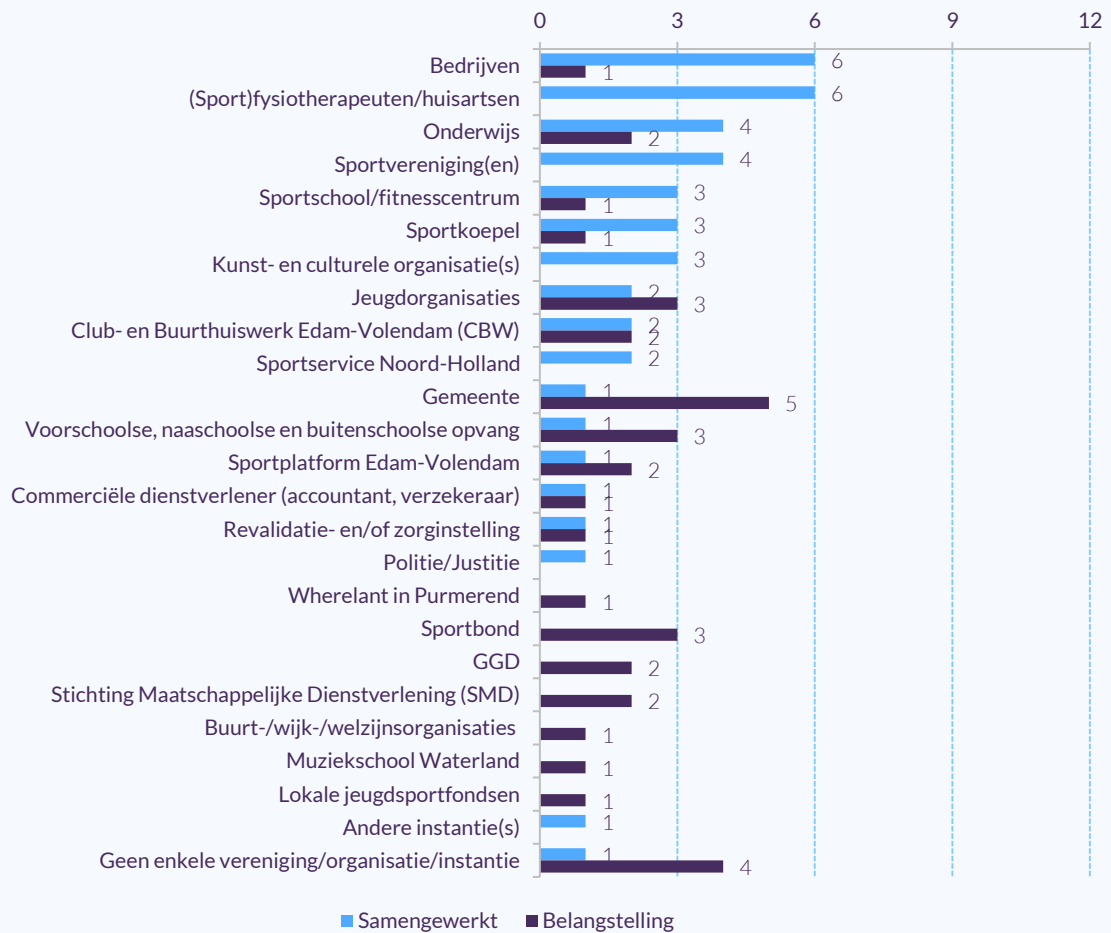
De commerciële organisaties uit Edam-Volendam zijn positief over de samenwerkingsverbanden. Slechts één organisatie geeft aan een samenwerkingsverband op te willen zeggen. In alle andere gevallen willen de organisaties de samenwerking voortzetten of zelfs intensiveren (niet in figuur).

De meeste organisaties hebben daarnaast belangstelling voor nieuwe samenwerkingen (8 van de 12) ([figuur 5.12](#)). Vooral de gemeente noemen ze vaak als interessante nieuwe partner (vijf keer). Ook een aantal instanties waar op dit moment nog geen commerciële organisatie mee samenwerkt genieten belangstelling, zoals sportbonden, de GGD en Stichting Maatschappelijke Dienstverlening (respectievelijk drie, twee en twee organisaties). Vier organisaties hebben geen belangstelling in nieuwe samenwerkingen het komende jaar.

Figuur 5.12

Organisaties, instanties en verenigingen waar commerciële organisaties het afgelopen jaar mee hebben samengewerkt en waar ze interesse in hebben om mee samen te werken

(In aantallen, n=12, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

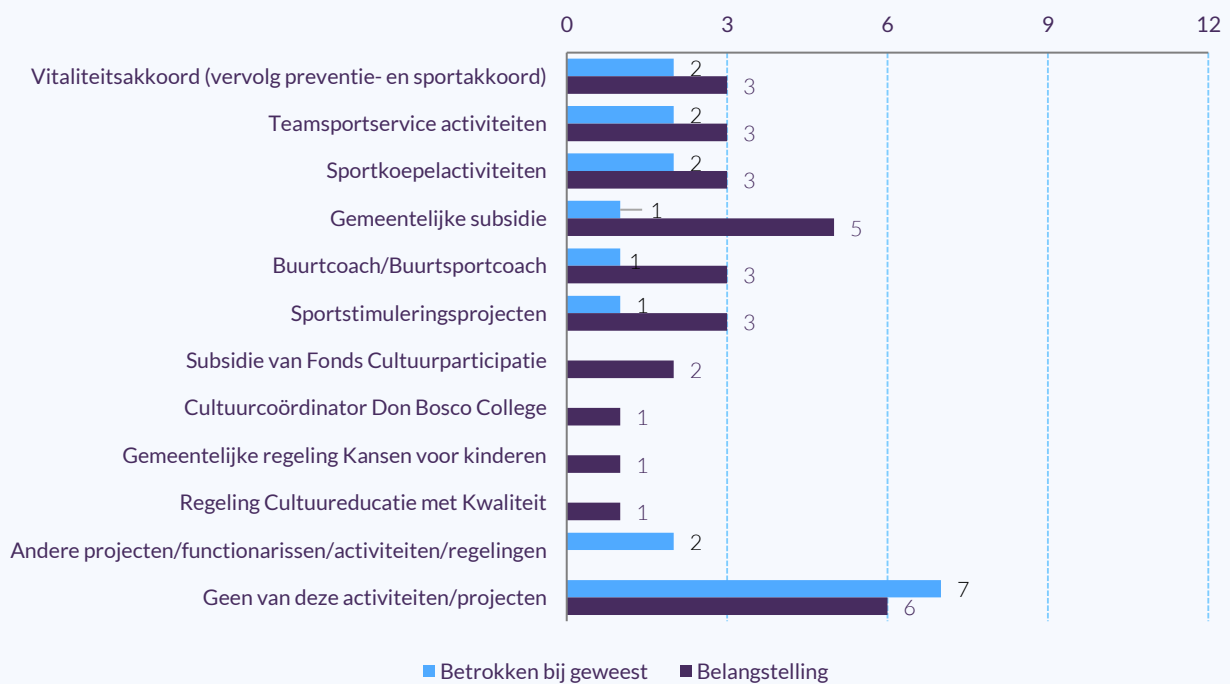
Helft commerciële organisaties betrokken geweest bij projecten, activiteiten of regelingen

Het aantal organisaties dat het afgelopen jaar betrokken is geweest bij projecten, activiteiten of regelingen is een stuk lager dan het aantal dat heeft samengewerkt. Zeven organisaties geven aan bij geen project, activiteit of regeling betrokken te zijn geweest het afgelopen jaar (figuur 5.13). Vooral onder cultuurorganisaties was de betrokkenheid laag (niet in figuur).

Figuur 5.13

Betrokkenheid van commerciële organisaties bij projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen

(In aantallen, n=12, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Dit is terug te zien in de projecten, activiteiten en regelingen waar wel organisaties bij betrokken waren. Op gemeentelijke subsidie en het Nationaal Podiumplan (andere projecten/activiteiten/regelingen) na hebben alle genoemde projecten, activiteiten en regelingen te maken met sport (figuur 5.13).

De helft van de commerciële sport- en cultuurorganisaties heeft geen belangstelling om betrokken te worden bij projecten, activiteiten en regelingen het komende jaar (figuur 5.13). Dit zijn zowel organisaties die het afgelopen jaar niet als organisaties die wel betrokken zijn geweest (niet in figuur).

Gemeentelijke subsidies kunnen rekenen op de grootste belangstelling (vijf keer), gevolgd door een aantal sportgerelateerde projecten en regelingen. Een aantal cultuurorganisaties heeft interesse in voor hen relevante projecten, activiteiten en regelingen, zoals subsidie van Fonds Cultuurparticipatie, de cultuurcoördinator van het Don Bosco College en de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit.

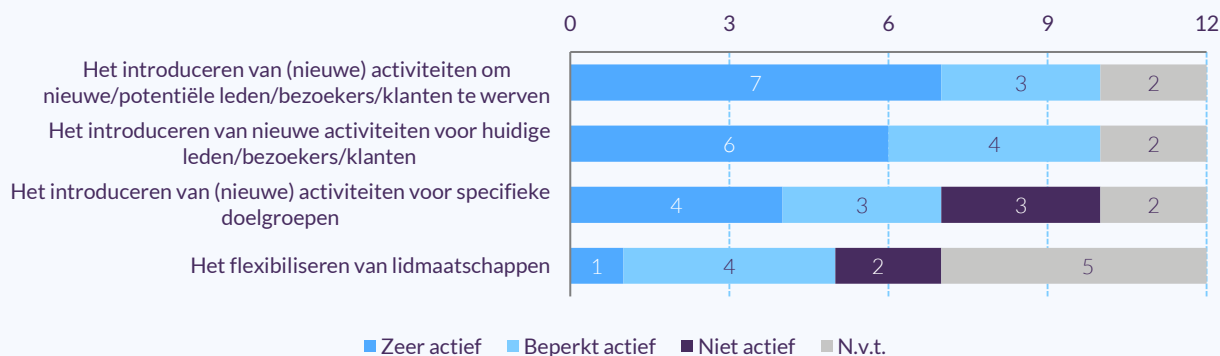
Bijna alle organisaties ontwikkelen nieuw aanbod voor (nieuwe) leden

We hebben de commerciële sport- en kunst- en cultuurorganisaties gevraagd hoe actief ze bezig zijn met het aanpassen en afstemmen van hun aanbod en lidmaatschappen. Alle organisaties waarvoor dit van toepassing is, zijn actief met het introduceren van activiteiten om nieuwe leden, klanten en bezoekers te werven ([figuur 5.14](#)). Zeven organisaties doen dit zeer actief, terwijl drie organisaties hier in mindere mate mee bezig zijn.

Figuur 5.14

Mate waarin commerciële organisaties actief bezig zijn met de ontwikkeling van hun aanbod

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Ook het aanbod voor huidige leden, klanten en bezoekers pakt een groot deel van de organisaties aan. Zes van de tien organisaties die dit van toepassing achten, zijn hier zeer actief mee bezig. Het introduceren van activiteiten voor specifieke doelgroepen pakken minder organisaties op. Drie organisaties geven aan hier niet actief mee te zijn, drie andere zijn hier beperkt actief mee bezig. Cultuurorganisaties zijn actiever bezig met het introduceren van (nieuwe) activiteiten voor specifieke doelgroepen dan sportorganisaties.

Het flexibiliseren van lidmaatschappen pakken de minste organisaties aan ([figuur 5.14](#)). Slechts één organisatie is hier actief mee bezig. Vier andere organisaties geven aan hier maar beperkt aandacht aan te geven, terwijl twee organisaties niet actief met de lidmaatschappen bezig zijn. Het flexibiliseren van lidmaatschappen is voor vijf organisaties niet van toepassing. Dit zijn vooral cultuurorganisaties (niet in figuur).

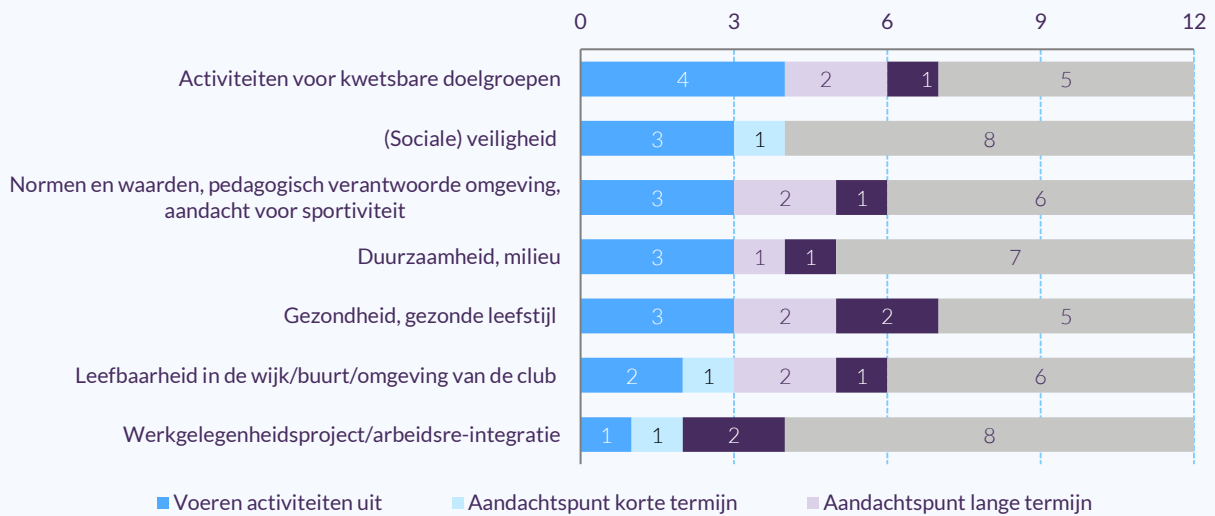
Weinig aandacht voor maatschappelijke thema's bij commerciële organisaties

Commerciële sport- en cultuurorganisaties zijn beperkt bezig met maatschappelijk thema's. Onderwerpen als (sociale) veiligheid, werkgelegenheid en duurzaamheid achten ze niet van toepassing voor hun organisatie (figuur 5.15). Dit zijn zowel organisaties uit de sportsector als uit de cultuursector

Figuur 5.15

Mate waarin commerciële organisaties activiteiten uitvoeren met betrekking tot maatschappelijke thema's

(In aantallen, n=12)

Bron: Mulier Instituut, bevraging commerciële organisaties gemeente Edam-Volendam, 2024.

Het thema waar de meeste commerciële organisaties zich voor inzetten, is het organiseren van activiteiten voor kwetsbare doelgroepen (figuur 5.15). Vier organisaties voeren activiteiten uit op dit thema.

Commerciële sport- en cultuurorganisaties in Edam-Volendam zijn het minst bezig met werkgelegenheidsprojecten en arbeidsre-integratie. Eén organisatie voert activiteiten uit die raken aan dit thema en één andere organisatie geeft aan dit een aandachtspunt voor de korte termijn te vinden. Ook leefbaarheid in de wijk krijgt weinig aandacht, al zijn er meer organisaties die hier op korte of lange termijn mee aan de slag willen gaan.

5.3 Conclusie en aanbevelingen

In deze paragraaf belichten we de belangrijkste resultaten en stellen we een aantal aanbevelingen op voor de gemeente Edam-Volendam. Gezien de geringe omvang van de responsgroep van commerciële sport- en cultuurorganisaties zijn we wat voorzichtig bij het formuleren van conclusies en aanbevelingen.

Optimisme over (toekomstig) leden-, klanten en bezoekersaantal

De commerciële sport- en cultuurorganisaties in dit onderzoek scoren goed op het (toekomstige) leden-, klanten- of bezoekersaantal. Het afgelopen jaar is dit bij twee derde van de organisaties gegroeid (8 van de 12). De verwachtingen voor het komende jaar zijn ook positief: geen enkele organisatie verwacht een ledendaling.

Veel commerciële organisaties werken met vrijwilligers

Een meerderheid van de commerciële organisaties in deze peiling geeft aan te werken met vrijwilligers (8 van de 10). Dit zijn zowel sport- als cultuurorganisaties. Gezien de commerciële status is dit iets wat je niet meteen zou verwachten bij deze sector. Het is onduidelijk wat precies de reden is dat zoveel commerciële organisaties vrijwilligers hebben.

De meeste commerciële organisaties zijn financieel gezond

Ruim de helft van de organisaties geeft aan financieel gezond te zijn. Voor één organisatie geldt dit niet. Deze organisatie geeft ook aan een zeer groot probleem te hebben met de financiën dat het voortbestaan van de organisatie bedreigt. Voor een paar commerciële organisaties vormen de stijging van de energielasten grote zorgen.

Meer samenwerking mogelijk

Veel van de commerciële organisaties (11 van de 12) werken samen met andere partners. Bedrijven, collega's uit de commerciële sector, en huisartsen/(sport)fysiotherapeuten noemen ze het vaakst als partner. Er is belangstelling om met de gemeente samen te gaan werken in de toekomst.

Aangezien commerciële sport- en cultuurorganisaties beperkt aandacht hebben voor maatschappelijke thema's, is het voor de gemeente aan te raden deze kans te pakken. Door het gesprek aan te gaan met de commerciële organisaties over mogelijke samenwerkingen kunnen gemeente en organisatie zoeken naar opties die aantrekkelijk zijn voor beide.

Stimuleer betrokkenheid van commerciële organisaties

Minder dan de helft van de commerciële organisaties in deze peiling is het afgelopen jaar betrokken geweest bij projecten, functionarissen, activiteiten en/of regelingen. Er is ook niet heel veel animo om hier in het komende jaar verandering in te brengen. Mogelijk kan de gemeente hier een rol in spelen door de bekendheid van de projecten, functionarissen, activiteiten en regelingen te vergroten. Sta daarbij specifiek stil bij de mogelijkheden voor commerciële organisaties.

Bijlage 1 – Methodiek vitaliteitsindex sportverenigingen

Berekening score organisatiekracht

Organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: beleid, leden, kader, accommodatie en financiën. Elk criterium van organisatiekracht bestaat uit vragen van de verenigingsmonitor waarop verenigingen een score krijgen.

De verenigingen kunnen op elk criterium maximaal 100 punten halen. Ze scoren een onvoldoende wanneer ze minder dan 40 procent van de punten voor een criterium halen. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De totaalscores van alle vijf de criteria bepalen de totaalscore voor organisatiekracht, waardoor verenigingen op deze totaalscore maximaal 500 punten kunnen behalen. Deze totaalscore delen we vervolgens opnieuw in onvoldoende, matig, voldoende en goed in, volgens de hierboven genoemde indeling.

Berekening score maatschappelijke oriëntatie

De maatschappelijke oriëntatie bestaat uit twee criteria: maatschappelijke intentie en maatschappelijke activiteit. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen: wat ondernemen en organiseren verenigingen in het kader van een bredere maatschappelijke oriëntatie? Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol: zijn verenigingen van plan een bredere maatschappelijke oriëntatie op zich te nemen?

Verenigingen kunnen op het criterium maatschappelijk actief maximaal 100 punten en op het criterium maatschappelijke intentie maximaal 70 punten halen. Ze scoren onvoldoende als ze minder dan 40 procent van de punten voor een criterium halen. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De scores op de beide criteria bepalen de uiteindelijke totaalscore op de index maatschappelijke oriëntatie. Dit betekent dat verenigingen maximaal 170 punten kunnen halen. Deze totaalscore delen we vervolgens in dezelfde indeling van onvoldoende, matig, voldoende en goed in.

Toelichting totaalscores

De totaalscores voor zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie zijn een optelsom van de onderliggende criteria. Dit betekent dat een vereniging die een onvoldoende op de totale organisatiekracht haalt, niet per definitie op elk criterium een onvoldoende heeft behaald. Een vereniging kan bijvoorbeeld drie keer een onvoldoende, één keer een voldoende en één keer een goed hebben gescoord.

Gemiddelde scores

De gemiddelde score staat voor het gemiddelde aandeel van het maximaal te behalen aantal punten. De gemiddelde score is te vergelijken met het geven van een cijfer: een gemiddelde score van 7,5 betekent dat verenigingen gemiddeld een cijfer van 7,5 scoren op dat criterium en daarmee een voldoende behalen (≥ 8 is een 'goed'). De gemiddelde score kan aanvullend werken bij de interpretatie van de scores.

Bijlage 2 – Responsoverzicht

Sport

Tabel B2.1

Responsoverzicht sportverenigingen op basis van verenigingsomvang

(n=61)

Aantal leden	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
< 100 leden	30	49	8	40
101 t/m 250 leden	10	16	5	25
> 250 leden	21	34	7	35
Totaal	61	100	20	100

Bron: Gegevens volgens de gemeente.

Tabel B2.2

Responsoverzicht sportverenigingen op basis van sportaanbod

(n=61)

Aantal leden	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Binnensport	38	62	15	75
Buitensport	21	34	5	25
Beide	2	3	0	0
Totaal	61	100	20	100

Bron: Gegevens volgens de gemeente.

Cultuur

Tabel B2.3

Responsoverzicht culturele organisaties op basis van sector

(n=46)

Sector	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Belangenvereniging/adviesorgaan	1	1	1	2
Bibliotheek	1	1	0	0
Broedplaats	1	1	1	2
Comité feestdagen	6	6	2	4
Creatieve vereniging	1	1	0	0
Erfgoed/oudheidkunde	15	14	5	11
Expositie/concerten/religie	11	10	4	9
Festival	3	3	1	2
Museum	5	5	5	11
Muziek(vereniging)	13	12	9	20
Senioren	11	10	2	4
Toneelvereniging	7	6	2	4
Zangvereniging	15	14	7	15
Onbekend	18	17	7	15
Totaal	108	100	46	100

Bron: Gegevens volgens de gemeente.

Welzijn

Tabel B2.4

Responsoverzicht welzijnsorganisaties op basis van type

(n=110)

Type	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Dorpshuis	6	5	3	7
Religieuze instelling	17	15	9	20
School	20	18	5	11
Verzorgingshuis	6	5	3	7
Welzijn	61	55	25	56
Totaal	110	100	45	100

Bron: Gegevens volgens de gemeente.

Commercieel

Tabel B2.5

Responsanalyse commerciële organisaties op basis van sector

(n=39)

Sector	Populatie		Responsgroep	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Beeldend/galerie	4	10	1	8
Creatieve vereniging	1	3	0	0
Cultuur/festival	2	5	2	17
Dans/musical	1	3	0	0
Erfgoed/oudheidkunde	2	5	0	0
Expositie/concerten/religie	1	3	0	0
Muziek	1	3	1	8
Sport	27	69	8	67
Totaal	39	100	12	100

Bron: Gegevens volgens de gemeente.

A large, thick, light blue abstract graphic that starts at the top left, loops around, and then curves downwards towards the bottom right, resembling a stylized letter or a calligraphic flourish.

Amilia Aarnink
a.aarnink@mulierinstituut.nl

Angelina Gómez Berns
a.gomezberns@mulierinstituut.nl

Niels Meulenbroeks
n.meulenbroeks@mulierinstituut.nl

Janine van Kalmthout
j.vankalmthout@mulierinstituut.nl